

NUMMER 22

'40 ~ '45 TOEN & NU

**MUITERIJ OP
BAMBER BRIDGE
ONTSNAPPING
VAN MUSSOLINI**

**PRIJS:
F 4,95
B. FR. 80,-**

'40~'45 TOEN & NU

Redactie Winston G. Ramsey

Een oorspronkelijke uitgave van Battle of Britain Prints International Ltd., 3 New Plaistow Road, Stratford, Londen E15 3 JA.

Voor Nederland:
Tijl Periodieken B.V.
Texelstraat 76-80,
Postbus 737,
1180 AS AMSTELVEEN.
Telefoon: 020-43 43 46.

Inhoud nummer 22

De muiterij in Bamber Bridge	1
De ontsnapping van Mussolini	12
De bergreddingsdienst	32
De wapens van de grote mannen	38

Voorplaat: Het hotel Albergo-Rifugio, in de Gran Sasso bergen in Italië, van waaruit Benito Mussolini op 12 september 1943 met behulp van Duitse troepen wist te ontsnappen.

Middenpagina's: Een opname in vogelvlucht van het hotel en het plateau waar de zweefvliegtuigen landden.

Verantwoording:

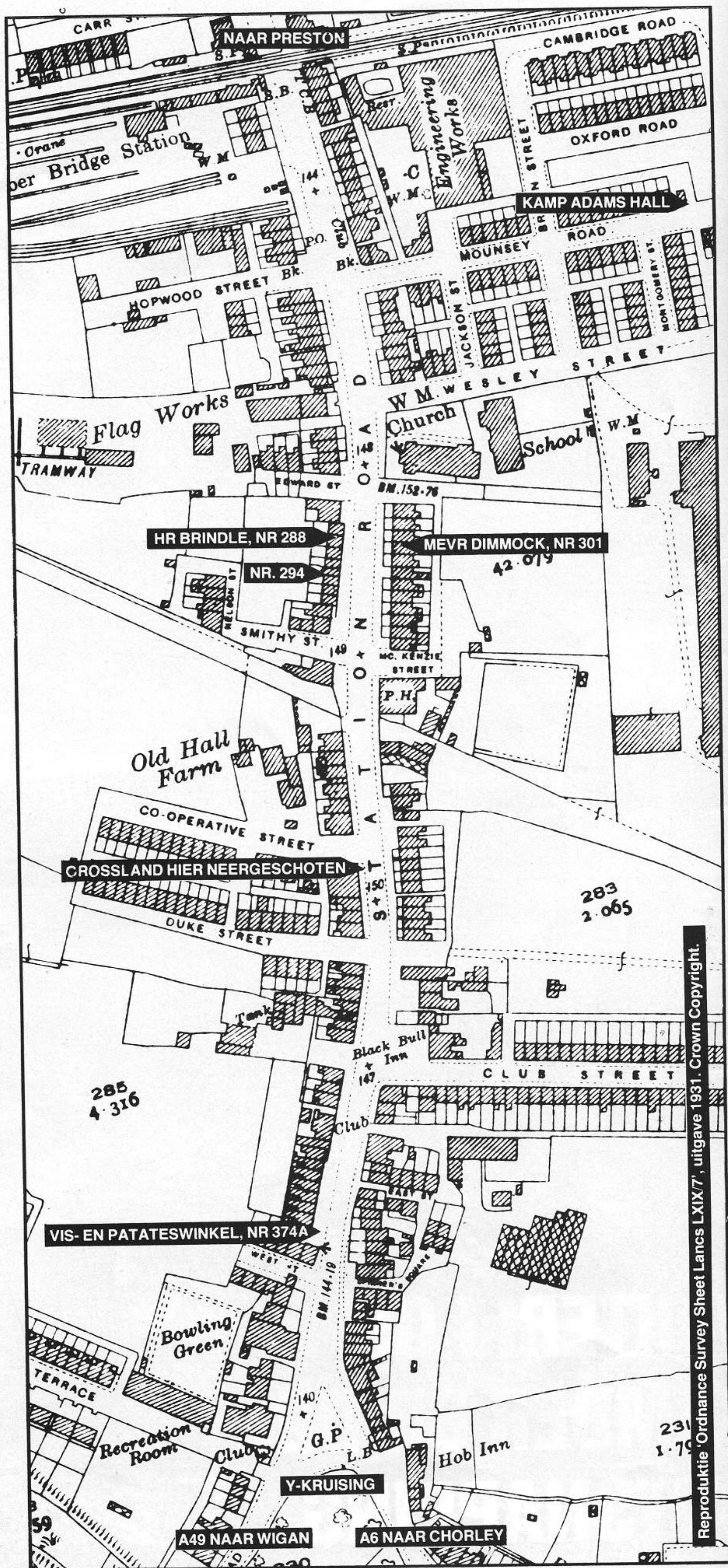
De redactie is dank verschuldigd aan wijlen Otto Skorzeny en diens uitgever, Robert Hale Ltd, voor het verlenen van toestemming om in het artikel over Mussolini's ontsnapping te citeren uit **Skorzeny's Special Missions**.

Het copyright van foto's voorzien van de afkorting 'IWM' berust bij het Imperial War Museum te Londen.

Abonnementen:

Binnenland f 19,75 (incl. 4% BTW)
België, Luxemburg,
Ned. Antillen, Suriname f 19,75
Overige landen f 23,75
Verschijnt per kwartaal
Verkoopprijs Nederland f 4,95
België Bfrs 80

Bestellingen van eerder verschenen uitgaven (zolang de voorraad strekt) door storting of overmaking op postgiro 4398560 van Tijl Periodieken B.V., Texelstraat 76-80, Postbus 737, 1180 AS Amstelveen onder vermelding van de uitgaven die men wenst te ontvangen vermeerderd met f 3,— verzendkosten.

**'40~'45
TOEN & NU**

DE MUITERIJ IN BAMBER BRIDGE

Bamber Bridge in Lancashire ligt ter weerszijde van de A6, de voornaamste verbindingsweg naar Schotland, ongeveer een kilometer ten zuiden van Preston. In het zuidelijk deel van de stad komen de A6 en de A49 uit Wigan samen en vormen zo een Y-vormige kruising. Een oude pub met rieten dak, de Old Hob Inn, ligt aan de rechterkant van het knooppunt. Vanaf dat punt heet de A6 Station Road en gaat dwars door Bamber Bridge naar het noorden. De spoorweg van Liverpool naar Blackburn loopt dwars door het centrum van de stad, deze aldus in twee helften verdelend, een ten zuiden en een ten noorden van de spoorbaan. Aan de zuidelijke kant van de spoorbaan staat een rijtje kleine Victoriaanse huizen. Sommige daarvan, aan de rechterkant van de straat, hebben een omheind voortuintje. Van bijna alle huizen aan de linkerkant komt de voorkeur direct op de straat uit. Nog twee andere café's liggen tussen de Old Hob Inn en de spoorwegovergang – (een afstand van ongeveer 800 meter) – de Black Bull en de Mackenzie Arms – beide aan de rechterkant van de straat.

Even voor de spoorwegovergang loop de Mounsey Road naar rechts. De straat bestaat nu uit leuke na-oorlogse huizen, maar in 1943 stond daar de Adams Hall – een misleidende naam voor een stelletje armzalige barakken waarin Station 569 van de 8e Amerikaanse Legerluchtmacht (8th US AAF) was gelegerd.

Station 569 bestond uit verschillende transport-compagnieën, voor het merendeel bemand door negers. In het begin van 1940 waren problemen over ras en huidskleur in Engeland nog vrijwel onbekend (het woord 'colour Bar' bestond toen nog niet). Het was door de komst van Amerikaanse troepen met hun volgens huidskleur gevormde eenheden, dat de eerste rassenonlusten in Engeland uitbraken. Kenneth P. Werrell, lector in de geschiedenis aan het Radford College in Virginia in de Verenigde Staten, publiceerde in 1975 in het tijdschrift *Aerospace Historian* de resultaten van zijn onderzoek naar de rassenrellen in 1943 in Bamber Bridge die leidden tot de muiterij van de daar gelegerde Amerikaanse troepen. Nu, bijna veertig jaar later, en na verder onderzoek van de

redactie van Toen en Nu in Bamber Bridge, beschrijft Ken Werrell wat er gebeurde.

Op de avond van de 24e juni 1943 patrouilleerden twee leden van de Amerikaanse Militaire Politie, korporaal Roy A. Windsor en soldaat eerste klas Ralph F. Ridgeway, in een jeep door Bamber Bridge. Kort voor tien uur 's avonds vertelden drie Amerikaanse officieren de twee politiemannen dat er moeilijkheden waren in de Old Hob Inn. Dit was voor de twee blanke politiemannen een reden er heen te rijden om te onderzoeken wat er gaande was. Ridgeway ging het café binnen dat om tien uur was gesloten en vond daar een groep Britten en tien tot twaalf zwarte Amerikaanse soldaten. De Amerikanen hadden bier besteld dat werd geweigerd door het barmeisje Doris Billington omdat het na sluitingstijd was. De MP maakte aanstalten een van de soldaten, Eugene Nunn, te arresteren die geen uitgaanstenuue aanhad maar alleen een veldblouse

Door dr. Ken Werrell, lector in de geschiedenis aan het Radford college, Virginia.

en geen legitimatiepapier kon tonen. Nunn verzette zich en een groep mensen schaarde zich rondom de twee. Buiten ondervroeg korporaal Windsor een andere zwarte Amerikaan over de zaak en bang dat de dingen uit de hand zouden lopen schreeuwde hij naar zijn partner 'Laten we gaan'. Toen Ridgeway verscheen verzamelden zich enkele Britse soldaten, burgers en zwarte Amerikanen. Een Britse soldaat vroeg: 'Waarom willen jullie hen arresteren? Zij doen helemaal niets en vallen niemand lastig'. Boze opmerkingen, zoals: 'Hier wordt niemand gearresteerd', en 'Er worden geen arrestaties verricht door MP's' waren te horen in de menigte. Een vechtlustige zwarte soldaat, later door Windsor geïdentificeerd als Lynn M. Adams, kwam

Boven: De muiterij in Bamber Bridge in juni 1943 begon in de bar van de Old Hob Inn, gelegen aan de nu gemoderniseerde kruising van de A6 en de A49 (geheel boven).

op Windsor toe met een fles in zijn hand. Volgens een zwarte sergeant, William Byrd, sommeerde de MP-korporaal Adams tot twee keer toe halt te houden. Byrd greep Adams en hoorde Windsor zeggen: 'Pas op, ik ga schieten'. Byrd was in staat de explosieve situatie wat in de hand te houden door de MP toe te roepen: 'Ik zou niet schieten als ik u was. Als u iets gaat doen om de zaak onder controle te krijgen gebruik dan liever de wapenstok' waarna Windsor zijn pistool opborg. Windsor klom in de jeep en riep naar Ridgeway dat er teveel soldaten waren, ondertussen greep een soldaat Ridgeway's arm, maar liet hem gaan na een tik met de stok van de MP. Voor dat de jeep weg reed zag Byrd dat Adams een fles gooide die brak toen deze de voorruit raakte. De zwarte sergeant hoorde ook de opmerking van de MP's dat ze terug zouden komen. De menigte ging op weg naar het kamp van de Amerikanen, Adams Hall, een paar honderd meter verder. De soldaten liepen in tweeën aan de rechterkant van Station Road. Adams en soldaat Albert Jackson voorop, gevolgd door Nunn en soldaat William Ogletree, soldaat William Grossland en James H. Wise, met sergeant Byrd als laatste. Daarachter liepen drie vrouwelijke soldaten van de Auxiliary Territorial Service, een Engels hulpkorps. De zwarte soldaten bleven omkijken en praten met de ATS-meisjes, wat door verschillende bewoners van de straat werd gezien ook door Albert Cowley, een politieagent. Ondertussen waren de MP's om versterkingen te halen naar het politiebureau gereden dat achter de spoorwegovergang lag op de hoek van Tyne Street en Withey Place. Bij de spoorwegovergang pikten ze twee Amerikaanse MP's op die te voet patrouille liepen; soldaat eerste klas Carson W. Bozman en soldaat Spurlock Mullins. Op hun weg terug naar de Old Hob Inn ontdekten ze een groep zwarte soldaten, schreeuwend en zwaaiend met flessen, onder wie twee mannen van het vorige incident. De jeep reed voorbij tot ongeveer de Old Hob Inn bij de Y-kruising, en stopte daar voor overleg met twee Amerikaanse officieren, kapitein Julius F. Hirst en eerste luitenant Gerald Sylvester. Windsor dacht

De plaats van de eerste ongeregelheden tussen de zwarte soldaten en de blanke MP's. De jeep van de militaire politie stond geparkeerd op de weg voor de pub die, door de nieuwe rondweg, nu alleen nog wordt gebruikt door bezoekers van het café.

dat hij en de drie anderen de situatie niet aankonden en vroegen om assistentie. Volgens Windsor gaf kapitein Hirst geen feitelijke steun maar zei deze alleen maar dat hij niets kon doen. Windsor moest erop afgaan en zijn plicht doen. De jeep van de Militaire Politie draaide toen bij de Y-kruising en reed terug naar de groep soldaten. Het was nu ongeveer 10.25 uur. De MP's haalden de groep in, die aan de rechterkant van de straat ongeveer op de hoogte van de Mackenzie Arms liep (tussen Mackenzie en Edwards Street) en parkeerden de jeep aan de linkerkant van de weg voor Station Road 294. De vier politiemannen verlieten de jeep recht tegenover de groep zwarte soldaten waarvan er een op de weg uit een fles stond te drinken. Twee zwarte soldaten, die niet voor een vergrijp werden berecht, verklaarden later dat twee of drie MP's met getrokken pistolen naar voren kwamen, vloekend

en schreeuwend: 'Mijn God mensen, kom op' – een bewering die de MP's later ontkenden. Aan de andere kant verklaarde politieagent, Albert Cowley (die tegenover de Mackenzie Arms stond) dat 'de chauffeur van de jeep stopte en dat één van de mannen eruit klom, naar een zwarte soldaat ging en met hem praatte. Een van de zwarte soldaten voegde zich bij hen en begon de MP te duwen waarna de andere drie MP's ook uit de jeep kwamen.' Hoe het ook zij, de zwarte soldaten en de blanke politiemannen kwamen in het midden van de straat tegenover elkaar te staan. Er werd geroepen, gevloekt en gescholden en toen ontstond er in een oogwenk een kort, verward en bloedig gevecht. De twee MP's Windsor en Bozman pakte Adams, die met een fles stond te zwaaien, en probeerden hem te arresteren, terwijl soldaat Ridgeway op Nunn afging. Een andere groep van ongeveer tien

De spoorwegovergang in Station Road is ook thans nog in gebruik.

Boven: De redacteur en zijn zoon volgen de route die de zwarte GI's noordwaarts langs Station Road aflegden op weg naar hun oude kampement. Hier nr 315 passerend, maar helaas geen ATS-meisjes.

tot twaalf of, zoals de MP's zeiden, van vijftien of twintig zwarte GI's, kwamen om de MP's en soldaten heen staan. Ridgeway weerde Nunn's klap af voor hij zich terugtrok naar de overkant van de straat. Bozman werd tussen de ogen getroffen door een fles en toen door Nunn besprongen, die de armen van de bloedende MP vastpinde. Bozman echter riep om Windsor die Nunn tegen de grond sloeg omdat hij dacht dat de soldaat naar Bozman's wapen greep. Meer flessen werden gegooid, evenals grote ronde keien die uit de tuin van mevr. Emily Dimmock kwamen (Station Road 301). Ridgeway zag dat Bozman werd getroffen en terwijl hij zijn pistool wilde trekken werd ook hij geraakt, eerst op zijn voorhoofd en door een tweede projectiel raakte hij buiten bewustzijn. Bozman was het bloed uit zijn ogen aan het vegen toen hij door een steen aan zijn pols werd getroffen. De MP zag dezelfde soldaat weer op het punt staan een kei te gooien en waarschuwde hem te stoppen. Toen Ogletree daar geen gehoor aan gaf schreeuwde Bozman een keer voordat hij een schot op hem afvuurde. Twee andere zwarten vielen Bozman aan die tweemaal een waarschuwing gaf en vervolgens schoot, waarbij hij de met een fles zwaaiende Adams in de nek raakte. Binnen vijf seconden begon Mullins ook te schie-

ten. Mullins was de laatste die de jeep had verlaten. Hij werd achtervolgd door drie zwarten waarvan één met een mes die schreeuwde, 'Vermoord dat godvergeten hoerejong!' terwijl een ander riep: 'Schiet dan, schiet jij bange lafaard!' Mullins zag aan zijn rechterkant Ridgeway neervallen en de soldaat die de steen had gegooid op Ridgeway toelopen om zijn wapen te pakken, Mullins schoot een keer vanuit zijn heup maar miste. De schoten van de Militaire Politie verspreidden de menigte. Het gevecht werd door verscheidene Britten gadeslagen. Behalve de politieagent waren dat: William Hunt en zijn vrouw Margeret van Station Road 317, Edward Brindle van nr 288; James Thompson van nr 351, mevrouw Dimmock op nr 301 en Albert Cowley uit Edward Street nr 2. Later zouden deze allemaal op het proces verschijnen als getuigen van de openbare aanklager. De arme Isabella Duxbury van Station Road 282 was op het proces zo overstuur dat ze alleen maar riep: 'De zwarten begonnen met schieten!' Mevrouw Frances Baldwin en haar dochter hadden een prachtig uitzicht op het hele gebeuren vanuit hun voorkamerraam. De Baldwins verklaarden op het proces dat jeeps vol

met officieren en Militaire Politie kort na het gevecht op het toneel verschenen.

Zowel de zwarte soldaten als de blanke MP's voerden hun gewonde kameraden af. Toen de zwarten op weg waren naar Adams Hall kwamen zij kapitein Hirst en luitenant Sylvester tegen in een jeep en vroegen hun de gewonden naar de ziekenboeg te brengen. Vier van de zwarte soldaten hielden vol dat de officieren dit weigerden.

Terwijl de MP's zich terugtrokken om versterkingen te halen, kwamen de zwarten terug in Adams Hall. Geruchten verspreidden zich door het kamp dat zwarten in de rug waren geschoten en dat de Militaire Politie erop uit was de zwarten neer te knallen. Sommige verbijsterde zwarte soldaten renden naar de hoofdboeg, een paar van hen bewapend met geweren. Een menigte van ongeveer 100 á 200 liep over het terrein rond. Majoor George C. Heris, de waarnemend commandant, die later het tafereel

Onder: De weg overstekend op precies dezelfde plaats waar meer dan 35 jaar geleden het gevecht plaatsvond. Nr 294 is de eerste deur links.

kenschetste als 'een razende menigte' probeerde de mannen tot rust te manen, de orde te herstellen en de manschappen naar hun barakken te krijgen. Naar zijn oordeel was de atmosfeer zeer gespannen.

Ondertussen waren sommige zwarte soldaten gewapend op weg naar Bamber Bridge om naar hun gevoel de score gelijk te maken. Sommigen probeerden zelfs het kamp met militaire voertuigen te verlaten. Een colonne vrachtwagens was op weg naar de hoofdpoot, maar Heris sneed hun de pas af.

Om ongeveer 11.00 uur 's avonds verliet een vrachtwagen met zes of zeven gewapende mannen de colonne, scheerde rakelings langs Heris en kapitein Ellis M. Anderson en ramde vervolgens met een snelheid van 40 à 45 km per uur de hoofdpoot. Toen dat gebeurd was zei Heris tegen de manschappen: 'Ik weet dat kolonel (Jack G.) Pitcher (de afwezige commandant) achter jullie staat, net als ik. Maar we kunnen de dingen niet in eigen hand nemen. Berg jullie geweren op en ga terug naar de barakken'. Tot twee keer toe beval hij de mannen terug te keren naar hun barakken.

Toen hierop niet werd gereageerd riep Heris de enige zwarte officier, luitenant Edwin D. Jones, (die pas drie maanden tevoren was benoemd) bij zich om de mannen toe te spreken. 'Ik ben een van jullie' zei hij. 'Jullie moeten de wapens neerleggen, ik weet dat kolonel Pitcher en majoor Heris voor honderd procent achter ons staan maar we kunnen de zaak niet in eigen hand nemen. We gaan terug naar de barakken, de schuldigen zullen worden gestraft en het recht zal zijn loop hebben.' Dit werkte. Door de mannen te overtuigen dat iemand van de leiding naar hen zou luisteren en maatregelen zou nemen, waren de twee officieren in staat de meeste soldaten naar hun barakken te laten terugkeren. Ondanks het dramatische incident van de botsing bij de poort leek men de situatie meester te zijn. Hoewel de mannen opgewonden waren en sommigen bewapend, waren de meesten passief en veilig binnen de poort.

De gespannen situatie – een groot aantal bewapende, opgewonden soldaten die de bevelen van hun officieren niet opvolgden – werd naar 't schijnt, verergerd door de houding van sommige zwarte onderofficieren van de eenheid. Twee sergeanten eerste klas van de compagnie, de mannen waarvan verwacht mocht worden dat ze leiding konden geven en zulke problemen zouden kunnen oplossen en voorkomen, waren volgens de officieren mede de oorzaak van de moeilijkheden. Zeker was dat deze mannen tussen twee vuren stonden, aan de ene kant hun strikte militaire plicht en aan de andere kant hun eigen emoties en gevoelens met betrekking tot hun eigen mensen. Verschillende officieren beschreven sergeant eerste klas George W. Patterson, als zeer opgewonden, hogelijk nerveus en bijna hysterisch. De legeraalmoezenier, kapitein Marvin L. Moll, (blank, want de legerleiding dacht dat zwarte geestelijken de discipline zouden ondermijnen) gebruikte, om het gedrag van de sergeant te beschrijven, de woorden 'volledig door razernij verblind'. De onderofficier had gepoogd vechtend de poort te bereiken, maar werd in bedwang gehouden door twee van zijn eigen mensen. Gewoonlijk correct gekleed, liep hij er die avond slordig bij, zijn blouse niet dichtgeknoopt, zijn boord los en zonder pet. Naar wordt beweerd zei de sergeant onder meer: 'Ik hoop dat alles in orde is met de jongens anders weet ik niet wat ik zal doen' 'Luitenant, wie heeft op mijn soldaat geschoten?' en 'Mijn god, ik ga uitzoeken wie er op hem heeft geschoten.' Ondanks zijn slordige kleding en om de zorg die hij voor zijn mannen toonde, kreeg hij toestemming het kamp te verlaten en naar het hospitaal te gaan om naar de gewonden te gaan kijken, met het consigne zich als een behoorlijk militair te gedragen en zich correct te kleden. Majoor Heris appelleerde aan zijn gevoel van eer en de twee schudden elkaar de hand, een zeer ongewoon en onmilitair gebaar tussen een officier en onderoffi-

Het uitzicht dat mevr. Baldwin en haar dochter Vera vanuit de voorkamer van hun huis op nr 294 gehad moeten hebben op het gevecht in de straat. Het ommuurde tuintje van mevr. Dimmock is links op de foto aan de overkant van de straat zichtbaar.

De heer Baldwin wijst de plek aan voor nr 294 waar soldaat Ogletree gewond neerviel.

cier. Er werd niet gegroet die avond. Toen de sergeant in Adams Hall terugkeerde zou hij hebben gezegd dat hij een geweer had, ook is gezien dat hij munitie in zijn hand hield.

De andere sergeant eerste klas, Fred A. Davis, pas drie weken in Engeland zou, naar horen zeggen, hebben verklaard: 'Mijn mannen zijn in koelen bloede neergeschoten'. Hij was alleen bereid de mannen te kalmeren als de soldaten de kapitein te spreken zouden krijgen en de MP's zouden worden opgesloten. De luitenant tot wie hij zich richtte (Robert J. Huxtable) stemde toe en vergezeld van de onderofficier en enkele andere soldaten vertrok deze naar de kapitein bij de hoofdingang. Toen het groepje wegging, zei de sergeant tegen de achterblijvers: 'Als ik binnen vijftien minuten niet terug ben, kunnen jullie doen en laten wat je wilt'. Volgens de officieren die erbij waren vertelde hij kapitein Anderson dat hij instond voor het goede gedrag van zijn mannen als de kapitein de Militaire Politie zou terugroepen. Voorts wilde hij zelf erop toezien dat de blanke MP's onder arrest werden gesteld. Indien de kapitein daarmee niet zou instemmen wilde de onderofficier niet helpen de discipline te herstellen. 'Jij moet geen bevelen geven aan het Amerikaanse leger', was het antwoord van kapitein Anderson.

Eén officier beschreef de houding van de sergeant als 'toornige verontwaardiging'. Zowel de kapitein als majoor Heris probeerde tevergeefs de sergeant ervan te overtuigen dat de MP's uit de stad waren verwijderd. Uiteindelijk gaf majoor Heris hem verlof Bamber Bridge in te gaan om zichzelf hiervan op de hoogte te stellen. Een andere officier (kapitein Paul T. Milnamow) beweerde dat de onderofficier had verklaard niet te geloven dat de Militaire Politie de zwarte soldaten eerlijk behandelde en dat deze ongeregelheden gunstig waren om de aandacht te vestigen op de slechte behandeling van zwarte soldaten door blanke MP's.

Rond middernacht werden de emoties van de manschappen weer aangewakkerd door de komst van een dozijn MP's, die met veel geraas het kamp binnenreden in twee jeeps en een geïmproviseerd pantservoertuig, compleet met een geladen, en wat misschien nog belangrijker was, goed zichtbaar machinegeweer. De lampen die het hele kamp verlichtten versterkten het dreigende effect, dat zeker niet meehielp de gemoederen te kalmeren. Integendeel, de vrees van de troepen werd bevestigd: de geruchten waren juist; de blanke Militaire Politie was erop uit de zwarte soldaten te vermoorden.

Bamber Bridge vandaag. Reproductie Ordnance Survey Sheets SD 5625 NW and NE, schaal 1:1250, uitgave 1967.

De meeste manschappen aan de poort vluchtten weg, bestormden de wapenkamers, bewapenden zich en wekten de andere manschappen in de barakken. Zij verspreidden het gerucht dat 'de blanke MP's met machinegeweren waren teruggekomen'. Sommigen smeekten om actie: 'Daar komen de MP's, grijp de geweren' of 'Pak je geweren, er staat een pantserwagen bij de poort'. Anderen schreeuwden: 'Sta op! Ze komen er aan met tanks'. Majoor Heris en eerste luitenant George S. Roller gaven de MP's het bevel te vertrekken, maar het was al te laat. Nog meer soldaten probeerden aan wapens en munitie te komen, en alle pogingen om de manschappen aan de poort te verwijderen mislukten. De zwarte soldaten waren niet meer onder controle te krijgen en het kamp was een chaos. Alle wapenkamers werden bestormd en tweederde van de geweren werd meegenomen. Sommige manschappen, waarschijnlijk bang voor de MP's bewapenden zich en bleven in het kamp. Anderen dachten dat ze het kamp aan 't verdedigen waren. Een derde groep kwam rechtstreeks in actie. Enkelen onder hen schoten op de MP's toen zij vertrokken. Nog voor middernacht was er al in Bamber Bridge geschoten. Sergeant Lawrence Constable van de County Police was die nacht in het politiebureau van Bamber Bridge. Om 11.00 uur zag hij zes zwarte soldaten rennen, bewapend met geweren. Later zag hij soldaten schieten op een jeep van de Militaire Politie die door de stad reed. Arthur Laider, barbediende van het Queen's hotel (achter de kruising bij Old Hob Inn, dichtbij het kerkhof) hoorde om 11.15 uur schoten vallen. Later verklaarde hij dat een paar zwarten tegen hem zeiden: 'Je kunt beter naar binnen gaan, baas, er wordt vast nog wel meer geschoten'. Richard Ashcroft van Church Road 22 maakte hetzelfde mee. Ashcroft die een vis- en patateszaak had op Station Road 374^a, hoorde schoten en het fluiten van kogels, zag zwarten lopen met geweren die hem zeiden: 'Ga naar binnen! er is oorlog op komst'. Edward Brindle had een aangrijpende ervaring. Hij had die avond twee keer zwarte soldaten met geweren gezien, en toen hij zijn huis Station Road 288 om 2.40 uur wilde binnengaan vloog er een kogel op een halve meter afstand langs hem heen. De Amerikanen in de stad moesten die nacht ook zien dat ze de kogels ontweken. Luitenant Lawrence N. Willis en Robert J. Huxtable werden beschoten en achtervolgd door zwarte soldaten. Eerste luitenant Richard J. Dickerson en een paar van zijn mensen van de Militaire Politie werden onder vuur genomen. Adjudant Salem Ghazil reed door de stad toen er drie schoten op hem werden afgevuurd. Soldaat Mullins was teruggegaan naar

Boven: Het politiebureau uit die tijd, even ten noorden van de spoorwegovergang, wordt nog steeds gebruikt. De post van de 234e Amerikaanse MP-compagnie bevond zich aan de oostkant van Station Road, noordelijk van de spoorbaan, in de buurt van Sergeant Street.

Bamber Bridge en werd beschoten door twee soldaten; hij schoot vier of vijf keer terug. Drie Amerikanen werden door kogels getroffen. Soldaat Edward Smith van de Militaire Politie kreeg een verwonding aan zijn gezicht. Eerste luitenant David D. Ousset hoorde schoten toen hij omstreeks 1.00 uur 's nachts vanuit Station Road met zijn auto Mounsey Road inreed. Hij moest stoppen voor een vrachtwagen die de weg naar het kamp blokkeerde en hij hoorde iemand schreeuwen: 'Doe de lichten uit en zet de motor af!'. Na ongeveer vijf minuten wachten probeerde Ousset langs de vrachtwagen te rijden maar werd gestopt door een regen van kogels, waarvan er vier hem ernstig aan de benen verwonden. Een van de zwarte soldaten bracht Ousset naar de ziekenboeg. De MP's waren intussen ook gaan schieten en een van hun kogels of een kogel van een zwarte militair doodde soldaat William Crossland.

Een paar schoten vielen er ook in Adams Hall. Soldaat John A. Smith, hoorde roepen, 'Smith staat niet achter ons; vermoord hem!'. Toen vielen er vier of vijf schoten, die blijkbaar de enige zijn geweest. In tegenstelling tot het schieten in Bamber Bridge werd hier niemand geraakt. Vera Baldwin verklaarde later dat het schieten urenlang duurde, hoewel het even na 3.00 uur 's nachts ophield. In aanmerking genomen het aantal mensen dat die

nacht op de been was, is het opmerkelijk dat verwondingen en schade zo beperkt zijn gebleven. Een man werd gedood (Crossland) en vier anderen werden door schoten gewond: Ogletree en Adams bij de aanvang van de moeilijkheden en later Ousset en Smith. Bovendien liep Nunn kneuzingen op terwijl de twee MP's Bozman en Ridgeway, respectievelijk een gebroken neus en een kaakfractuur opliepen. Geen van de burgers werd gewond; die waren vanzelfsprekend doodsbang geweest en binnenshuis gebleven.

De beschadiging van eigendommen was gering. Sergeant Constable getuigde dat een kogel de deurpost van Station Road 246 had geraakt, een andere kogel had het raam en het plafond van een huis op de hoek van Mounsey Road en Station Road beschadigd, terwijl het raam in Jackson Road 2 drie kogelgaten had. De sergeant noemde niet de kogel die Ashcroft rakelings passeerde.

Om ongeveer 3 of 4.00 uur 's nachts arriveerde er een generaal in het kamp die de tweede luitenant Jones, de enige zwarte officier in het kamp op-

Onder: Een kijkje vanuit Mounsey Road in oostwaartse richting op het oude complex van het US Army Air Force Station 569. In 1943 waren hier de 1945e en 1949e transportcompagnie van het 1511e transportregiment gelegerd.

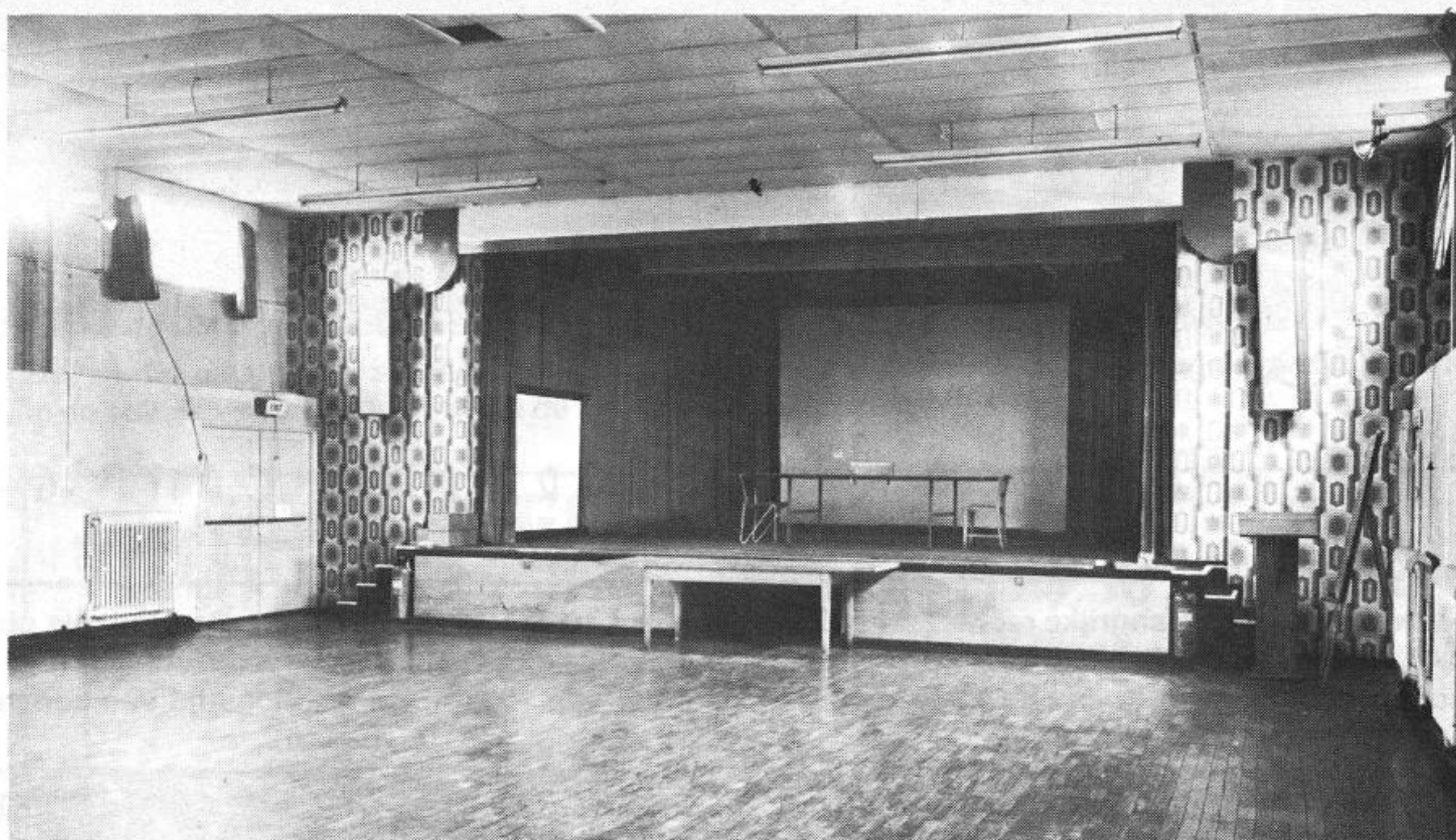

Boven: Washington Hall was de indrukwekkende naam die aan USAAF Station 591 werd gegeven. Het lag aan Southport Road even buiten Chorley. Dit zijn de administratiegebouwen.

dracht gaf de vermiste geweren op te sporen. Jones en sergeant James E. Pettus (die op dat moment in Adams Hall was om Jones te helpen een sportdag te organiseren) maakten daarop een ronde door het kamp waarbij zij geen directe vragen stelden, maar de manschappen vroegen: 'Als je een geweer had, waar zou je dat dan verstopten?' Zo waren ze in staat bijna alle wapens te achterhalen. Om 4.00 uur 's middags hadden ze 150 geweren terug. Tenslotte bleven er vier aan het totaal ontbreken.

Majoor William R. Reeder onderzocht het incident en noemde het een oproer. Omzichtig verklaarde hij: 'Bijna geen van de leiders is gegrepen en diegenen die beschuldigd worden zijn voor het grootste deel niet werkelijk schuldig of compleet onschuldig wat betreft hun aandeel in het oproer. Velen van hen begrijpen tot nu toe niet wat ze fout hebben gedaan en zullen het waarschijnlijk ook nooit begrijpen'. Reeder wees erop dat hoewel er onder de zwarten een gevoel heerste dat de schuldigen gegrepen en gestraft moesten worden, sommigen onder hen het incident zagen als een nieuw voorbeeld van blanke arrogantie door 'de rechten van de zwarten met voeten te treden om ze zo in bedwang te houden'. Tenslotte was Reeder ook van mening dat de beklagden afzonderlijk berecht moesten worden voor de verschillende soorten overtredingen. Zij, die bijvoorbeeld werden beschuldigd van het onrechtmatig gebruik van vuurwapens, maar geen aandeel hadden gehad in de muiterij moesten worden gescheiden van diegenen die zich aan ernstiger overtredingen hadden schuldig gemaakt.

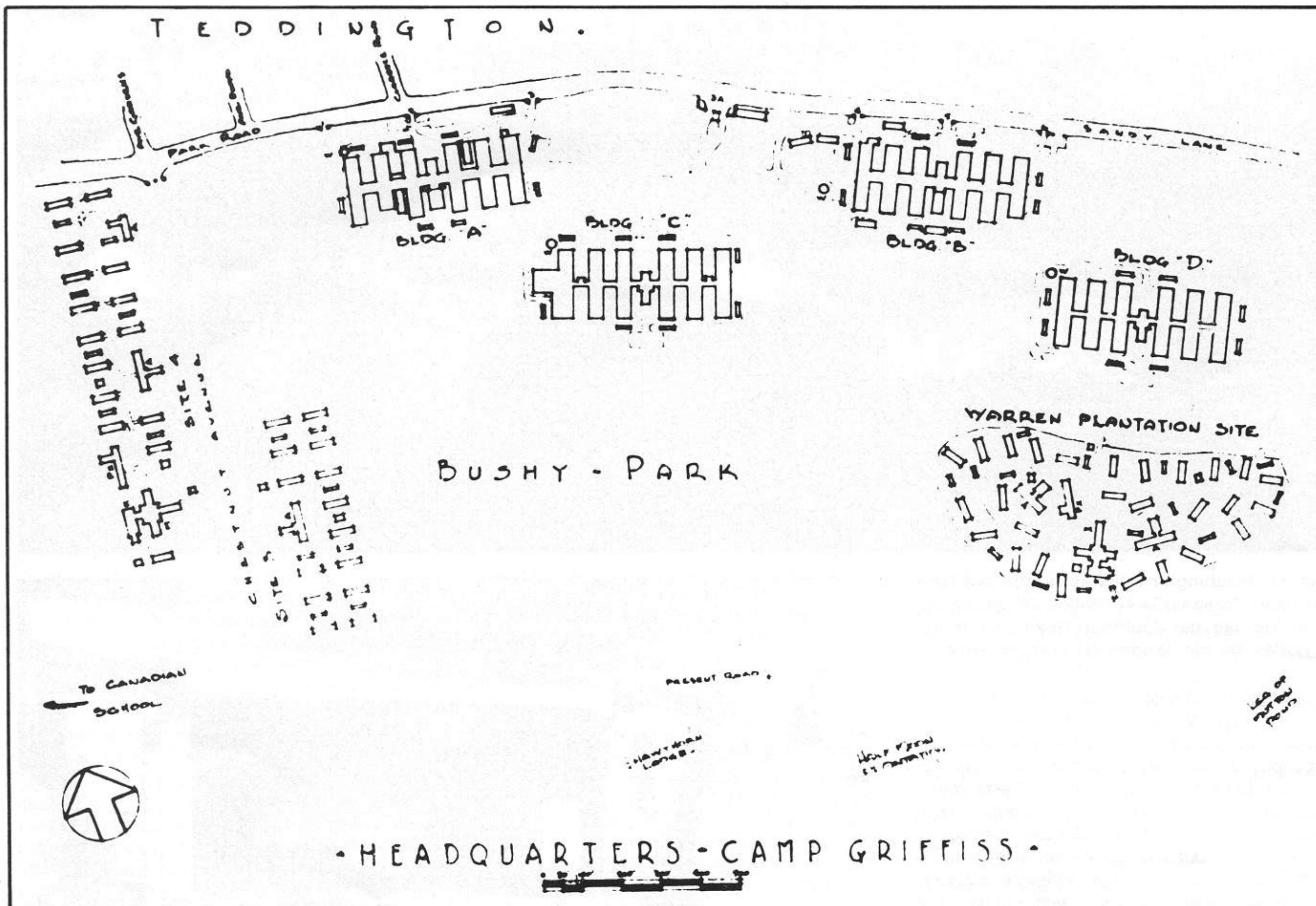
Er waren twee rechtszittingen. De eerste vond plaats in augustus in Station 591 (Washington Hall, Chorley), enkele kilometers ten zuiden van Bamber Bridge. Dit proces gold de vier zwarte soldaten Adams, Nunn, Ogletree en Wise die bij de eerste ongeregeldeheden betrokken waren geweest. De verdediging was fel en maakte gebruik van alle mogelijkheden die zij tot haar beschikking had. De verdediger, kapitein John A. Watkins, bracht bijvoorbeeld zwarte soldaten uit de eenheid mee om naast de gedaagden te gaan zitten. Hij zei: 'Het is hoogst nadelig voor de vier beschuldigen, de enige zwarten in de zaal, om hier te zitten zonder dat er andere mensen met een gekleurde huid aanwezig zijn, waardoor zij onmiddellijk als zodanig herkenbaar zijn omdat ze de enige vier zwarten zijn'. Het Hof stelde hem op dit punt in het gelijk. De vier beklagden werden overigens schuldig bevonden aan muiterij, verzet bij arrestatie en het aanvallen van de MP's. Alle vier kregen zij oneervol ontslag.

Na de oorlog werd het kamp gebruikt door het Ministerie van binnenlandse zaken, eerst als opslagplaats voor militaire voorraden, later als trainingskamp voor schietoefeningen. Thans is het het trainingscentrum voor de Lancashire-brandweer. Het is het best bewaarde USAAF-kamp dat we hebben gezien. Boven: De bioscoop- en toneelzaal in het administratiegebouw, de plaats van het eerste proces.

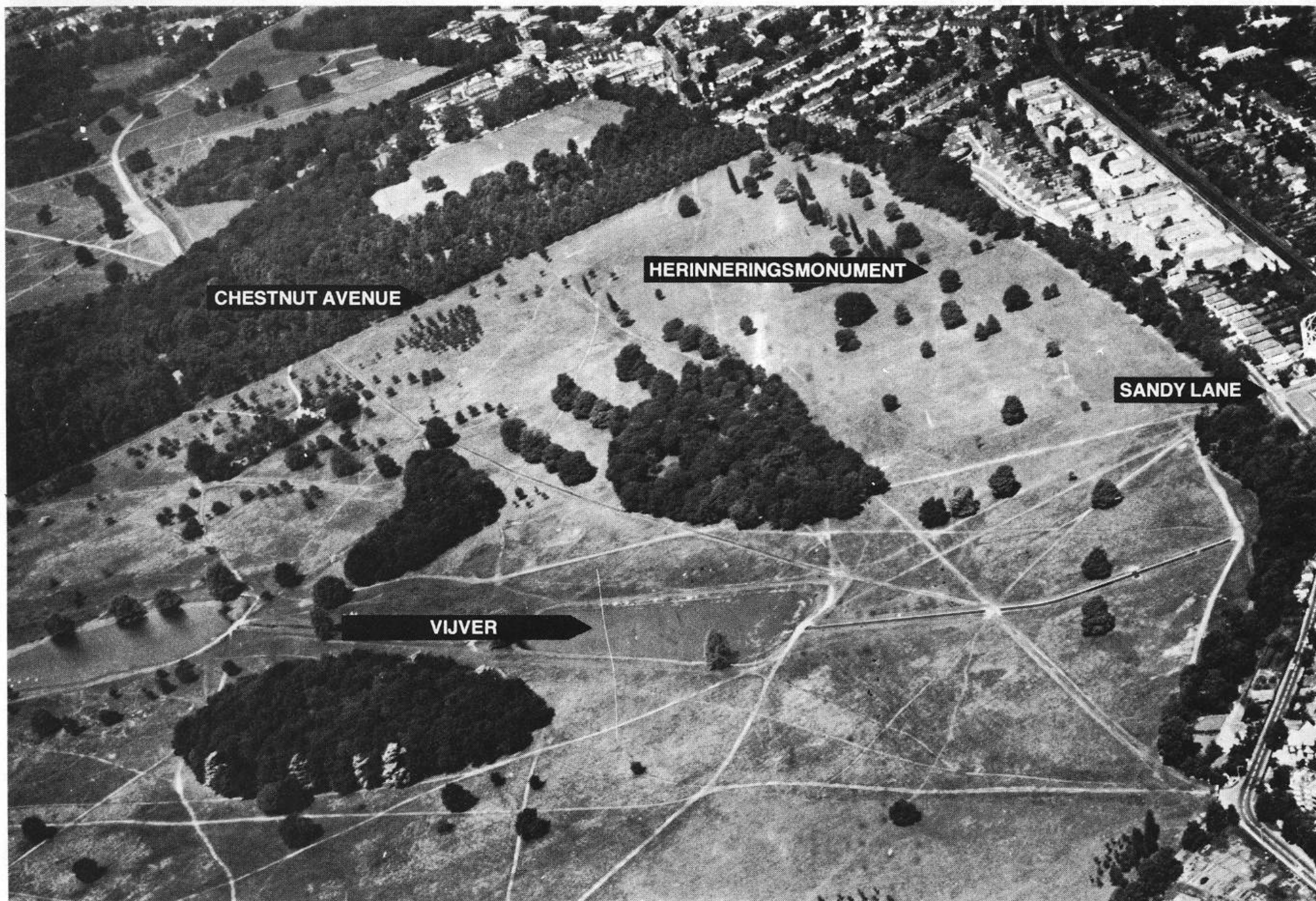

Bewijsstuk nr 3 van de openbare aanklager uit het tweede proces, was deze foto van een beschoten Dodge.

De tweede, meer belangrijke rechtszaak, duurde van 3 tot 19 september 1943 en vond plaats in het hoofdkwartier van de 8e Amerikaanse Legerluchtmacht (USAAF) in Bushy Park, even ten noorden van Hampton

Court. De originele plattegrond (boven) geeft de juiste ligging aan, maar zoals de luchtfoto laat zien is er niets meer dat wijst op het gebruik dat in oorlogstijd van een van de Londense parken werd gemaakt (Aerofilms Ltd).

Boven: De plaats waar soldaat Crossland werd neergeschoten. Onder: Verslagen van het incident in de edities van 25 en 26 juni van de Lancashire Daily Post.

Drie werden veroordeeld tot vier jaar strafdamp. Wise kreeg tweeënehalf jaar. In hoger beroep werd het vonnis van de eerste drie bekrachtigd, maar dat van Wise vernietigd. Hij moest zijn straf uitzitten in het depot van discipline van het Amerikaanse leger in Beekman in de staat New York.

De tweede rechtszaak werd gehouden in Station 586 - Camp Griffis (de naam waaronder het hoofdkwartier van de 8e USAAF in Bushy park in een buitenwijk ten westen van Londen bekend was) en begon op 3 september 1943. Soldaat Ogletree, die al veroordeeld was in Chorley en soldaat Wise werden met 33 anderen aangeklaagd.

De tenlasteleggingen betroffen ongehoorzaamheid aan hun officieren en de MP's, stelen van wapens, oproer, schieten op officieren en op MP's en het niet opvolgen van bevelen zich te verspreiden. Iedere man werd beschuldigd van enkele van deze daden. De auditeur-militair betoogde: 'Iedereen die een voertuig had genomen of die een geweer had gepakt nadat de wapenkamers met geweld waren bestormd en iedereen die met aansporingen de boel had opgejut was tot op zekere hoogte verantwoordelijk voor de gehele toestand van ernstige rustverstoring'.

Op 18 september 1943 deed het Hof uitspraak: 28 mannen werden schuldig bevonden aan wat hen tenlaste was gelegd; voor zeven luidde het oordeel: niet schuldig. De vonnissen werden de volgende dag voorgelezen. Deze varieerden van drie maanden tot vijftien jaar, waarbij zeven man waren die twaalf jaar of meer kregen. De president van de krijgsraad brigade-generaal Hill, deed vrijwel meteen een beroep op verzachtende omstandigheden. Hij schreef: 'Het is duidelijk dat hun acties grotendeels het resultaat waren van het falen van hun superieuren, die blijk gaven over niet voldoende leiders capaciteiten te beschikken. Het bewijsmateriaal heeft overduidelijk aangetoond dat de discipline en de geoefendheid in de eenheid en in het kamp slecht waren. Veel officieren wier taak het was aan de manschappen leiding te geven en hun gedragingen te controleren hebben volledig gefaald in de uitoefening van hun functie en waren niet bereid hun verantwoordelijkheden te dragen. Had-den deze officieren de bevoegdheden gebruikt, waar ze normaal gesproken toch over moesten

NORTH-WEST CAMP INCIDENTS

UNITED STATES Army representatives had no statement to make, this morning, about incidents last night, at a camp at a small town in the North-West.

It is unofficially understood, however, that the situation is now completely under control, and that, contrary to local rumours, no one was killed.

It appears that the incidents originated when a white U.S. military policeman had occasion to remonstrate with five coloured soldiers, who, it is alleged, were behaving in a disorderly manner in a street.

NEW FLEETWOOD DOCK LABOUR SCHEME

The dock labour scheme old Fleetwood is being brought in operation at mid-day to-morrow was announced by the Minister of Labour and National Service to-day.

The scheme means that workers will not be able to turn themselves whether they turn for work or not and they will

COPPULL MAN FINED £50 IN CAR DRINK CASE

John T. Ashton, bullder, contractor, and farmer, of Oakwood, Sunny Brow, Coppull, was, at Chorley, to-day, fined £50 for driving a motor-car while under the influence of drink, and ordered to pay £5 11s. witnesses' expenses. He was also fined £3 for driving a motor-car on a Wednesday night. He was issued for his arrest.

FIGHT IN NORTH-WEST TOWN

AN investigation into a fight in a town in the North-West of England between military police and a small group of Negro soldiers was being conducted last night by the American military authorities in this country.

It is stated that two white American military police remonstrated with five coloured soldiers in a disorderly manner. Trouble occurred and one coloured soldier was injured. Five soldiers, white and coloured, were injured before the disturbance was quelled and the men taken back to camp. One man, Private William Gross, a coloured man was stated to be seriously injured. First Lieutenant David D. Ousset was injured, but not seriously. The other enlisted men were not badly hurt, stated American headquarters.

No civilians were injured in the fighting, which did not take place in the centre of the town.

Bank MAN

A lot of good 'turns' 76/5. and M. And ch

beschikken, dan kan redelijkerwijs worden aangenomen dat de overtredingen nooit zouden gebeurd zijn of in ieder geval niet in zo'n ernstige mate. Hoewel deze feiten het wangedrag van de beklaagden niet verontschuldigen, zijn ze niettemin nuttig voor een beter begrip van de diepere achtergronden van het conflict, alsmede om de mate van schuld van de verdachten te verminderen.' Hogere autoriteiten waren het eens met Hill's oordeel en een maand later werden alle vonnissen verzacht, hoewel niet in die mate als gevraagd was. In februari 1944 werden de meeste vonnissen bekrachtigd, een man werd vrijgesproken en vijf andere vonnissen werden verder verminderd. Een jaar na het incident, in juni 1944, werden vijftien

eerlijk proces was geweest. Er zaten twee zwarte officieren in de krijgsraad, maar zij waren de laagsten in rang van de elf leden. Een verdachte die werd vrijgesproken had het over een schertsproces. Een ander die schuldig werd verklaard vond de aanklacht overdreven, de verdediging slecht en, gelet op de feiten, de hele rechtspleging en de vonnissen overtrokken. Een derde soldaat vond dat de verdedigers goed waren maar de vonnissen te streng. Hij geloofde dat degenen die schuldig werden verklaard als zondebokken hadden gefungeerd en hij had het sterke vermoeden dat men door de vonnissen van de mannen af wilde komen.

De twee auditeurs-militair vinden dat het een eerlijke rechtszaak was, de veroordelingen waren juist, de verdediging was goed en er is goed werk gedaan door de rassenkwestie buiten het proces te houden. Een van de aanklagers gelooft echter dat de tenlasteleggingen buitensporig waren. Een verdediger meent dat het een eerlijk proces was en dat de hoofdverdediger zeer bekwaam was. De zwarte officier die betrokken werd bij het incident (Edwin D. Jones) werd nooit gevraagd te getuigen en het was hem niet toegestaan met de advocaat van de ver-

HEADQUARTERS
VIII AIR FORCE SERVICE COMMAND
OFFICE OF THE COMMANDING GENERAL
APO 633
U.S. ARMY

AAF-586.
14 September, 1943.

His Worshipful The Mayor,
Bamber Bridge,
Lancashire, England.

CONFIDENTIAL

Dear Sir:

I deeply regret the disturbance which occurred in your city on 24 June, 1943.

Privates William L. Ogletree, Eugene (NLI) Nunn, Lynn M. Adams and James H. Wise, of my Command, who were involved in the disturbance, have been tried and appropriately punished by General Court-Martial.

Incidents of this nature are most regrettable and I hope there will be no recurrence.

Sincerely,

HENRY J.F. MILLER,
Major General, U.S.A.,
Commanding.

manschappen weer in dienst teruggenomen, van zes anderen werden de vonnissen tot een jaar verkort en hoewel de strafregisters van de overige vijf niet beschikbaar zijn, is het waarschijnlijk dat twee van hen de volle anderhalf jaar uitzaten. Daar de verdachte met de zwaarste veroordeling (sergeant Davis) na dertien maanden weer in dienst werd teruggeplaatst mogen we aannemen dat de andere twee ook weer in dienst werden genomen. De meningen lopen uiteen over de vraag of recht werd gesproken of niet, en of het al dan niet een

Een van de leden van het Hof denkt echter nog steeds dat 'alle leden van het Hof hun uiterste best hebben gedaan er een eerlijke rechtszaak van te maken en dat de verdachten ook een eerlijk proces hebben gekregen. De verdediging was goed voorbereid en werd adequaat gevoerd; bewijzen uit betrouwbare bronnen wezen er tenslotte op dat er maar een uitspraak kon zijn... Ik denk dat er recht is gedaan en dat de vonnissen onder de gegeven omstandigheden licht waren... Deze gedragingen door de vingers te zien was in de Tweede Wereldoorlog, en is nog steeds ondenkbaar ongeacht wat men tegenwoordig ook doet'.

Brief van de bevelhebber van de 8e Amerikaanse Legerluchtmacht, generaal-majoor J. F. Miller aan de burgemeester van Bamber Bridge, waarin deze zijn spijt betuigt over het gebeurde en meedeelt dat de daders door de krijgsraad zijn gestraft.

dediging te praten. Hij zei, 'Het was geen eerlijk proces en niet meer dan een schertsrechtbank'. Hoewel verdere gegevens na midden 1944 over de manschappen ontbreken is het wel zeker dat hun levens door het oproer in Bamber Bridge veranderden. Ook binnen het leger zouden veranderingen optreden, want het incident was opnieuw een aanwijzing, als die al nodig was, dat het beleid van het

Amerikaanse leger met betrekking tot de zwarte militairen ontoereikend was en dat er nodig iets moest worden gedaan om het te verbeteren.

Een onmiddellijk gevolg van het incident betrof de herindeling op 28 augustus 1943 van alle zwarte eenheden in de 8e USAAF in één afzonderlijke organisatie. Alle hoofdofficieren (majors, luitenant-kolonels en kolonels) in de zwarte eenheden werden vervangen en er werd massaal schoon schip gehouden onder de compagnies-officieren (tweede en eerste luitenants en kapiteins). Deze maatregelen, alsmede extra mogelijkheden voor ontspanning, afwisselende verlofdagen voor zwarten en blanken en gemengde patrouilles van de Militaire Politie verbeterden de toestand.

Problemen over rassentegenstellingen bleven in Engeland bestaan gedurende de oorlog. Een groep zwarte soldaten verwondde twee MP's in Launceton in september 1943, en een maand later moesten er zwarte soldaten voor de krijgsraad verschijnen wegens muiterij en doodslag in Paignton in Devon. In februari 1944 waren er gevechten tussen zwarte manschappen en die van de 82e luchtdelandingsdivisie in Leicester en op 5 oktober 1944 werd de vrouw van een caféhouder gedood tijdens een vuurgevecht tussen zwarte en blanke GI's in Kingsclere bij Newbury in Berkshire.

Behalve enkele moderniseringën ziet Station Road er nog hetzelfde uit. Dit wordt bevestigd door Joseph Baldwin, die nog hetzelfde huis bewoont als tijdens het oproer en die een van de weinige nog in leven zijnde inwoners is die het incident meemaakten. Zijn vrouw Frances, gestorven omstreeks 1970, was als getuige opgetreden in het proces in Chorley naar aanleiding van de schietpartij van soldaat Ogletree, vlak voor haar huis. Het is belangrijk dat men er bij het bekijken van de foto's en de verklaringen van de getuigen rekening meehoudt dat de straat ten tijde van de verduisteringsperiode onverlicht was en dat de meeste bewoners al in bed waren. Baldwin was niet thuis toen het gevecht plaatsvond, maar werd van zijn werk gehaald. Toen hij thuis kwam zag hij bloedvlekken op de rond van de stoep 'paarskleurig, niet zoals het onze' verklaarde hij aan onze redacteur. Zijn huisdeur is vernieuwd, zodat we de schade veroorzaakt door het gevecht niet meer kunnen zien. Mr. Baldwin was echter zo vriendelijk ons toestemming te geven om vanuit zijn voorkamer wat foto's te maken van de straat. Op precies dezelfde plaats hadden zijn vrouw en dochter meer dan dertig jaar geleden, doodsbang, de gevechten gadeslagen.

Wij onderzochten al de andere huizen die volgens de processtukken beschadigd waren door geweervuur, maar konden er niets meer van terugvinden.

Ons uitgangspunt was de Old Hob Inn, een prachtige houten pub met rieten dak, waar wij ons in de

Boven: Het enige gebouw dat nog over is van Station 569, thans in gebruik bij het plaatselijk luchtverdedigingskorps. **Onder:** Het graf van soldaat Crossland (grondstuk F, rij 7, graf 65) in de voorste rij op het Amerikaanse oorlogskerkhof in Madingly in Cambridge. Volgens de inscriptie moet hij, als deze juist is, na drie dagen aan zijn verwondingen zijn overleden.

bar waar de moeilijkheden waren begonnen, te goed deden aan een boerenmaaltijd. Daarna volgden wij de route van Nunn en de anderen langs de rechterkant van de straat. We liepen Station Road in en passeerden de black Bull op weg naar de Mackenzie Arms. Op onze route liepen we langs nr 331 waar volgens Baldwin een Militaire Politie vanuit een bovenraam een zwarte oproerling beschoot.

Bevestiging van deze schietpartij kregen we van een Britse politieagent die er bij betrokken was geweest en die we hebben kunnen opsporen maar die anoniem wilde blijven. De soldaat die beschoten werd moet Crossland zijn geweest, want dat was de enige dode die die nacht viel. De politieagent vertelde ons dat de MP's zich aan beide kanten van dat gedeelte van de straat (die smaller was dan de rest en zonder zijstraten) verded hadden opgesteld en dat zelfs de Britse politie er niet door mocht. Hij zag iemand op straat liggen voor een winkel aan de overkant van nr 331. Door een GI werd hem verteld dat het een dode neger was. Baldwin vertelde ons dat de MP's aan beide kanten een machinegeweer hadden opgesteld en hij zag dat het lichaam bedekt was met een jas.

Een andere onverklaarbare tegenstrijdigheid, waaraan men op het proces niet de aandacht heeft gegeven die zij verdiende, is het feit dat Ogletree in de rug werd geschoten. Op 6 november 1943 werd tegenover het Hof van Appel de volgende getuigenverklaring afgelegd: 'Ogletree werd op 25 juni 1943 om 22.15 behandeld aan zijn verwondingen in de apotheek van het 1511e Transportregiment. Hij was gewond door een geweerschot. De kogel was Ogletree's lichaam binnengedrongen in het midden van het onderste deel van zijn rug en er van voren weer uitgekomen. Adams werd op dezelfde tijd ook in de apotheek onderzocht. Hij

werd gewond aan de linkerachterkant van zijn nek door een kogel van het kaliber 45, die er bij zijn schouderblad weer uitkwam. Ogletree en Adams werden beiden in het ziekenhuis opgenomen. Nunn werd na Ogletree en Adams onderzocht. Hij had gekneusde ribben'.

Alle bewoners uit de omgeving waar de gevechten begonnen die tot de muiterij leidden en die als getuigen zijn verschenen bij het proces zijn ofwel overleden ofwel naar elders verhuisd. Edward Brindle van nr 288 is overleden; William en Margaret Hunt van nr 317 zijn verhuisd en Emily Dimmock (uit wier tuin de stenen werden gehaald) is gestorven. Haar huis wordt nu bewoond door haar zoon. James Thompson is weg uit het huis op nr 331. Het huis van Isabella Duxbury staat leeg en Albert Cowley uit Edward Street nr 2 is overleden. We hebben nog getracht twee van de ATS-meisjes die afspraken maakten met de zwarte soldaten te achterhalen, maar dat is ons, en dat is misschien ook maar het beste na al die jaren, niet gelukt.

Adams Hall was, zoals we al eerder schreven een legerkamp aan het einde van Mounsey Road. De bank en het huis op nr 279 op de hoek van de straat, die alle twee beschadigd werden door kogels, vertonen geen enkele schade meer van de schietpartij.

Na de oorlog werd Adams Hall een nood-opleidingscentrum voor onderwijzers. In 1964 werd het kamp afgebroken en werd begonnen met de bouw van 345 huizen. Eén gebouw van het kamp staat nog overeind en is nu het eigendom van het plaatselijk luchtverdedigingskorps. Als eerste gebouw na de oude huizen in Mounsey Road, lijkt het niet uitgesloten dat het een wachthuisje van het kamp is geweest. Het zou dan in de voorste linies van de muiterij hebben gelegen en als zodanig is er geen beter souvenir te vinden voor de 'Battle of Bamber Bridge'.

**'40~'45
TOEN & NU**

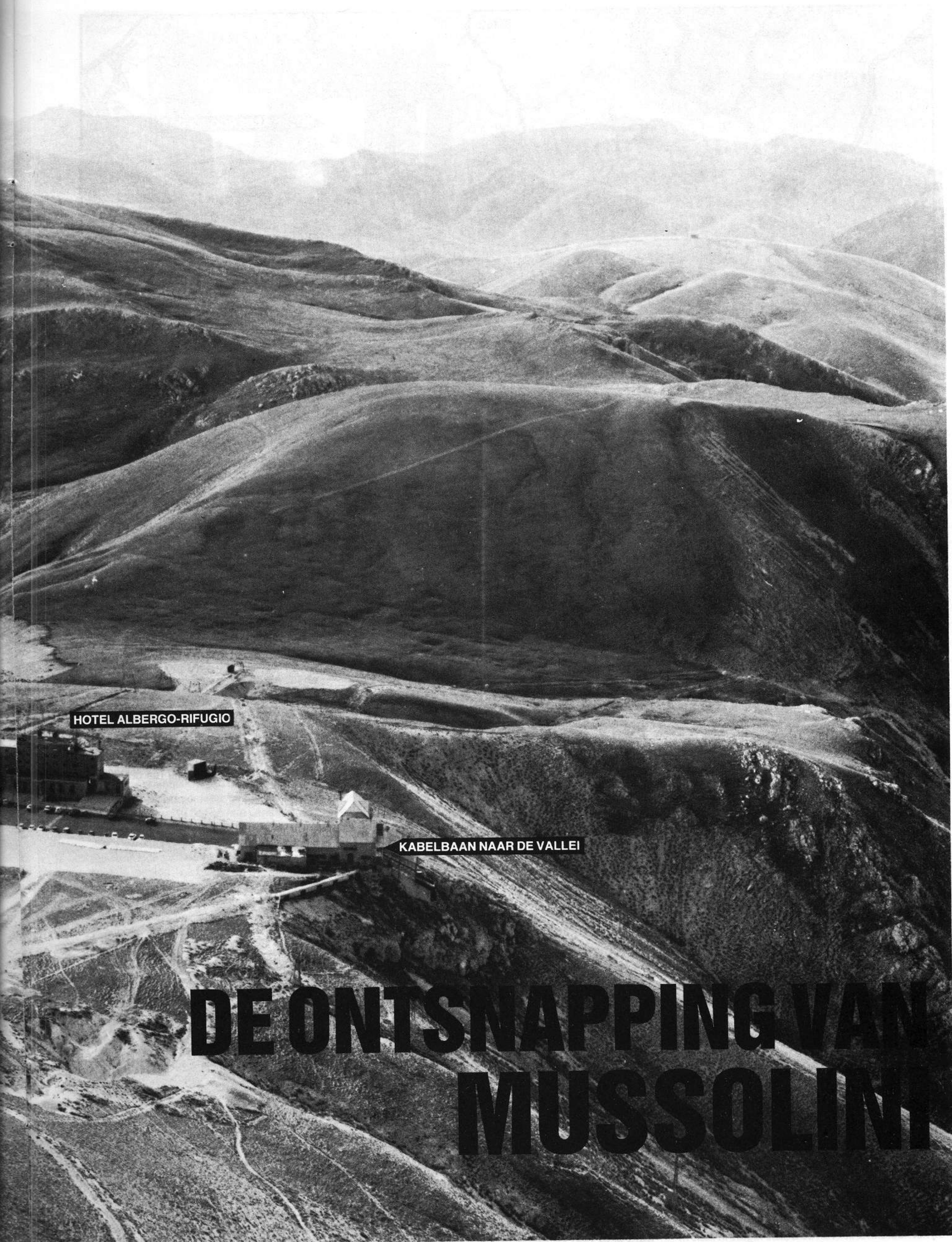
HIER GEBEURDE HET

CAMPO IMPERATORE VALLEI

'STARTBAAN' VAN DE STORCH

NIEUWE WEG

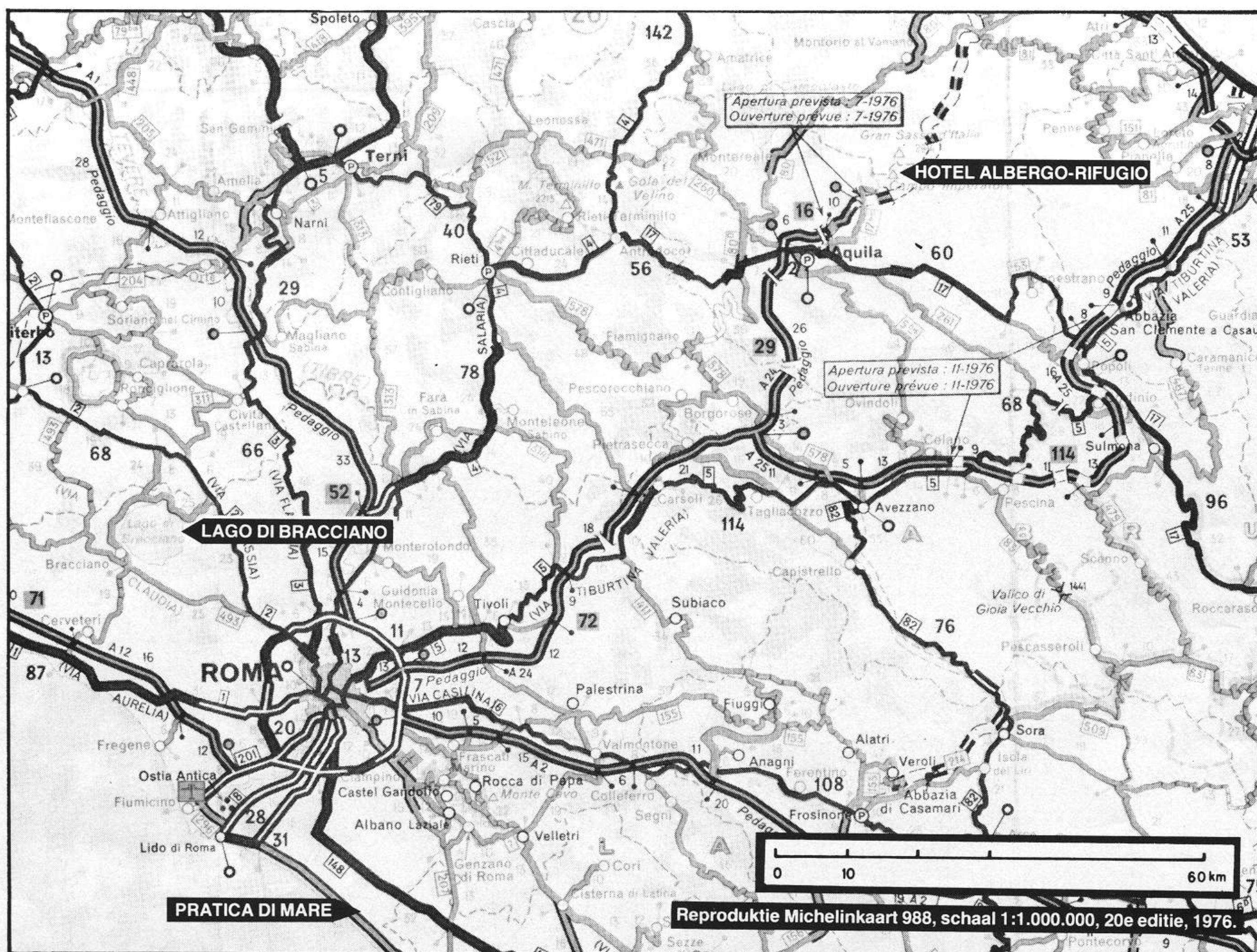
NIEUW GEBOUWD OBSERVATORIUM

HOTEL ALBERGO-RIFUGIO

KABELBAAN NAAR DE VALLEI

DE ONTSNAPPING VAN MUSSOLINI

De ontsnapping van Mussolini

Benito Mussolini, sinds 1924 dictator van Italië, werd op 25 juli 1943 door koning Victor Emmanuel III afgezet. Van de achttwintig leden tellende Grote Fascistische Raad hadden er negentien gestemd voor herstel van de constitutionele monarchie en de koning had maarschalk Pietro Badoglio benoemd tot hoofd van de nieuwe Italiaanse regering. Mussolini werd onder arrest geplaatst en verbannen naar het eiland Ponza, ongeveer twintig mijl van de Italiaanse kust ten zuiden van Rome, en later naar de meer beveiligde marinebasis op het eiland Maddalena in de noord-oostelijke hoek van Sardinië.

Toen het nieuws van Mussolini's ondergang Hitler bereikte, die op dat moment in Oost-Pruisen in zijn hoofdkwartier Wolfsschanze in Rastenburg verbleef, maakte hij onmiddellijk plannen zijn vroegere bondgenoot te helpen. Op 26 juli, de dag na Mussolini's arrestatie, werd SS-Hauptsturmführer Otto Skorzeny van de Waffen SS vanuit Berlijn bij de Führer ontboden. In een persoonlijk gesprek met de Führer werd aan Skorzeny de opdracht gegeven de Duce te bevrijden. De hele operatie zou onder leiding komen te staan van luitenant-generaal Kurt Student, commandant van het XI Flieger Korps van de Duitse luchtlandingstroepen.

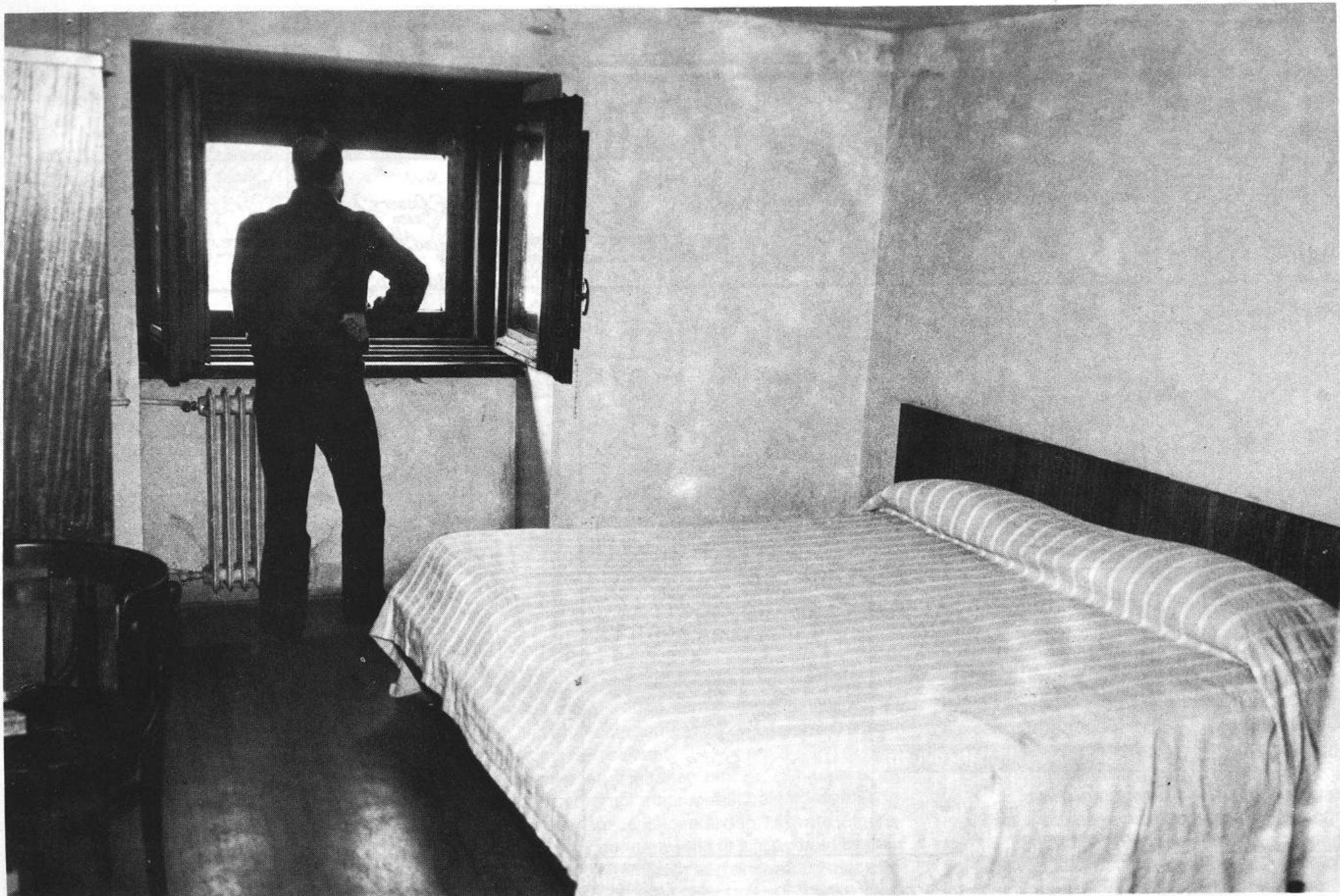
Het eerste probleem voor Skorzeny was uit te vinden waar Mussolini precies werd gevangen gehouden. Omdat het plan geheim moest blijven moest men voorzichtig te werk gaan bij het inwinnen van informatie in Italië daar de Duitsers wel wisten dat de nieuwe regering van Badoglio alles in het werk zou stellen om vrede te sluiten met de geallieerden. Op 27 juli vloog Skorzeny naar Rome met luitenant-generaal Student als zijn zogenaamde adjudant. Bij het hoofdkwartier van de Duitse legers in Italië in

Frascati, ten zuidoosten van Rome, werd een basis ingericht. Afgezien van vijftig manschappen die door Skorzeny uit zijn eigen SS-eenheid voor de operatie waren uitgekozen, werd de groep verder aangevuld door manschappen van de I Fallschirmjäger Divisie. Deze eenheid kwam de 28^e aan op het

vliegveld Pratica di Mare in de buurt van de kust ten zuiden van Rome klaar om de verdediging van de stad over te nemen in het geval dat de regering van Badoglio naar de geallieerden zou overlopen. Bijgestaan door SS-Obersturmbahnführer Herbert Kapler, hoofd van de SD in Rome (na de oorlog

Toen hij in de middag van de 28e augustus 1943 in de bergen van Gran Sasso arriveerde, werd Mussolini eerst opgesloten in het kleine chalet 'La Villetta', eigendom van de Italiaanse gravin Rosa Mascitelli. Bij de komst van de carabinieri weigerde de huisbewaarder, Ugo Raponi, een kapper uit L'Aquila, de sleutels af te geven zolang de gravin geen toestemming had gegeven. Het restaurant werd er in 1951 aangebouwd.

gevangen genomen en veroordeeld voor moord op 335 Italianen in maart 1944) begonnen Skorzeny en zijn plaatsvervangend commandant Karl Radl hun speurtocht naar Mussolini.

Het spoor in Rome liep dood en de eerste dagen leverden niets op. Toen ontdekte Kapler de plaats van de barakken van de carabinieri in Rome waar de Duce het eerst naar toe was gebracht, en na een paar dagen had men de zekerheid dat Mussolini naar Ponza was gebracht. Maar iedere keer als de Duitsers een spoor volgden kwamen ze tot de ontdekking dat ze een paar dagen te laat waren. Toen Skorzeny er achter kwam dat Mussolini was overgebracht naar Maddalena, ging hij de 18e augustus met een Heinkel III zelf op een verkenningsvlucht — waarbij hij onderweg werd neergeschoten door geallieerde jagers. Na zijn redding uit zee door een Italiaans luchtverdedigingsschip begon hij aan zijn tweede poging het eiland te verkennen, ditmaal verkleed als zeeman. Toen hij de 26e augustus zonder argwaan te wekken op het eiland landde kwam hij tot de ontdekking dat hij een paar uur te laat was. Een watervliegtuig van het Rode Kruis had 's morgens Mussolini opgehaald. Door een Duits vliegtuig dat de vorige dag laag over het eiland was gevlogen waren de Italianen bang geworden dat er een poging zou worden ondernomen hem te bevrijden en hadden zij snel hun gevangene naar elders gebracht.

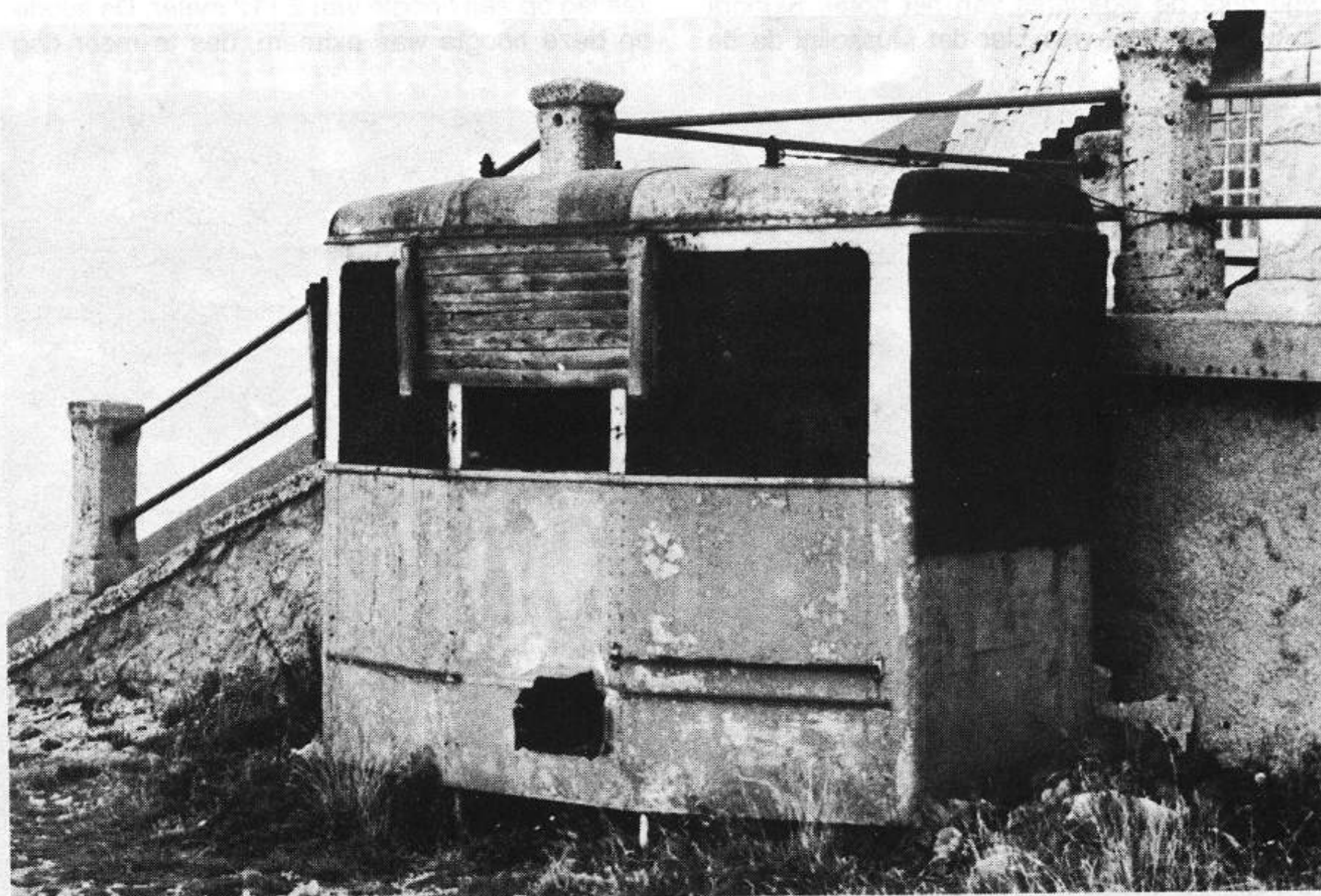
Weer terug op zijn uitgangspunt vloog Skorzeny weer naar Rome. Tijdens een inspectietocht met luitenant-generaal Student ontdekte men bij toeval dat een wit watervliegtuig was geland op het Lago di Bracciano, 32 kilometer ten noordwesten van Rome aan de voet van de Apennijnen. Verdere aanwijzingen leidden naar de omgeving van de Abruzzes. Kapler kreeg een buitenkansje toen hij een bericht onderschepte voor het ministerie van Binnenlandse zaken. Het luidde: 'De veiligheidsmaatregelen rondom Gran Sasso zijn voltooid'.

'Dagenlang zijn we bezig geweest om in het bezit te komen van goede kaarten van die omgeving', schreef Skorzeny later, 'maar tevergeefs. Een paar jaar voor de oorlog was er op de berg een hotel

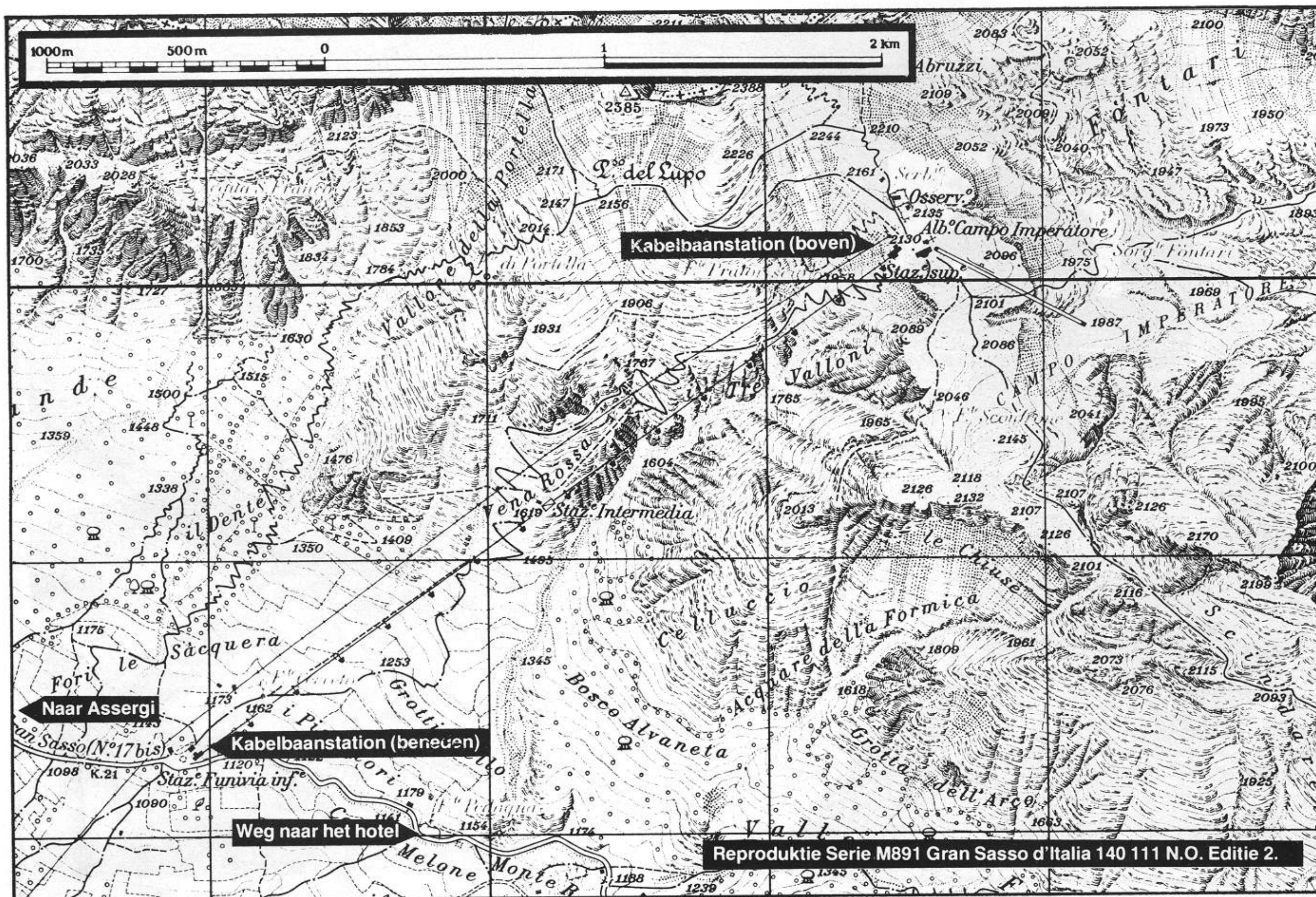
Onze Italiaanse tolk en gids, Sergio Andreanelli, in de slaapkamer van suite nr 201/202, waar hij Mussolini's karakteristieke houding nabootst.

gebouwd, maar het stond op geen enkele militaire kaart zelfs niet op een kaart voor bergbeklimmers. De enige informatie kwam van een Duitser die in Italië woonde en in 1938 een wintersport vakantie in dit skihotel had doorgebracht. Een andere, maar erg vage aanwijzing stond in een advertentie van een reisorganisatie, die de schoonheid van dit wintersportoord in de Abruzzes ophelpte. In feite was Mussolini, nadat het watervliegtuig op 28 augustus bij het meer van Bracciano was ge-

land, regelrecht naar Gran Sasso gebracht. Het hotel Albergo-Rifugio waar Mussolini zou worden ondergebracht zat nog vol met gasten. Het stond op een klein plateau, 900 meter boven de dichtstbijzijnde weg en was alleen te bereiken met een kabelbaan. Het gevolg was dat Mussolini nu inplaats daarvan naar het hotel La Villetta werd gebracht dat aan het lager gelegen kabelstation lag. Daar kreeg hij een kamer op de tweede etage en nadat het hoger gelegen hotel in begin september was ont-

Een van de oorspronkelijke wagentjes van de kabelbaan (in 1965 werden ze vervangen) naast het station op de berg. Toen Mussolini naar boven gebracht zou worden was hij niet erg gelukkig met de gondel en nerveus vroeg hij aan de bestuurder Remo Lalli: 'Bent u er zeker van dat er niets mee aan de hand is? . . . Natuurlijk niet voor mijzelf, maar ik denk aan de anderen.'

ruimd, werd hij overgeplaatst naar zijn nieuwe onderkomen.

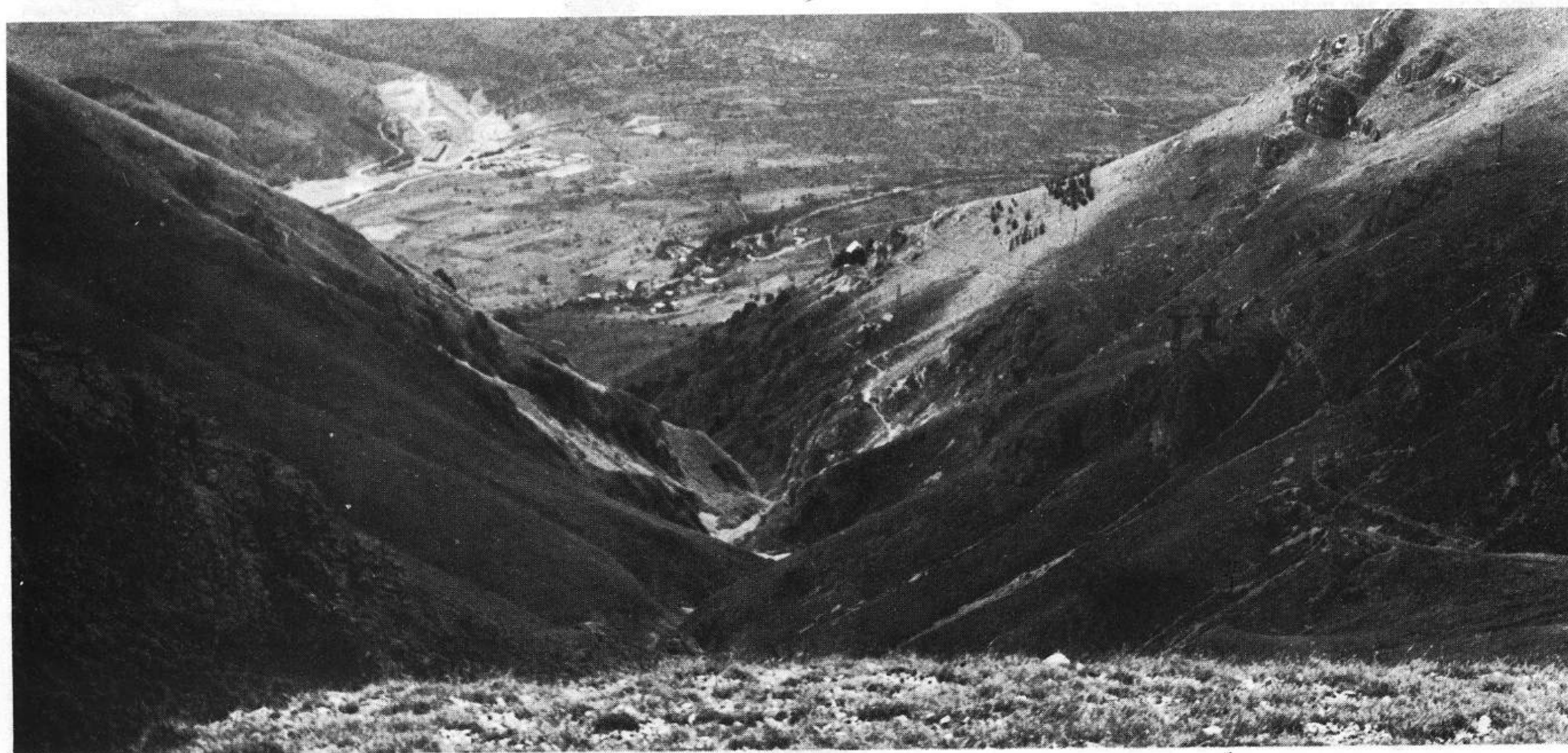
Het hotel Albergo-Rifugio was een ideale schuilplaats, een kant en klare gevangenis zonder tralies. Omdat het alleen te bereiken was via de kabelbaan, die aan beide kanten bewaakt werd door carabinieri, konden de Italiaanse bewakers zich wat meer ontspannen, daar ze wisten dat hun gevangene veilig opgeborgen was. Mussolini had op de tweede verdieping op nr 201 een kleine suite die bestond uit een slaapkamer, een zitkamer, een badkamer en een toilet. Meer gast dan gevangene werd hij voor zover zijn strikte dieet het toeliet, goed verzorgd door de eigenares van het hotel, Signora Flavia Jurato. Het was hier dat Mussolini de 8e

september het nieuws ontving van de Italiaanse wapenstilstand en dat een van de voorwaarden was dat hij zou worden uitgeleverd aan de geallieerden.

Op dezelfde dag ging Skorzeny, die nu zekerheid had over de plaats waar de Duce zich bevond, een fotoverkenningsvlucht maken boven het hotel. Tijdens de vlucht bleek echter dat de automatische camera van de HeIII niet werkte. Skorzeny zette niettemin toch door en besloot zelf foto's te maken met een handcamera. Om de bewakers van het hotel niet te alarmeren kreeg de piloot opdracht om op een hoogte van 5.000 meter te vliegen. Het hotel zelf lag op een hoogte van 2.112 meter. De koude op deze hoogte was extreem, des te meer nog

omdat Skorzeny (en op de terugweg Karl Radl) uit het vliegtuig moest hangen om foto's te maken. Hoewel de foto's slecht en erg wazig waren zonder details, had Skorzeny tijdens de vlucht een nogal vlak stuk grond ontdekt dat achter het hotel lag. 'Op de bruikbaarheid van dit weiland als een landingsplaats' schreef Skorzeny in zijn biografie 'baseerden wij ons hele plan en ik maakte voor iedereen gedetailleerde opdrachten.

Het hotel op het geïsoleerde plateau was een volmaakte gevangenis, nagenoeg onneembaar bij een aanval over land. Hier het uitzicht op de zuid-westelijke vallei vanuit een kabelbaan-gondel die naar beneden gaat.

'Een operatie over land bleek al vanaf het begin een hopeloze zaak' schrijft Skorzeny verder. 'Een aanval over de steile rotsachtige hellingen zou ons zware verliezen opleveren om nog maar te zwijgen over het feit dat de vijand ons gauw in de gaten zou krijgen en zo de gelegenheid zou hebben de gevangene naar elders over te brengen. Om dat te kunnen voorkomen zouden we het hele gebergte met goede bergtroepen moeten omsingelen en daar zou op zijn minst een divisie voor nodig zijn. Een operatie over land was dus uitgesloten.

'Omdat, uitgaande van de veronderstelling dat de bewakers opdracht hadden hun gevangene te doden bij een poging tot ontzet, was onze enige troefkaart een onverhoedse aanval. Daarvoor bleven twee mogelijkheden over – parachute landingen of zweefvliegtuigen. Wij namen beide lang in overweging en besloten tenslotte tot de laatste. Op zo'n hoogte en in die ijle lucht zou ieder met een normale parachute te snel dalen. We waren ook bang dat door de rotsachtige omgeving de parachutisten te ver uit elkaar zouden neerkomen, zodat een onmiddellijke aanval van een aaneengesloten detachement uitgesloten zou zijn. Daarom bleef een zweefvliegtuig de enige oplossing.

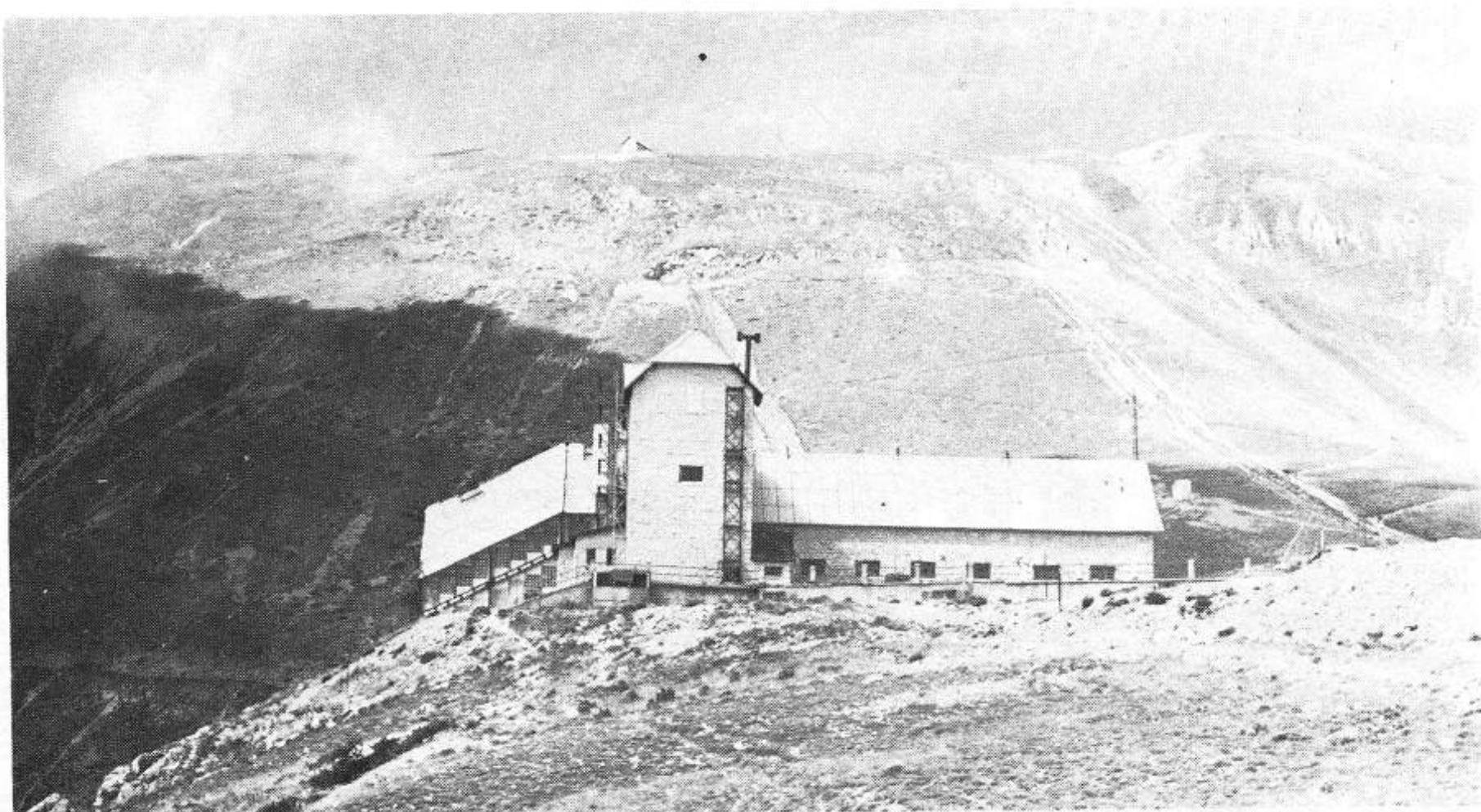
'Luitenant-generaal Student opperde om bij nacht een bataljon parachutisten het dal te laten infiltreren en het lager gelegen kabelbaanstation op het afgesproken uur van de landing te veroveren. Op die manier zouden we aan die kant gedekt zijn en hadden we een weg voor de terugtocht wanneer de operatie voltooid was.

'Na een zorgvuldige overweging gaf generaal Student uiteindelijk toestemming en vaardigde hij zijn orders uit: De twaalf benodigde DFS 230 zweefvliegtuigen moesten onmiddellijk vanuit Zuid-Frankrijk naar Rome worden gevlogen. Ik bepaal 6.00 uur 's morgens van de 12e september als het uur nul. Op dat moment moeten de machines op het plateau landen en het kabelstation worden veroverd. We kunnen rustig aannemen dat op dat vroege uur de gevaarlijke windvallen die normaal zijn voor de Italiaanse berggebieden, relatief zwak zullen zijn. Ik zal persoonlijk de piloten instrueren en hun de belangrijkheid van een goede landing onder ogen brengen.

'Nadat deze orders waren gegeven werkten Radl en ik de details van ons plan uit', aldus Skorzeny. 'We moesten nauwkeurige berekeningen maken van de afstanden, beslissingen nemen over wat voor wapens en uitrustingen de mannen zouden meenemen en als het belangrijkste van alles een grootschalige kaart maken waarop de exacte landingsplaats van elk van de twaalf zweefvliegtuigen stond aangegeven. In ieder vliegtuig was plaats voor tien man, d.w.z. een groep plus de piloot. Iedere groep moest precies weten wat ze moest doen. Ik besloot zelf met het derde vliegtuig te gaan om bij de aanval van mijn eigen en van de vierde groep dekking te kunnen krijgen van de drie reeds gelande groepen.

'Zelfs zonder enige verliezen zouden we toch maar met 108 man zijn en die waren niet allemaal op hetzelfde moment beschikbaar. Zij zouden 150 Italianen moeten aanvallen, die de omgeving perfect kenden en het hotel als vesting konden gebruiken. Wat betreft de wapens konden de twee opponenten als gelijkwaardig worden beschouwd, omdat onze parachutisten automatische geweren hadden, wat ons een voorsprong gaf en kon worden gezien als een compensatie voor het overwicht aan manschappen bij de vijand, in het bijzonder wanneer we bij de aanvang niet teveel verliezen zouden lijden.

'Nog een ander idee viel me in: Hoe konden we het effect van een onverhoedse aanval, wat ongetwijfeld onze grootste kracht was, nog meer versterken? We braken er lange tijd ons hoofd over, totdat Radl een geweldig idee kreeg: Waarom zouden we niet een Italiaanse officier meenemen, iemand die de carabinieri daar goed kende? Zijn aanwezigheid zou de bewakers voor een korte tijd overbluffen en ze zo bij onze aankomst weerhouden van een daad van geweld tegenover de Duce.

De opkomende bewolking boven het kabelbaanstation in de bergen ontstond a.h.w. uit het niets; een aanschouwelijke illustratie van het hachelijke karakter van de operatie met zweefvliegtuigen.

'Dit was een uitstekend idee waar ik meteen mee instemde en ik overwoog hoe ik dit het beste zou kunnen doen. Luitenant-generaal Student zou met de desbetreffende officier de avond ervoor een onderhoud moeten hebben en proberen hem over te halen mee te doen. Om verraad te voorkomen zou hij vanaf dat moment tot de volgende morgen bij ons moeten blijven.

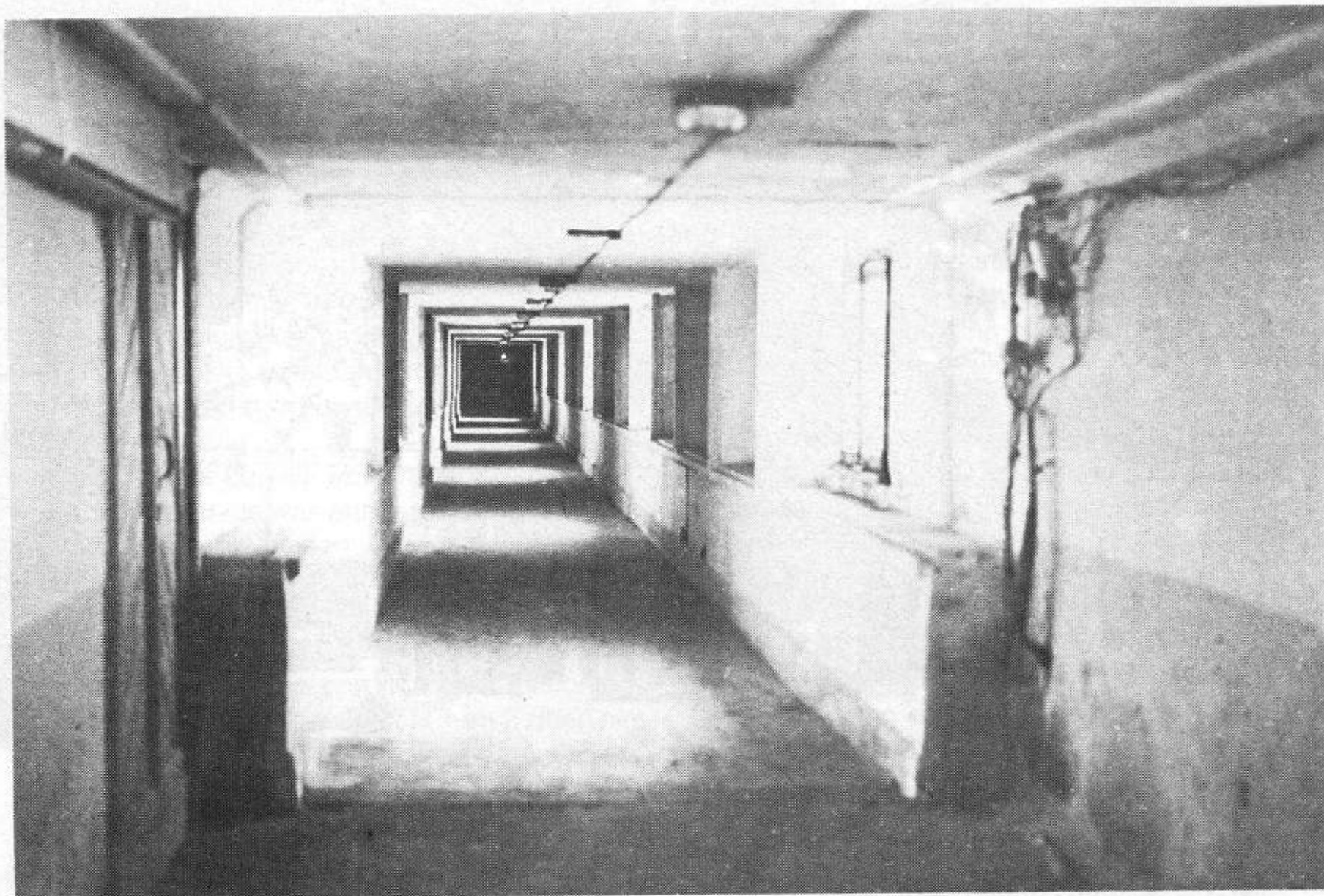
De uitgekozen Italiaanse officier, generaal Soleti verscheen prompt maar moest beleefd worden teruggewezen tot de volgende dag. Hij werd uitgenodigd te 20.00 uur aanwezig te zijn op het vliegveld van Pratica di Mare voor een onderhoud met luitenant-generaal Student. Het uur nul moest uitgesteld worden omdat we bericht ontvingen dat de zweefvliegtuigen niet eerder dan in de vroege morgen van de 12e in Rome zouden arriveren. Luitenant-generaal Student stelde het nu op 14.00 uur, omdat we zeker geen vierentwintig uur meer konden wachten. Dit uitstel veroorzaakte vervelende veranderingen in ons plan en maakte onze kansen kleiner. Tengevolge van de windvallen die er zouden zijn midden op de dag zou een landing veel gevaarlijker worden. Het feit dat de aanval op klare dag zou gebeuren stelde het detachement in het dal voor een moeilijke opgave. Verschillende veranderingen waren nodig en moesten met de grootst mogelijke haast worden aangebracht.

'Zaterdagmiddag bezocht ik de tuin van het kloos-

ter in Frascati waar mijn manschappen en het Mors bataljon (die het lager gelegen kabelstation moesten aanvallen) hun tenten hadden opgeslagen. Voor deze onderneming was ik van plan alleen maar vrijwilligers te nemen en ik was niet voornemens ze in het ongewisse te laten over de gevaren die daaraan verbonden waren. Ik liet ze aanrukken en hield een korte toespraak: De lange wachttijd is voorbij. We moeten morgen een belangrijke taak verrichten. Adolf Hitler heeft het persoonlijk bevolen. Zware verliezen moeten worden verwacht en kunnen jammer genoeg niet worden vermeden. Ik zal jullie vanzelfsprekend leiden en kan jullie beloven dat ik mijn uiterste best zal doen. Als we allemaal bij elkaar blijven zal en moet de aanval slagen. Iedereen die vrijwillig mee wil doen maakt een stap naar voren!

'Het was een grote voldoening voor mij te zien dat geen van mijn eigen mannen achter wilde blijven. Aan mijn officieren en luitenant von Berlepsch, commandant van de compagnie parachutisten liet ik de vervelende taak over sommigen van hen af te wijzen, omdat de groep alles bij elkaar niet groter mocht zijn dan 108 man. Ik selecteerde zelf 18 van mijn eigen mannen van de Waffen SS.

'Zondag 12 september 1943 's morgens om vijf uur marcheerden wij in gesloten kolonne naar het vliegveld in Pratica di Mare. Daar hoorden wij dat de zweefvliegtuigen om 10.00 uur verwacht werden.

Dit is de ondergrondse tunnel die van het kabelstation rechtstreeks tot in het hotel leidt, een afstand van ongeveer 50 meter.

De reconstructie. Enkele dagen na de succesvolle ontsnapping arriveerde er een Duitse propaganda-eenheid om de operatie opnieuw in scene te zetten en te verfilmen. Tegen die strijd was Skorzeny met de 26 man van

zijn Waffen SS-detachement al vertrokken zodat alleen Fallschirmjäger op de foto's voorkomen. Onder: Het kabelbaanstation beneden dat sindsdien weinig veranderd is.

'Ik inspecteerde opnieuw de uitrustingen van mijn mannen, die allen parachutistenkleding droegen. Er waren parachute-rantsoenen voor vijf dagen verstrekt. Ik had het zo geregeld dat er een paar kisten fruit aanwezig zouden zijn en zo zaten we dan gezellig luierend in de schaduw van de gebouwen en bomen onze tijd af te wachten. Er was natuurlijk wel een gevoel van spanning, maar we pasten er wel voor op enig blij te geven van angst of nervositeit.

'De Italiaanse officier was om acht uur niet verschenen en ik was daarom verplicht Radl naar Rome te sturen met de mededeling hem zo snel mogelijk en levend te pakken te krijgen en hem in minder dan geen tijd hier te brengen. De trouwe Radl kreeg het voor elkaar, hoewel hij de grootste moeilijkheden heeft gehad hem in de stad te vinden.

'Luitenant-generaal Student had in mijn bijzijn een kort gesprek met hem, luitenant Warger fungeerde als tolk. We vertelden hem van het verzoek van Adolf Hitler om zijn medewerking aan de operatie en ons voornemen de kans op bloedvergieten zo klein mogelijk te houden. De officier was erg geïmagineerd door het persoonlijke verzoek van de Führer en kon onmogelijk weigeren. Hij stemde toe en gaf ons zo een belangrijke troefkaart in handen.

'Rond elf uur kwamen de eerste zweefvliegtuigen binnen. De sleepvliegtuigen werden vlug bijgetankt en de gekoppelde zweefvliegtuigen werden in startorder opgesteld. Luitenant-generaal Student liet de mannen van Berlepsch' compagnie inrukken en daarna mijn manschappen.

'De vliegers en de twaalf groepscommandanten werden in een vertrek bijeengeroepen waar luitenant-generaal Student een korte toespraak hield. Hij legde nog eens de nadruk op de noodzaak van een rustige landing. Hij verbood ten stelligste noodlandingen, met het oog op de gevaarlijke gevolgen daarvan.

'Daarna gaf ik de commandanten van de zweefvliegtuigen uitgebreide instructies en maakte op een schoolbord een schets met de exacte landingsplaats voor ieder vliegtuig. Daarna nam ik met iedere commandant nog eens alle punten door en legde de taak uit die hun was toebedeeld. De mannen namen de uitdrukking 'Take it easy', als wachtwoord dat alle obstakels uit de weg zou ruimen. Tot het einde van de oorlog bleven de SS commando's dit wachtwoord gebruiken.

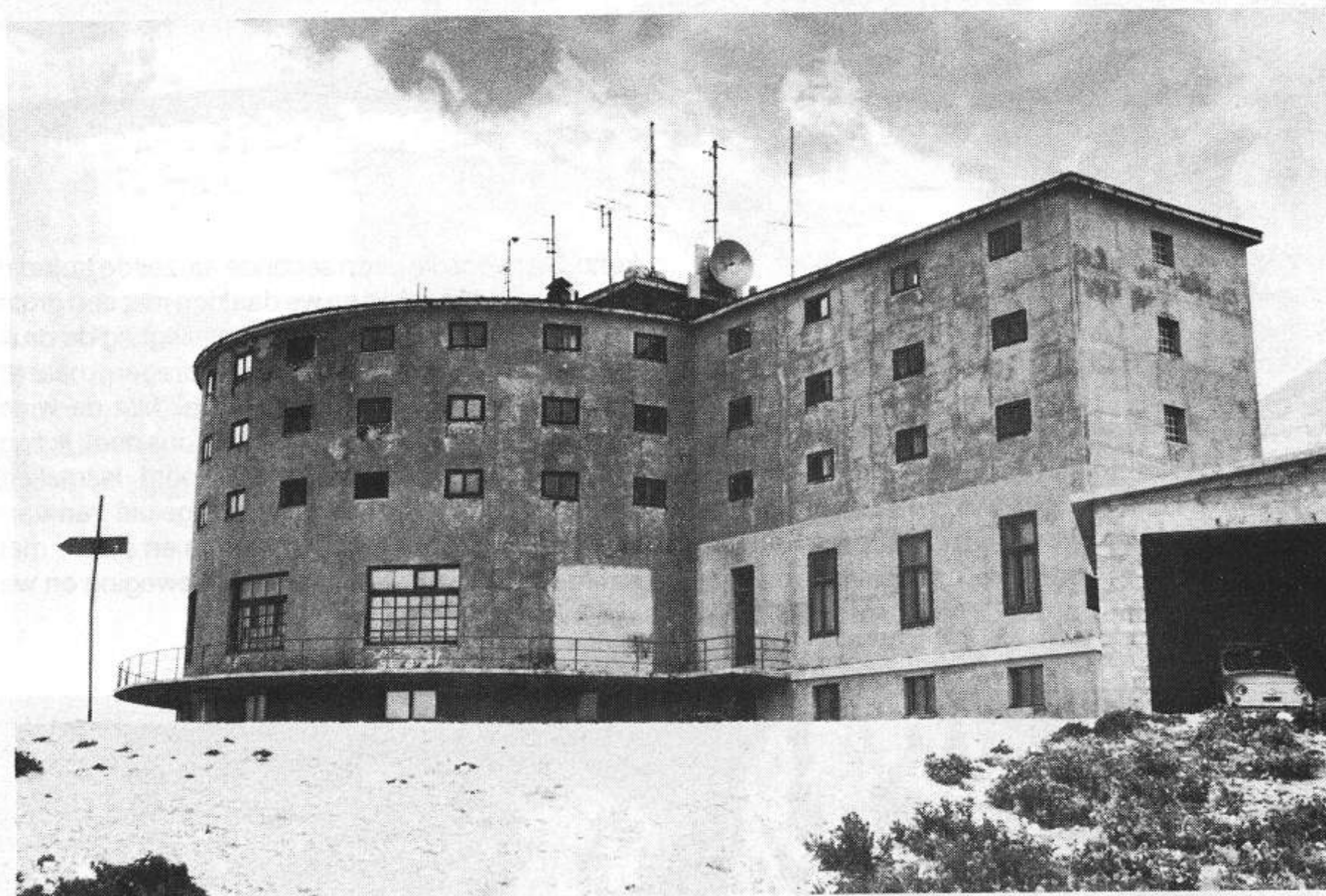
'De vliegtijden, de vlieghoogte en de afstanden werden vervolgens besproken met majoor Languth, de officier van de inlichtingendienst die met ons mee was geweest op de fotoverkenningsvlucht. Hij zou met het eerste sleepvliegtuig meegaan omdat hij, buiten Radl en mijzelf, de enige was die de omgeving vanuit de lucht kende. De vliegtijd voor de 100 km zou ongeveer een uur duren. Daarom was het van essentieel belang dat we om precies 13.00 uur zouden starten.

'Om 12.30 uur werd er plotseling luchtalarm gegeven. Er waren vijandelijke bommenwerpers waargenomen en niet lang daarna hoorden we niet ver van ons vandaan de bommen ontploffen. We zochten allemaal dekking en ik vloekte bij het idee dat de hele onderneming op het laatste moment verijdeld zou worden. De aanval eindigde om 13.00 uur. Wij haasten ons naar het plateau en zagen verschillende bomkraters, maar onze vliegtuigen waren onbeschadigd. De mannen renden naar hun vliegtuigen en ik gaf opdracht op te stijgen, generaal Soleti uitnodigend voor mij, op de smalle bank plaats te nemen, waar we als haringen in een ton in de kleine ruimte op elkaar gepakt zaten. Er was in feite nauwelijks plaats voor onze wapens.

'Ik gaf het startsignaal. De motoren begonnen te ronken en al gauw rolden we over het plateau en stegen we op. In grote cirkels vliend maakten we langzaam hoogte en de stoet vliegtuigen zette koers naar het noord-oosten. Het weer leek bijna ideaal voor onze onderneming. Uitgestrekte wolkenvelden hingen rustig op ongeveer 3.000 meter. Als ze niet zouden oplossen konden we ons doel praktisch ongezien naderen en volkomen onverwachts uit de lucht komen vallen.

Boven: De grond voor het hotel werd op 15 augustus 1940 – het 17e jaar van de stichting van de fascistische staat – door markies Alfonso Dragonetti de Torres geschonken aan de stad L'Aquila. **Onder:** Met uitzondering van de radarinstallatie van de Italiaanse luchtmacht op het dak, is er in ruim dertig jaar weinig aan het hotel veranderd. Dit is de achterkant.

'In het binnenste van het zweefvliegtuig was het onaangenaam heet en benauwd. Ik merkte plotseling dat de korporaal achter mij misselijk werd en de generaal zag zo groen als zijn uniform. Vliegen lag hem kennelijk niet; hij amuseerde zich beslist niet. De piloot gaf zo goed mogelijk onze positie aan en ik volgde nauwkeurig zijn aanwijzingen op mijn kaart. Vanuit het vliegtuig was er van de grond weinig te zien door het dikke cellofaan voor de ramen en de gaten die erin zaten waren te klein om er iets door waar te nemen.

'We vlogen door een dik wolkendek om de hoogte van 3.500 meter die was aangegeven te bereiken. Voor een korte tijd hingen we in een dikke grijze wereld, afgesloten van onze omgeving en toen ineens kwamen we in het volle zonlicht, het wolkendek achter ons latend. Op dat moment gaf de piloot van onze sleepmachine, een Henschel, telefonisch het volgende bericht door: 'Vlucht 1 en 2 zitten niet meer voor ons. Wie moet nu de kop nemen?'

'Dit was slecht nieuws. Wat was er met ze gebeurd? Op dat moment wist ik ook nog niet dat ik maar zeven inplaats van negen machines achter me had. Twee waren er bij de start in bomkraters terecht gekomen. Ik liet de boodschap doorgeven dat wij zelf de leiding zouden overnemen.

'Ik pakte mijn mes en sneed links en rechts een gat in het cellofaan, groot genoeg om ons wat zicht te geven. Mijn kijkgat was voldoende om ons, als de bewolking dat toeliet, te kunnen oriënteren. We moesten goed uitkijken naar de bruggen, wegen, rivierbochten en andere geografische kenmerken op onze kaarten. Even goed moesten we toch een paar keer onze richting bijstellen. Onze onderneming mocht niet mislukken door te verdwalen. Ik stond geen moment stil bij de gedachte dat we misschien geen vuurdekking zouden hebben bij het landen.

'Het was kort voor het uur nul dat ik vallei van Aquila onder mij herkende, evenals de voorste voertuigen van onze eenheid die zich door de vallei spoedden. De piloot vloog in een wijde cirkel de grond afzoekend – net als ik – naar het vlakke stuk weide dat bestemd was voor de landing. Maar een afschuwelijke verrassing stond ons te wachten. Het stuk grond was inderdaad driehoekig, maar inplaats van vlak was het erg steil – het zou zelfs een skihelling hebben kunnen zijn.

'Wij waren nu veel dichterbij het rotsachtige plateau dan toen we er hadden gefotografeerd en de gesteldheid van de bodem was nu goed zichtbaar. Het was niet moeilijk te zien dat een landing op deze

'weide' volledig uitgesloten was. Mijn piloot, luitenant Meyer, moet ook gezien hebben dat de situatie kritiek was, want ik zag hem overal om zich heen kijken. Ik werd geconfronteerd met een lastige beslissing. Als ik de uitdrukkelijke orders van mijn generaal zou opvolgen, zou ik de onderneming moeten staken en het vliegtuig in het dal laten landen. Als ik niet bereid was dat te doen was het enige alternatief de verboden noodlanding. 'Het kostte mij niet veel tijd een beslissing te nemen. Ik riep: 'Noodlanding! Zo dicht bij het hotel als je

kunt!' De piloot die geen seconde aarzeldde trok zijn stuurboord vleugel op en we daalden met een grote vaart. Ik vroeg me af of het zweefvliegtuig de druk van de ijle lucht wel zou kunnen verdragen, maar er was geen tijd voor zo'n speculatie. Met de wind fluitend om onze oren naderden wij ons doel. Ik zag luitenant Meyer het parachute koord losmaken daarna volgde er een klap en het geluid van versplinterend hout. Ik sloot mijn ogen en stopte met denken. Nog een grote golvende beweging en we kwamen tot stilstand.

Dit is hoogstwaarschijnlijk Skorzeny's zweefvliegtuig omdat wij hebben kunnen vaststellen dat het vlak bij het hotel ligt.

(Volgens von Berlepsch werd de noodlanding veroorzaakt door Skorzeny die teveel door het vliegtuig heen en weer liep. Red.)

'De grendel van het springluik was weggeslingerd en de eerste man vloog als een pijl naar buiten, ik

liet mezelf schuin naar buiten vallen mijn wapens stevig vasthoudend. We waren niet meer dan 15 meter van het hotel verwijderd. We werden omgeven door hoekige rotsen van allerlei afmetingen, die ons hadden kunnen verpletteren maar die ook als een rem hadden gediend zodat we maar ongeveer twintig meter hadden getaxied.

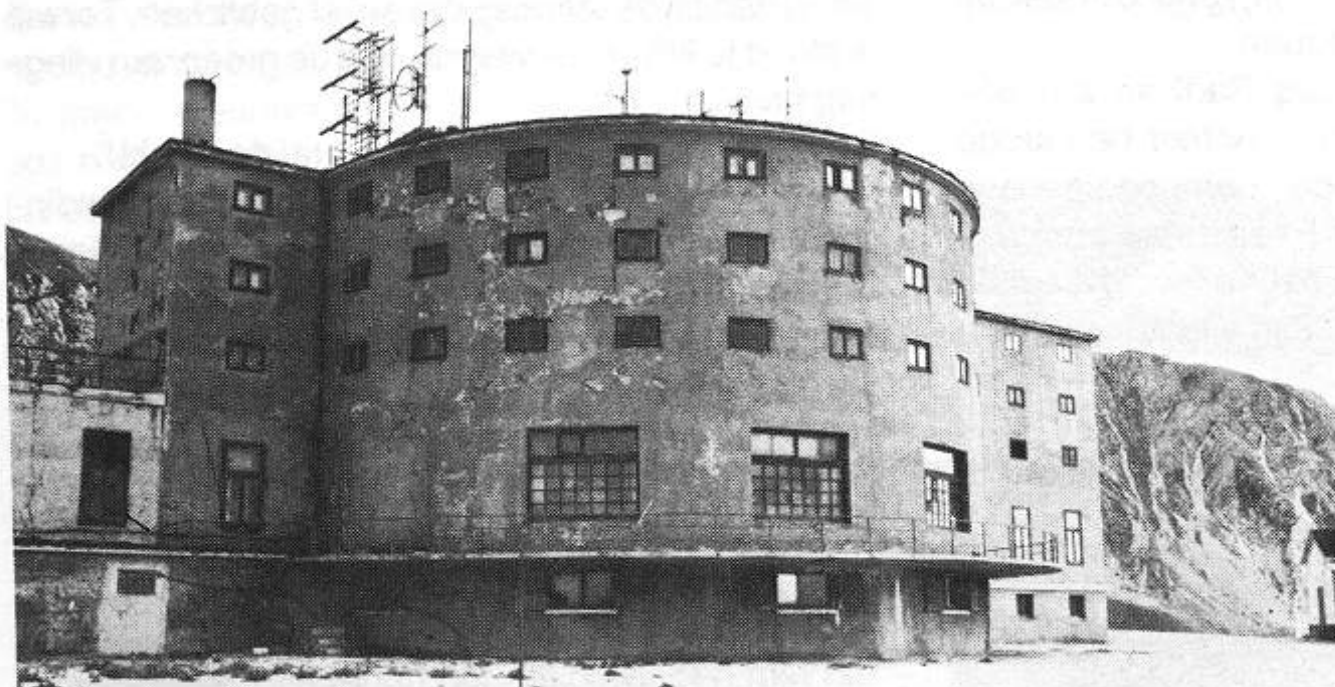
'De eerste Italiaanse schildwacht stond op een kleine verhoging op de hoek van het hotel. Hij was met stomheid geslagen. Ik had geen tijd me te bekommeren om onze Italiaanse passagier, hoewel ik had gezien dat hij na mij uit het vliegtuig was gekomen, maar rende regelrecht naar het hotel. Ik was blij dat ik order had gegeven dat niemand mocht schieten voor dat ik daar het sein voor had gegeven. Het was absoluut noodzakelijk dat het verrassingselement compleet zou zijn. Ik kon mijn mannen achter me horen hijgen. Ik wist dat zij het puikje van de zalm waren en dat ze mij zonder uitleg te geven door dik en dun zouden volgen.'

'We bereikten het hotel. Alles wat de verraste schildwacht kon uitbrengen was de kreet: 'Mani in alto' (handen omhoog). De open deur passerend zagen we een Italiaanse soldaat bezig aan een zendapparaat. Door een vlugge trap vloog zijn stoel onder hem vandaan en een paar forse slagen van mijn geweer vernielden het zendapparaat. Toen we merkten dat de kamer geen toegangsdeur had naar het hotel, keerden we vlug naar buiten terug.

'We renden langs de voorkant van het hotel de hoek

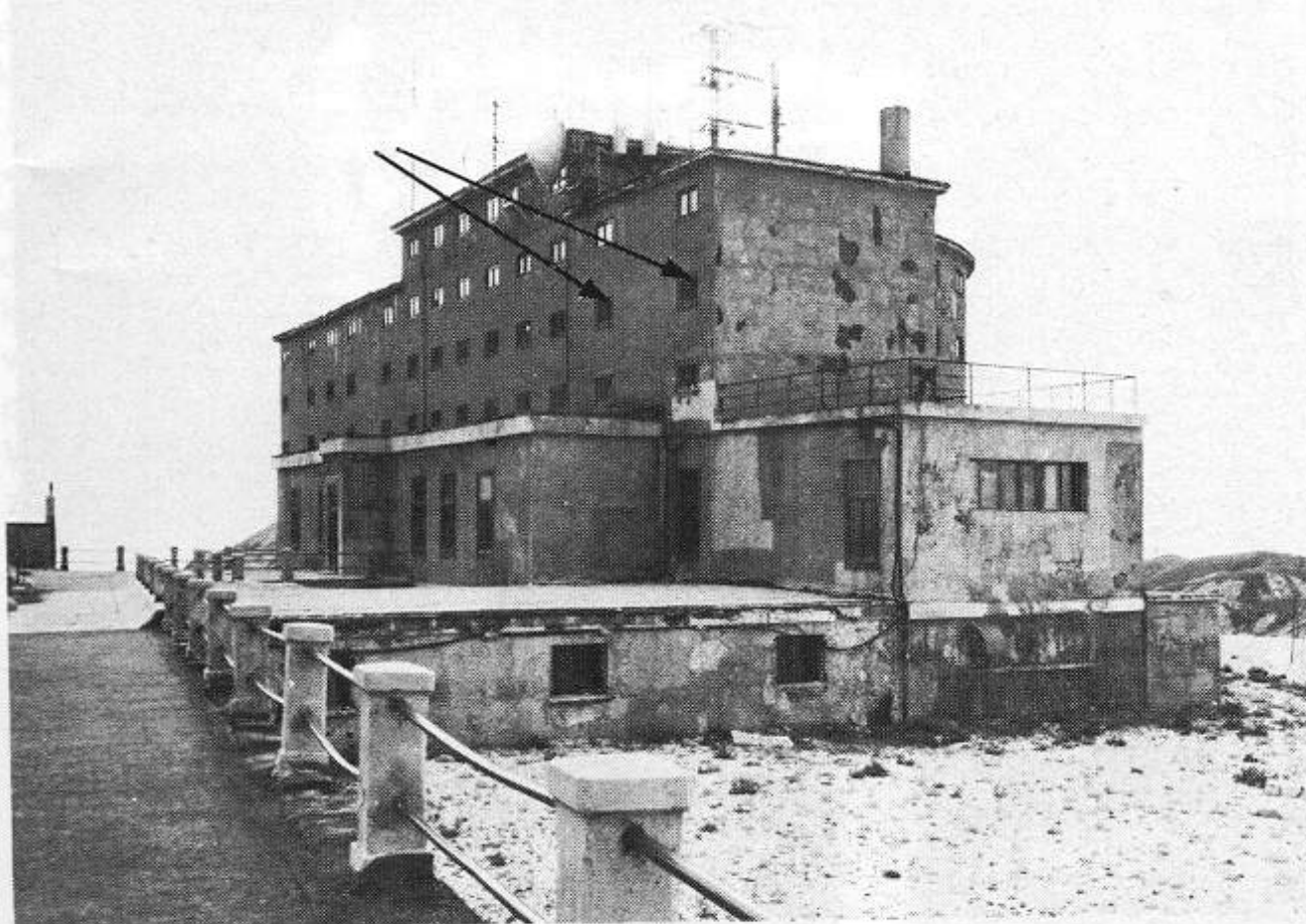
Een serie foto's ter illustratie van de route die Skorzeny van zijn zweefvliegtuig naar het hotel aflegde. Boven: De plaats van de noodlanding ligt tussen het hotel en de nieuwe garage. De deur van de radiokamer is zichtbaar voorbij het tweede raam.

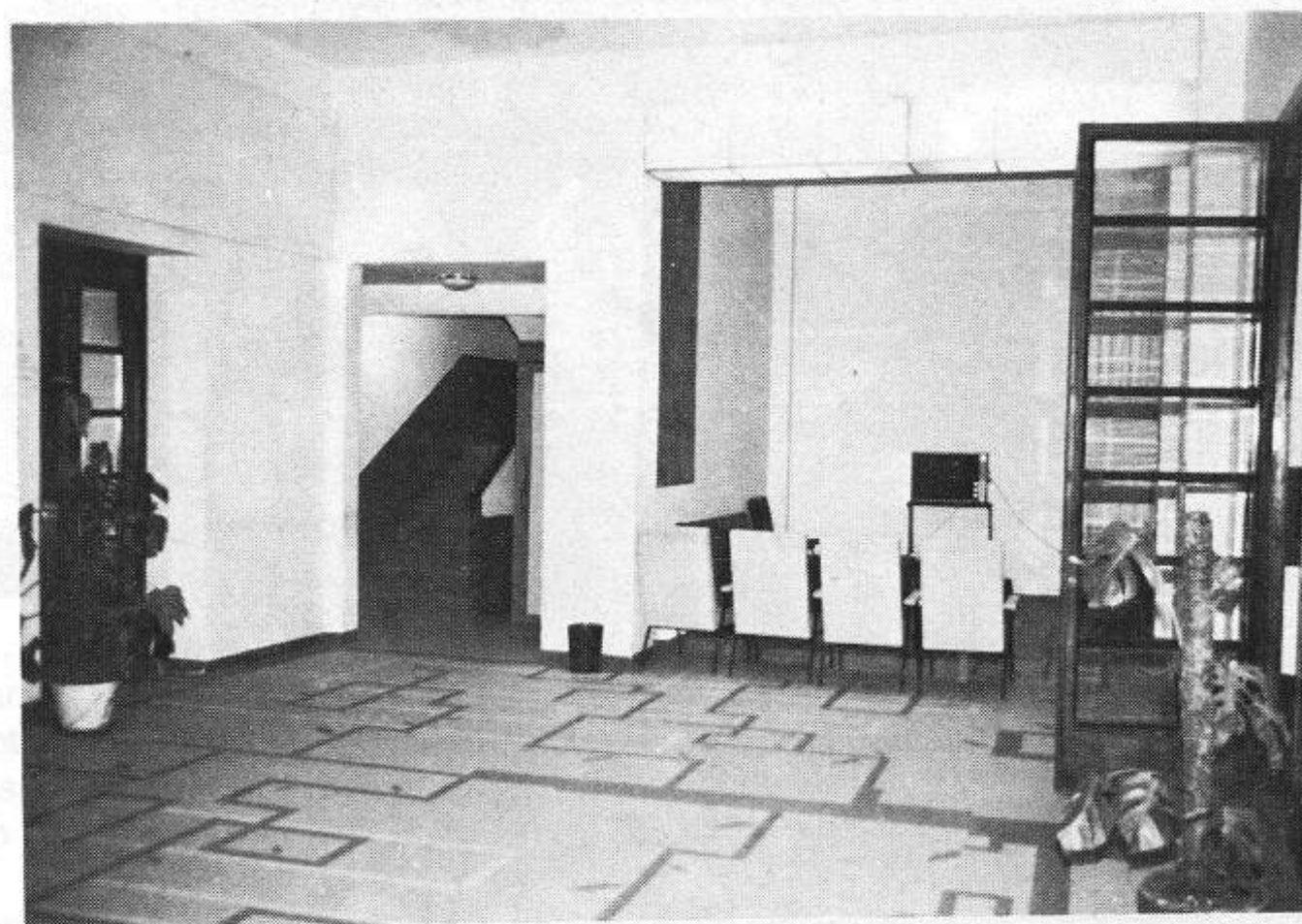
Skorzeny rende om de achterkant van het hotel ...

... voordat hij aan de linkerkant het verhoogde terras bereikte ...

... aan de voorzijde ... (de pijltjes wijzen op Mussolini's vensters)

Mussolini's vensters ... om zo de hal in te gaan en de trap op in de hoek.

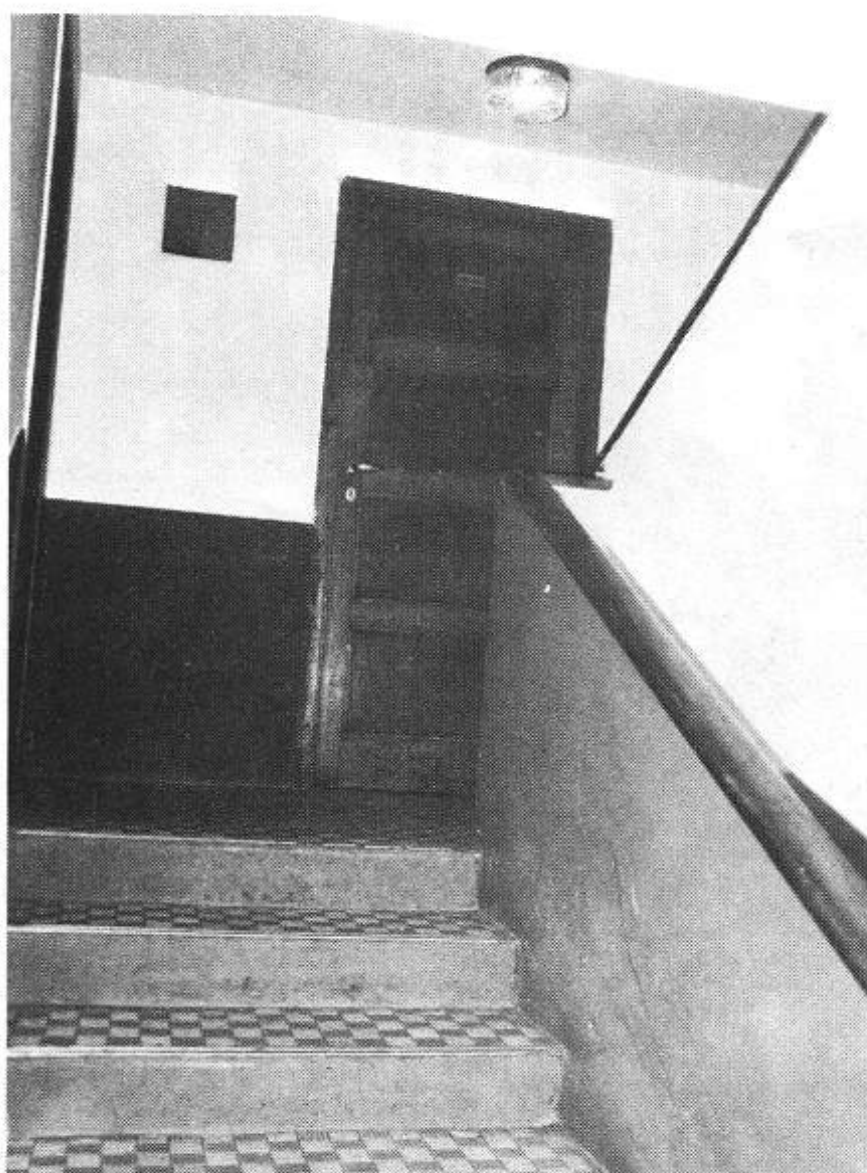
om en zagen voor ons een breed terras van twee en een halve meter tot drie meter hoog. Rottenführer Himmel bood mij zijn rug aan en in minder dan geen tijd was ik boven, gevolgd door de anderen.

'Mijn ogen zochten de voorkant af en bleven hangen aan een bekend gezicht achter een van de ramen op de eerste etage. Het was de Duce! Nu wist ik dat al onze moeite niet voor niets was geweest. Ik riep naar hem: Weg bij het raam, en we renden de hall binnen en botsten tegen een heel

stel Italianen op die naar buiten stormden. Twee machinegeweren stonden opgesteld op het terras. We sprongen er over heen en stelden ze buiten gevecht. De Italiaanse carabinieri bleven naar buiten komen en het kostte mij een paar forse slagen voor dat ik me er een weg doorheen kon banen. Mijn mannen schreeuwden 'Mani in alto'. Tot nu toe was er geen schot gevallen.'

'Ik was nu goed en wel binnen. Ik had geen tijd rond te kijken of me te bekommeren om wat er achter mij

gebeurde. Aan de rechterkant was een trap. Ik sprong met drie treden tegelijk naar boven en smeed een deur open. Het was een gelukkige keus. Mussolini en twee Italiaanse officieren stonden in het midden van de kamer. Ik gooide ze opzij en dwong ze met de rug naar de deur te gaan staan. Het volgde ogenblik verscheen Untersturmführer Schwerdt. Hij overzag de situatie in een ogenblik en duwde de volslagen verraste Italianen de deur uit. De deur achter ons ging dicht'.

Boven: De trap naar suite 201 en (rechts) het uitzicht van Mussolini toen de Duitsers zijn kamer binnen stormden.

'We waren geslaagd in het eerste deel van onze opdracht. De Duce was veilig in onze handen. Er waren niet meer dan drie of vier minuten na onze aankomst voorbij. (Andere rapporten spreken over twaalf minuten. Red.)

'Op dat moment verschenen de hoofden van Holzer en Benz, twee van mijn ondergeschikten, voor het raam. Zij hadden zich geen weg kunnen banen door de menigte in de hall en waren daarom ge-

noodzaak geweest de bliksemafleider te gebruiken om zich bij mij te voegen. Ik zond ze naar de gang om daar de wacht te houden'.

'Ik ging naar het raam en zag Radl en zijn SS-mannen naar het hotel rennen. Achter hen kroop Obersturmführer Menzel, de compagniescommandant van onze speciale Friedenthal-eenheid, die de leiding had gehad van het 4e zweefvliegtuig dat achter mij had gevlogen. Zijn vliegtuig was op

ongeveer 100 meter van het hotel terechtgekomen en hij had bij de landing zijn enkel gebroken. Terwijl ik stond te kijken arriveerde ook de groep van vliegtuig nr. 5'.

'Ik riep: 'Alles in orde! Houdt overal de wacht!'

'Ik bleef nog even staan kijken naar de noodlandingen van de vliegtuigen no. 6 en 7 van luitenant Berlepsch en zijn compagnie parachutisten. Toen voltrok er zich voor mijn ogen een drama. Zweef-

Boven: De Duce komt uit het hotel. Links van hem inspecteur van politie Giuseppe Gueli en achter hem generaal Soleti die met Skorzeny was meegekomen. Uiterst links majoor Mors die met de kabelbaan arriveerde.

(Bundesarchiv). Rechts: De verwaarloosde ingang zoals deze er nu uitziet. Sedert de aanleg van de weg naar het hotel in 1968 is het aantal bezoekers toegenomen.

vliegtuig no. 8 moet in een windvlaag terechtgekomen zijn, het schommelde en storte toen als een baksteen naar beneden en sloeg op de rotschelling te pletter'.

'In de verte was nu ook het geluid van schoten te horen. Ik stak mijn hoofd buiten de deur en schreeuwde om de commandant van het hoetl. Een kolonel kwam naderbij en ik beval hem zich direkt over te geven. Ik maakte hem duidelijk dat verdere tegenstand nutteloos was. Hij vroeg tijd om zich te beraden, ik gaf hem één minuut. In die tussentijd verscheen Radl. Hij had zich al vechtend een weg moeten banen en ik vermoedde dat de Italianen nog steeds de ingang onder controle hadden omdat nog geen van de anderen zich bij ons had gevoegd'.

'De Italiaan kwam terug met een karaf rode wijn, die hij aanbood met een lichte bijging en de woorden: 'Op de overwinnaars'. Een witte bedsprei die uit het raam werd gehangen fungeerde als witte vlag.

'Nadat ik een paar bevelen had geroepen aan mijn mannen buiten het hotel, kon ik mijn aandacht schenken aan Mussolini, die met Obersturmführer Schwerdt in een hoek stond. Ik maakte mij bekend: 'Duce, de Führer heeft mij gestuurd! U bent vrij!'

Mussolini omhelsde mij: 'Ik wist dat mijn vriend Adolf Hitler mij niet in de steek zou laten,' zei hij.

'De overgave werd snel geregeld. De Italiaanse manschappen en onderofficieren moesten hun wapens in de eetzaal inleveren. Ik liet de officieren hun revolvers houden en kwam ook tot de ontdekking dat we niet alleen een kolonel maar ook een generaal gevangen hadden genomen.

'Ik kreeg telefonisch bericht dat het kabelstation ook onbeschadigd in onze handen was gevallen. De troepen waren tot op de seconde precies gearriveerd. Hun komst was een volslagen verrassing geweest en er hadden slechts enkele schermutselingen plaatsgevonden.

'Luitenant von Berlepsch had zijn monocle alweer opgezet, toen ik vanuit het raam naar hem riep en bevel gaf dat er versterkingen via de kabelbaan moesten komen. Ik wilde zekerheid hebben, en meteen de Italiaanse kolonel laten zien dat we ook troepen hadden in de vallei. Ik liet toen telefonisch de verbindingswagen in het dal oproepen met het verzoek aan luitenant-generaal Student door te geven dat de operatie was gelukt. De eerste die in de kabelbaan arriveerde was majoor Mors, de commandant van de formatie parachutisten in het dal.

'Ik was nu verantwoordelijk voor Mussolini en mijn eerste zorg was hoe we hem naar Rome moesten krijgen. Ons plan voorzag in drie mogelijkheden.

'Hij en ik waren allebei van mening dat het te gevaarlijk was om 150 km over de weg te rijden door een gebied dat niet meer onder controle stond van de Duitsers. Ik was daarom overeengekomen met luitenant-generaal Student dat plan A een onverwachte aanval op het Italiaanse vliegveld van L'Aquila di Abruzzi, aan het begin van het dal zou zijn. Wij zouden het maar voor een korte tijd bezetten. Ik zou het uur nul voor de aanval door de radio bekend maken en een paar minuten later zouden drie Duitse HE-III's landen. Een van deze toestellen zou mij en de Duce aan boord nemen en onmiddellijk vertrekken, terwijl de twee andere ons dekking zouden geven en de achtervolging door vliegtuigen moesten voorkomen.

'Plan B voorzag in het landen van een Fieseler Storch op een van de weilanden bij het kabelstation en Plan C was een landing van kapitein Gerlach met een Fieseler Storch op het plateau zelf.

'Onze verbindingswagen kreeg contact met Rome en deed verslag van onze succesvolle operatie. Toen ik met luitenant von Berlepsch een nieuwe tijdtabel had gemaakt en 16.00 uur als uur-nul voor de aanval op het vliegveld aan de parachutisten wilde doorgeven, kwamen we tot de ontdekking dat de verbinding niet meer werkte. Dit was het einde van Plan A.

'Ik had de landing van de Fieseler Storch in het dal door mijn verrekijker gadeslagen. Ik pakte meteen de telefoon van het kabelstation om de piloot opdracht te geven zich gereed te maken onmiddel-

Boven: De lange gestalte van Skorzeny is goed herkenbaar, hoewel hij ongewoon gekleed is. Tijdens de operatie 'Eike' (Eik) droeg hij evenals zijn mannen een tropenuniform van de Luftwaffe. Onder: De dominee en zijn gezelschap zijn nogal nieuwsgierig waarom zij in het middelpunt van de belangstelling staan.

lijk weer op te stijgen. Hij antwoordde echter dat het vliegtuig bij de landing licht beschadigd was en niet meteen weer gereed was te vertrekken. Daarom bleef alleen het laatste en meest gevaarlijke alternatief over, Plan C.

'Nadat de Italianen waren ontwapend, bleken zij bijzonder behulpzaam te zijn. Enkelen hadden meegeholpen de bemanning te redden van het zweefvliegtuig dat was verongelukt. Door onze verrekijkers hadden we sommige van hen zien bewegen, zodat we hoop hadden dat het niet voor allemaal fataal was afgelopen. Andere carabinieri hielpen een smalle baan schoon te maken. De grootste rotsblokken werden haastig verwijderd, terwijl kapitein Gerlach er boven cirkelde en wachtte op het sein om te landen. Hij bewees een meester te zijn in het maken van noodlandingen, maar toen ik hem vertelde hoe wij met zijn hulp wilden weggkomen was hij helemaal niet ingenomen met het plan en

toen ik eraan toevoegde dat we met z'n drieën zouden zijn, zei hij kortaf dat het een onmogelijk idee was.

'Ik moest hem even apart nemen voor een kort maar vinnig gesprek. Mijn sterke argumenten overtuigden hem tenslotte. Ik had inderdaad alle aspecten van de zaak zorgvuldig overdacht en realiseerde mij volkomen hoe groot mijn verantwoordelijkheid was om met de andere twee mee te gaan. Maar kon ik het rechtvaardigen de Duce alleen met Gerlach weg te zenden? Als er een ramp zou gebeuren, dan was het enige wat er voor mij zou overblijven een schot uit mijn eigen pistool. Adolf Hitler zou het nooit vergeven als er aan ons waagstuk op zo'n manier een eind zou komen. Omdat er geen andere mogelijkheid was de Duce veilig naar Rome te brengen was het beter het gevaar met hem te delen, hoewel mijn aanwezigheid dit alleen maar vergrootte.

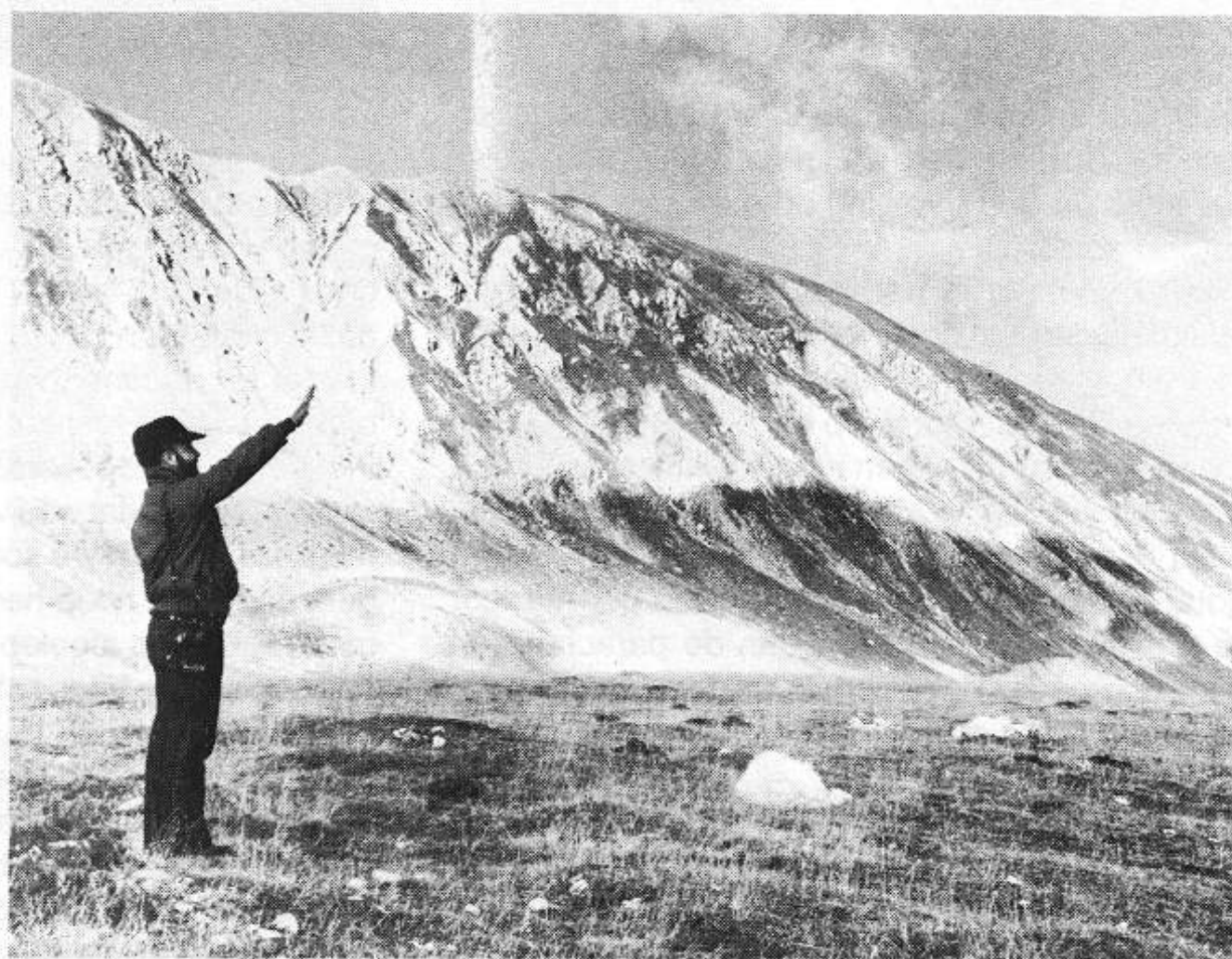
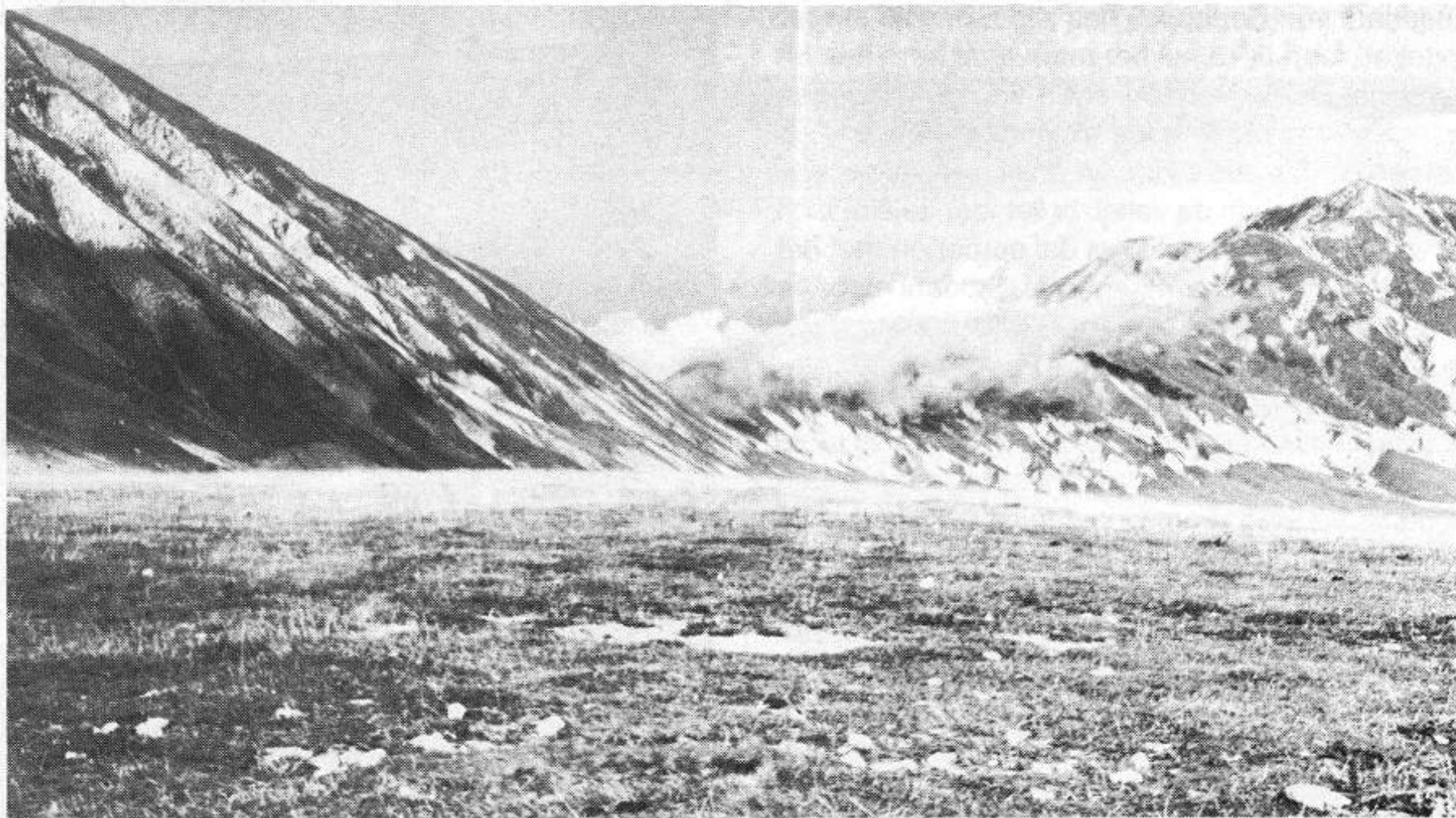
Als we faalden zou het noodlot ons alle drie treffen. 'In dit hachelijke uur vergat ik niet mijn trouwe vriend Radl te consulteren. Daarna besprak ik met hem en majoor Mors onze terugtocht. De enige mensen die wij mee wilden nemen waren de generaal en de kolonel en we moesten zien hen zo vlug mogelijk in Rome te krijgen. De carabinieri en hun officieren konden in het hotel blijven. De Duce had mij verteld dat hij heel goed behandeld was, daarom was er geen reden niet edelmoedig te zijn. Mijn voldoening over ons succes was zo groot dat ik mijn tegenstanders wilde sparen.

'Om sabotage aan de kabelbaan te voorkomen gaf ik order dat twee Italiaanse officieren in elke gondel zouden moeten plaatsnemen en dat, nadat we waren verdwenen, de machinerie onklaar moest worden gemaakt om het gebruik ervan een poosje te verhinderen. Alle andere details liet ik over aan majoor Mors.

'Met een loshangende winterjas en een donkere hoed op kwam de Duce naar buiten. Ik ging hem voor naar de wachtende Storch. Mussolini nam de voorste stoel en ik ging achter hem zitten. Ik merkte zijn lichte aarzeling voor hij naar binnen klom en dacht eraan dat hijzelf een vlieger was en het risico dat hij liep wel zou appreciëren.

'De motor liep op volle toeren en we knikten naar de

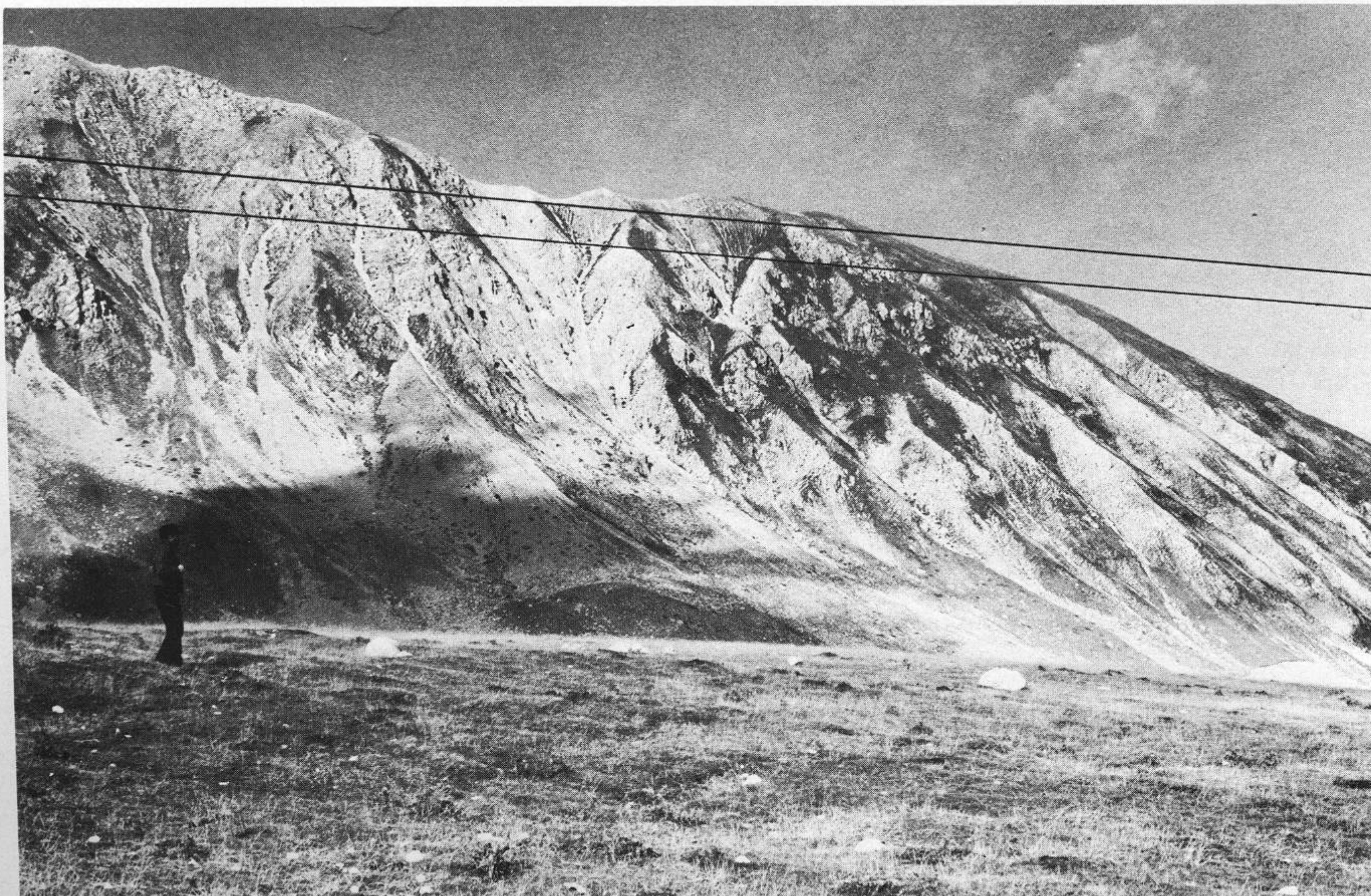
Boven: Mussolini wisselt enige laatste woorden met politie-inspecteur Gueli voordat hij aan boord stapt van de Storch. Onder: Wij hadden ons bezoek aan Gran Sasso zo gepland dat wij op de 34e verjaardag van de ontsnapping op de berg zouden zijn – 12 september 1977. De ongewone klimatologische omstandigheden van het gebied worden opnieuw geïllustreerd door de bewolking die plotseling boven de vallei kwam opzetten.

Boven: Het startklaar maken van de Fieseler Storch. Skorzeny en Mussolini zijn aan boord en kapitein Heinrich Gerlach, de piloot, staat op het punt in te stappen. Gerlach werd op 19 september 1943, op aanbeveling van Skorzeny, begiftigd met het Ritterkreuz – een royaal gebaar van Skorzeny als men bedenkt dat hij het slagen van de hele onderneming in gevaar had gebracht door erop te staan het toestel te overladen (Bundesarchiv).

Onder: Wij besteedden veel tijd aan het onderzoek van het smalle plateau dat als noodstartbaan werd gebruikt (zie de kleurenplaat op de volgende pagina's). Hoewel het plateau van bovenaf plat lijkt, helt het steil naar beneden. Gerlach steeg op in het verlengde van het hotel om de geul te ontwijken die gedeeltelijk over het plateau loopt. Door het plateau diagonaal 'te nemen' zou hij een langere aanloop van 250 meter hebben gehad.

kameraden die we achter lieten. Ik pakte met beide handen een stang en door heen en weer te bewegen probeerde ik het vliegtuig meer vaart te geven of gewicht te verminderen. Gerlach gaf tekens aan de mannen die de vleugels en de staart vasthielden, om los te laten en de propeller dreef het toestel naar voren.

'Ofschoon we meer vaart kregen en we snel het einde van de baan naderden, konden we niet opstijgen. Ik zwaaide als een gek heen en weer, we waren al over een paar keien heen gehobbeld toen er voor ons ineens een diepe geul opdook. Ik dacht juist dat dit het einde was toen onze vogel plotseling opsteeg. Ik prevelde een zacht gebed van dankbaarheid.

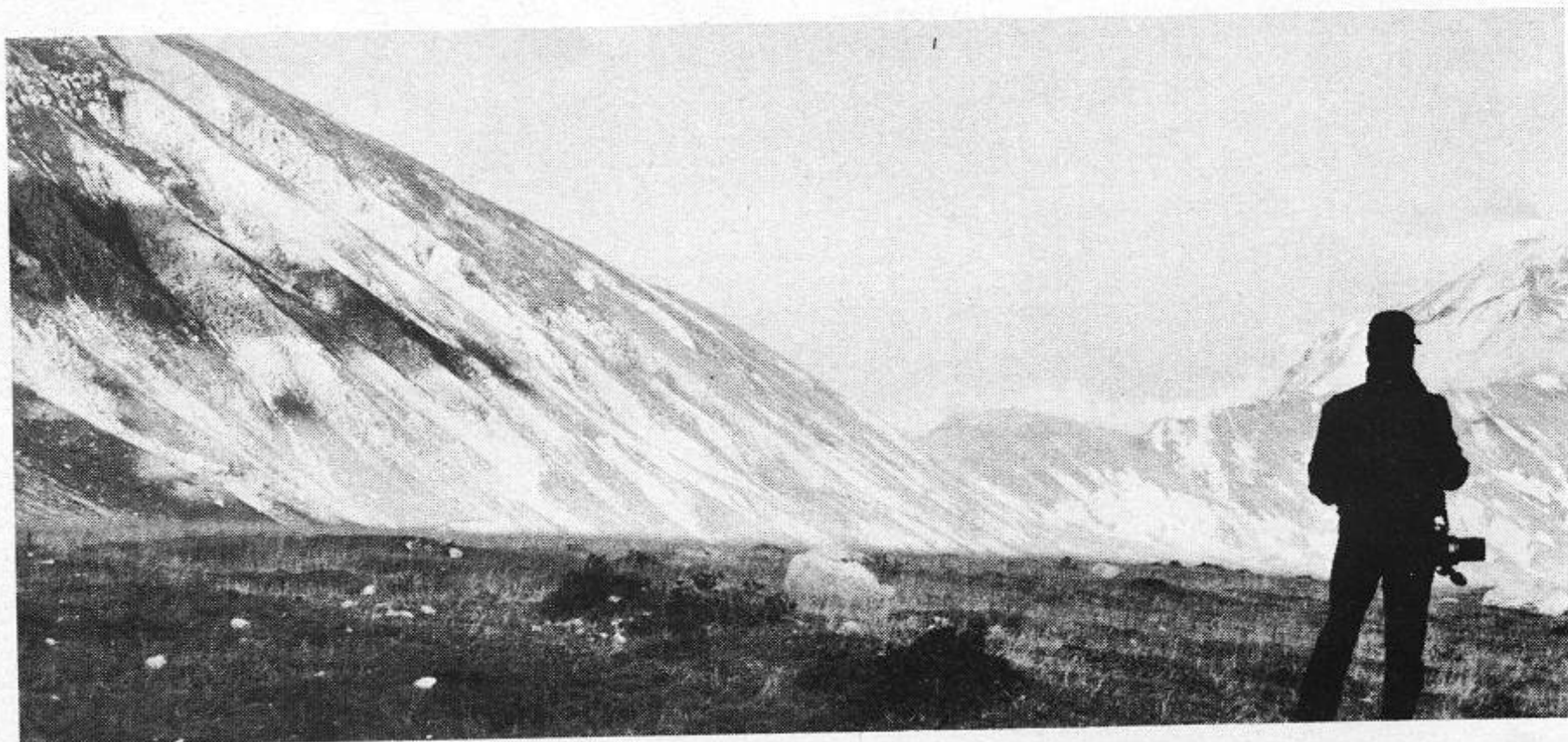
'Toen botste het linkerwiel weer op de grond, de machine helde naar voren en we gingen recht op de geul af. Naar links draaiend schoten we over de rand. Ik sloot mijn ogen, hield mijn adem in en wachtte op het onvermijdelijke einde. De wind gierde om onze oren.

'Het moet in een tijd van een seconde gebeurd zijn, want toen ik weer om me heenkeek, had Gerlach de machine weer onder controle en horizontaal. Nu hadden we voldoende snelheid, zelfs voor deze ijle lucht. Op nog geen dertig meter boven de grond vliegend verdwenen we richting Arezzano vallei.

'We zagen er alle drie een stuk bleker uit dan een paar minuten er voor maar er werden geen woorden aan vuil gemaakt. Op een weinig krijgshaftige manier legde ik mijn hand op Mussolini's schouder, wiens ontsnapping nu zeker was.

'Op onze vlucht naar Pratica di Mare zagen we eindelijk Rome onder ons. 'Vasthouden, een tweewielen landing schreeuwde Gerlach, wat mij de averij aan ons landingsgestel weer in gedachte bracht. Op de rechtervoorkant en de staartwielen balancerend raakten we voorzichtig de grond. Onze vlucht was voorbij.'

Voor het verhaal 'De ontsnapping van Mussolini' begonnen we onze reis met een bezoek aan het vliegveld in Pratica di Mare, dat ongeveer een half uur verwijderd is van het nieuwe internationale vliegveld Leonardo da Vinci in Rome, omdat vandaaruit de reddingsoperatie begon en eindigde. Pratica di Mare is nu in omtrek het grootste militaire

Boven: Het hoogtepunt van een van de meest gedurfde ondernemingen uit de Tweede Wereldoorlog, waarvoor Otto Skorzeny, ten onrechte, alle eer ontving. Zijn Ritterkreuz werd hem op 13 september uitgereikt in hotel Imperial in Wenen. Nog een Ritterkreuz ging op zijn aanbeveling naar de piloot van zijn zweefvliegtuig, luitenant Elimar Meyer. Luitenant-generaal Student werd als 305e begiftigd met het Ritterkreuz met eikenloof. Majoor Mors, die de gehele operatie had uitgedacht, ontving niets.

vliegveld in Europa. Hoewel we een jaar lang bezig waren geweest toestemming te krijgen voor ons bezoek aan het vliegveld, waar we hoopten foto's te kunnen maken om deze te vergelijken met die van het Duitse parachutistenkorps dat bezig was aan de voorbereidingen van de operatie, werd ons verteld dat wij geen militaire installaties mochten fotograferen toen wij op de afgesproken tijd arriveerden met een machtiging van de Italiaanse minister van defensie. Een beroep op de commanderende officier had geen resultaat. Daardoor kan de redactie geen foto's tonen van de vergane dakota's, de half ingestorte controletoren en de grote maar lege hangars.

Bij ons vertrek uit Rome over de Via Salaria, maakten we gebruik van dezelfde uitvalsweg uit de stad als de ambulance die Mussolini naar Gran Sasso had gebracht.

Maar tijdgebrek noopte ons daarna de na-oorlogse autostrada te nemen in plaats van de langere route door Rieti die men met Mussolini had gevolgd.

Toen we het kabelstation in San Grasso bereikten, zagen wij dat er een groot parkeerterrein was aangelegd met picnic tafels rondom en dat er een restaurant was aangebouwd aan het chalet La Villetta waar Mussolini vijf dagen had doorgebracht voordat hij naar het hotel verhuisde.

De bedoeling was met de Italiaanse tolk Sergio Ardreanelli naar het hotel te gaan via de kabelbaan, op dezelfde manier als indertijd de Duce. Ongelukkigerwijs bleek het raderwerk buiten gebruik te zijn. Hoewel de originele oude wagentjes vervangen zijn, zijn de oude modellen nog te zien bij het station aan het begin en het einde van de kabelbaan.

Het stilleggen van de kabelbaan zou in Mussolini's tijd het einde geweest zijn van ons bezoek, maar er is nu ook een wegverbinding naar het hotel. Aangelegd in 1968, klimt de weg over 27 km naar een hoogte van 900 meter.

Als zoveel Italiaanse gebouwen, ziet het hotel er aan de buitenkant naargeestig en vervelend uit. Binnen is het interieur van gelijke ouderdom, maar

dat verhoogt alleen maar de originaliteit van het hotel. Tijdens de winter ligt het hotel zeer gunstig om wintersport te bedrijven en in de zomer schijnt het een wijkplaats te zijn voor bergbeklimmers. Onze normale gewoonte volgend zoveel mogelijk op historische plaatsen te verblijven, namen we ons intrek in het hotel, hoewel jammer genoeg suite 201 al besproken was. Gelukkig was de Italiaanse familie die de kamers had gereserveerd nog niet aangekomen en de eigenares liet ons heel vriendelijk foto's maken van de vertrekken, die erg eenvoudig waren gemeubileerd. Ze vertelde ons dat er niets in de kamers was veranderd, maar het was duidelijk dat de badkamer was gemoderniseerd. De kamer waar Skorzeny voor het eerst de Duce voor het raam zag, kijkt uit op het voorplein van het hotel.

Om de deskundigheid van de operatie naar waarde te kunnen schatten, is het het beste het hele gebied te overzien vanaf de hoge heuvel tegenover het hotel. (Zie de foto op de middenpagina's). Na een goed half uur klimmen bereikt men de top die een geweldig uitzicht biedt over de Abruzzes. Onder goede omstandigheden met een zicht van bijna tachtig kilometer.

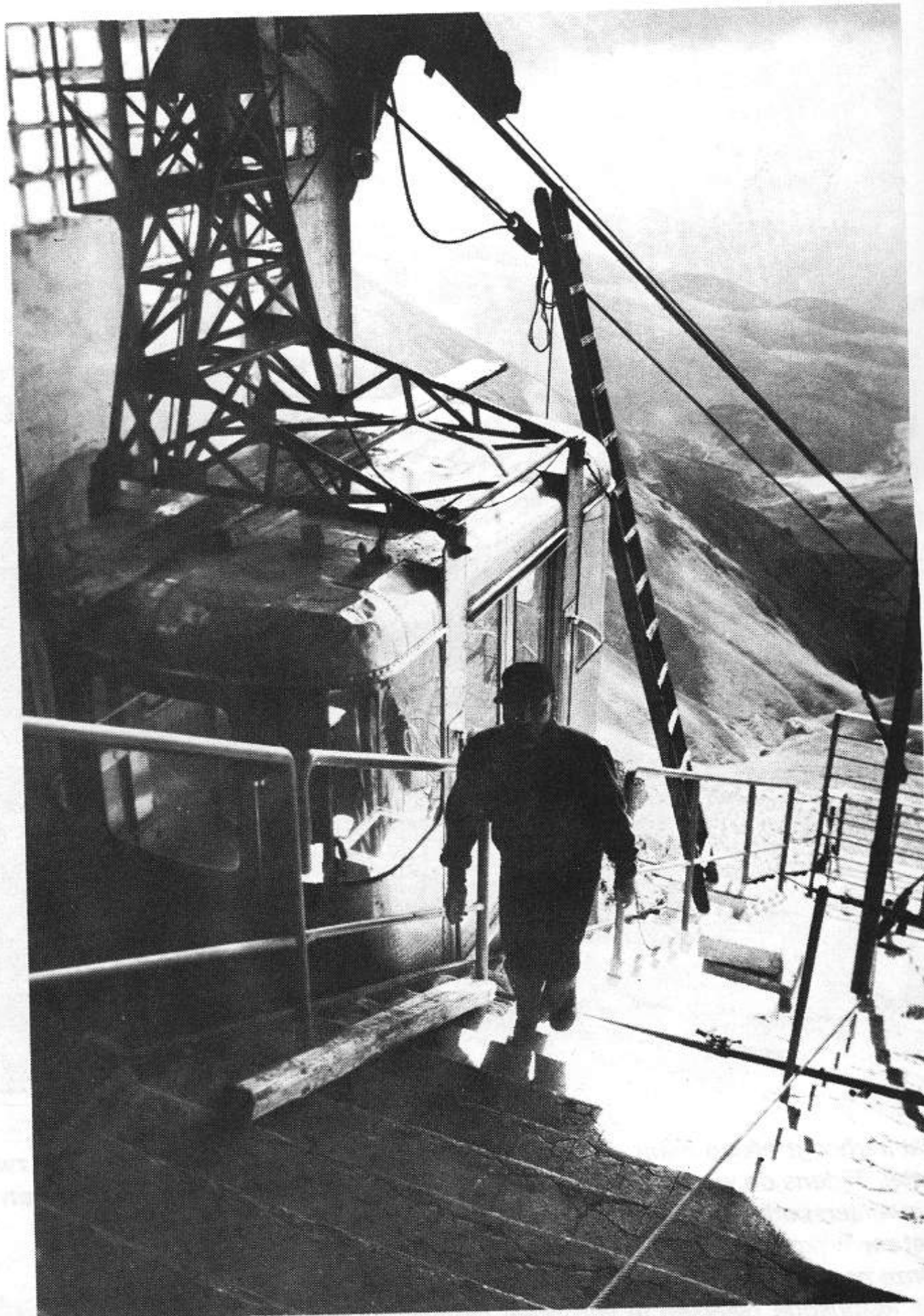
Achter het hotel is thans een sterrenwacht gebouwd en het gebied er omheen is ook veranderd door de na-oorlogse aanleg van wegen en een parkeerterrein. Maar het kleine plateau naast het hotel (niet lager gelegen zoals soms wordt beschreven) waar de Storch de lucht inging is nog onveranderd. Aan de hand van de beschikbare foto's konden we vaststellen in welke richting Gerlach was opgestegen. (zie pag. 12-13). Een grotere afstand (van 250 meter) was mogelijk geweest als men het plateau diagonaal was overgestoken. Hoewel een Storch onder gunstige omstandigheden kan opstijgen op een baan van 50 meter, had Gerlach met zijn twee zware passagiers in de ijle atmosfeer van het 1800 meter hoge plateau de volle lengte van de 200 meter nodig. Zelfs toen gebruikte hij de techniek van het opstijgen vanaf een vliegdekschip door de motor op te voeren met de staart naar beneden voor hij de remmen losgooide. De val van 500 meter in het dal zou meehelpen de vliegsnelheid te verhogen. (Landen zou geen probleem zijn geweest, met een tegenwind van 10 km per uur kan een Storch nog binnen 18 meter tot stilstand komen!)

De reconstructie. Dit zweefvliegtuig moet daar zijn neergelegd voor de verfilming. Het ligt in de richting van de start van de Storch (zie de foto op de tegenoverliggende pagina) (Bundesarchiv).

Boven: Op 12 september gaf Radio Berlijn de volgende officiële verklaring uit: 'Duitse parachutisten, leden van de Sicherheitsdienst en van de Waffen SS hebben vandaag een operatie uitgevoerd ter bevrijding van Mussolini die door de regering Badoglio gevangen werd gehouden'. De Duitsers verspreidden later via neutrale kanalen deze foto, voorgevende daarmee de feitelijke overval te illustreren. Aangezien de UFA-fotograaf pas later arriveerde, kan deze foto pas tijdens de reconstructie zijn genomen (Keystone). **Onder:** Onze reconstructie precies 34 jaar na de originele landing.

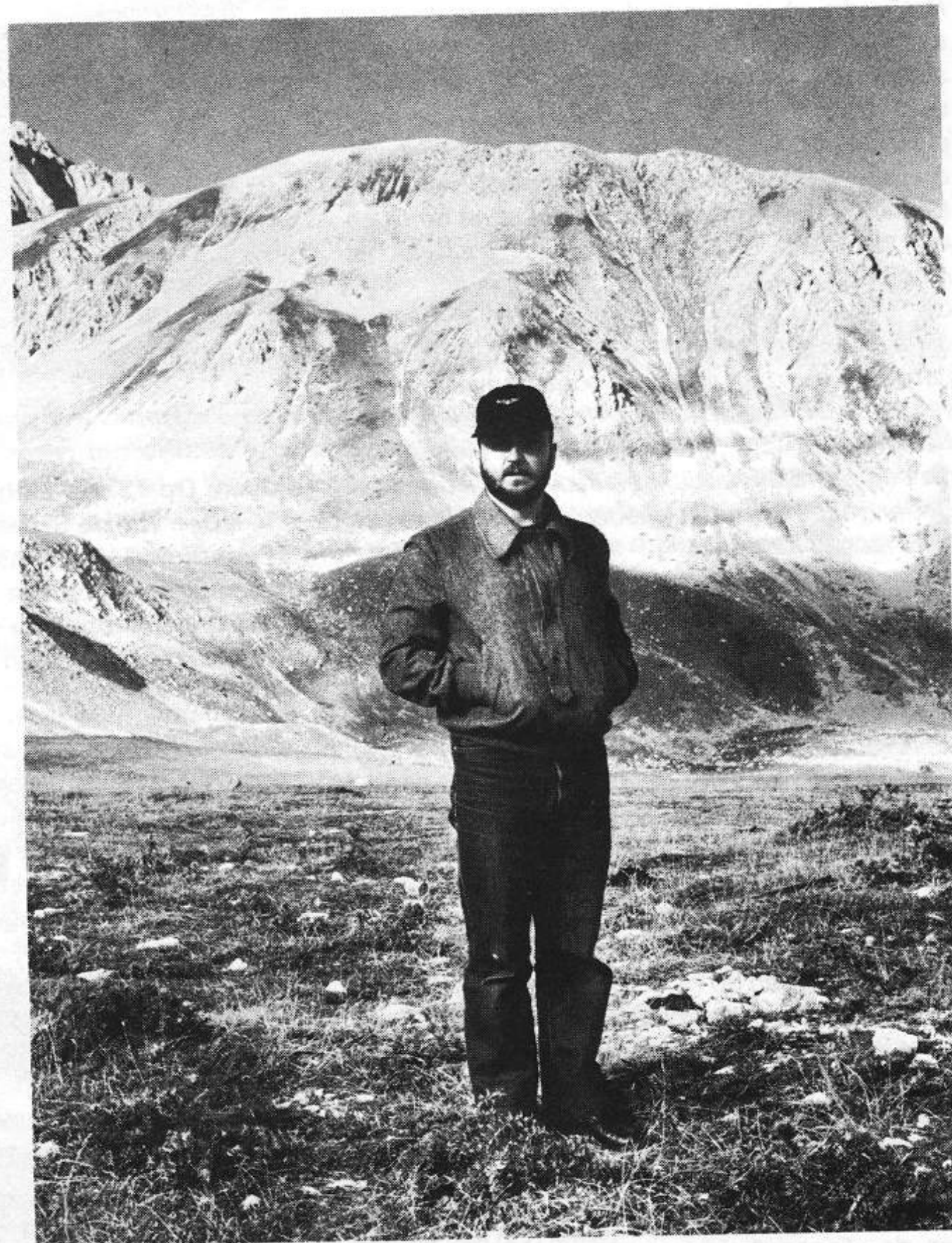

De reconstructie. Boven: De parachutisten arriveren per kabelbaan (Bundesarchiv), die buiten gebruik was tijdens ons bezoek (boven rechts).

Links: Een veel gepubliceerde foto van een poserende parachutist, staande voor hetzelfde DFS 230 zweefvliegtuig als op pagina 29, dat de code 1-34 draagt. De foto toont duidelijk het revolutionaire 7.92 mm FG42

Sturmgewehr, dat zowel semi-automatisch als automatisch kon vuren, in welk laatste geval het de waarde had van een licht machinegeweer. Boven: Onze sportieve Italiaan op dezelfde plaats in september 1977.

Vanaf de heuvel heeft men een prachtig uitzicht over het dal waar de Storch heen vloog.

Helaas wordt de hoogste etage van het hotel nu gebruikt door de Italiaanse luchtmacht en staat er een radarinstallatie op het dak. Hoewel we om toestemming vroegen een foto te maken van dezelfde plek op het dak waar na de operatie generaal Student had gestaan, werd ons dit, net als in Pratica di Mare, geweigerd. Dit lijkt een absurde veiligheidsmanie daar het dak gemakkelijk vanaf de heuvel in zijn geheel is te fotograferen.

In mei 1974 hadden we in Spanje een ontmoeting met Otto Skorzeny. Hij was bijzonder behulpzaam bij het rangschikken van het fotomateriaal dat wij gekregen hadden van het Bundesarchiv in Duitsland. Hoewel een cineast van de UFA (het Duitse filmnieuws) via de kabelbaan was gearriveerd om het vertrek van Mussolini te filmen, hoorden we van Skorzeny dat er later een filmploeg van Dr. Goebbels propagandateam naar Italië was gestuurd om de hele operatie opnieuw in scene te zetten en op te nemen. Verscheidene foto's uit die tijd zijn daarvoor onecht.

Ofschoon wij gebruik hebben gemaakt van Skorzeny's beschrijving van de operatie in zijn bekende boek 'Skorzeny's Special Missions' dat in 1975 door Robert Hale in het Engels werd uitgegeven, verklaarde majoor Mors (de officier die werkelijk met de leiding was belast) en luitenant-generaal Student, dat de eer die Skorzeny is gegeven voor het succes van de onderneming volstrekt ongerechtvaardigd is. Hitler zelf reikte hem de versierselen uit behorende bij het Ritterkreuz. Hiermee en met zijn promotie tot SS-Sturmbannführer begon de legende. Student protesteerde bij Göring en Mors beklagde zich bij het hoofdkwartier van de luchtmacht, maar aan beide heren werd verteld dat Hitler alle eer aan Skorzeny wilde geven.

Luitenant-generaal Student had Skorzeny de 11e september meegedeeld dat de operatie in handen zou zijn van de parachutisten (d.w.z. niet van de SS, waarvan de nog in embryonale stadium verkerende commando-eenheid door Schellenberg was gestuurd om ervaring op te doen.) Student gaf daarna de leiding van de ontsnappingsoperatie in handen van majoor Mors en het was Mors en luitenant von Berlepsch die het plan voor de ontsnapping uitwerkten. Majoor Mors besprak dit plan met Student om diens goedkeuring te krijgen. Tijdens dit besprek verscheen Skorzeny en vroeg toestemming mee te mogen doen aan de ontsnappingspoging. Student besprak dit met Mors en deze stemde ermee in dat Skorzeny zou meevliegen in een zweefvliegtuig, onder voorwaarde dat hij, hoewel hij hoger in rang was dan luitenant von Berlepsch, niet zou interveniëren. Student zette dit zelfs op papier om misverstanden te voorkomen. Later verklaarde majoor Mors dat hij niets wist van Skorzeny's plan om generaal Soletti mee te nemen: de eerste keer dat hij daarvan hoorde was toen hij de Italiaan bij het hotel zag. Majoor Mors verklaarde eveneens dat Skorzeny de succesvolle afloop van de operatie in gevaar had gebracht door zelf mee te vliegen in de Storch. Het spreekt vanzelf dat bij een moeilijke start de piloot alles in het werk zal stellen het gewicht van het vliegtuig zo laag mogelijk te houden – en dan neem je beslist geen zwaargewicht als Skorzeny mee!

Niettemin sleepte Skorzeny het succes van de operatie in de wacht, en de reputatie die hij daarvoor verwierf leidde ertoe dat zijn naam altijd viel als er weer eens een meesterbrein nodig was om een belangrijke na-oorlogse misdaad of een operatie van huurlingen goed te praten.

In een kort geleden verschenen boek van Piers Paul Reid wordt hij genoemd als de zogenaamde 'Mr. Big', het meesterbrein achter de grote treinroof in 1963 in Engeland, die de daders 25 miljoen gulden opbracht.

Skorzeny leed op het laatst van zijn leven aan kanker. Na zijn dood op zaterdag 5 juli 1975 werd zijn stoffelijk overschot overgebracht naar zijn geboorteland Oostenrijk, en werd hij in Wenen begraven.

Luitenant-generaal Kurt Student op het dak van het hotel voor de filmreconstructie. Toen wij deze foto lieten zien aan Skorzeny (die geen voorstander was van het maken van de propagandafilm, mogelijk omdat zijn eigen SS-eenheid er niet in voorkwam) zei hij: 'Ik was nogal verbaasd uit uw foto op te maken dat zelfs generaal Student in de bergen was toen de film werd gemaakt.' Helaas liet de Italiaanse luchtmacht ons niet op het dak toe om de foto na te maken (Bundesarchiv).

15 september 1943. Gadeslagen door veldmaarschalk Keitel wordt Mussolini door Hitler

verwelkomd op het vliegveld bij het Führerhauptquartier Wolfsschanze.

'40~'45
TOEN & NU

DE BERGREDDINGSDIENST

door David J. Smith

Voor de Tweede Wereldoorlog was er geen Speciale bergreddingsdienst omdat er relatief weinig vliegtuigongelukken in de bergen voorkwamen. Door de toegenomen trainingsvluchten van bommenwerpers en de grote vermeerdering van het vliegverkeer in het algemeen, kwamen botsingen tegen berghellingen meer en meer voor. Veel ongelukken waren dodelijk, maar de indruk bestond dat sommige bemanningsleden het overleefd zouden hebben als ze op tijd waren gevonden. De bergen van Snowdonia in Noord Wales eisten zo'n grimmige tol aan vliegtuigen dat hier de wieg kwam te staan van de RAF Mountain Rescue Service (MRS). De ervaringen opgedaan door deze eenheid werden gebruikt om andere speciale teams op te richten voor alle werkgebieden op de Britse eilanden. Deze reddingsdienst doet zijn werk nog steeds, hoewel vliegtuigongelukken in de bergen niet veel meer voorkomen. Hun grootste taak is nu het redden van bergbeklimmers.

De MRS is exceptioneel in die zin dat zij ontstond uit een behoefte die ter plaatse als zodanig werd onderkend, dus niet als een initiatief van het Ministerie van luchtvaart. In het begin van de oorlog werd het duidelijk dat het vinden van een neergestort vliegtuig in de bergen dikwijls een geval was van louter geluk en dat het vervoer van de doden en gewonden een moeilijke zaak was. Tijdens de laatste vijf maanden van 1942 hadden er tien grote vliegtuigongelukken in het Snowdonia gebied plaats waarbij veertig doden en acht gewonden moesten worden geborgen. Bij deze ongelukken werd hulp geboden door het personeel van de ziekenboeg (Station Sick Quartersteam) van het dichtstbijzijnde vliegveld van de RAF in Llandwrog, en door de politie en de plaatselijke bevolking. Een kenmerkend ongeluk was dat met de Boston Z2186 van het 418^e Squadron op 17 oktober 1942 op de vlakke hoge bergrug van de Carnedd Dafydd op bijna 1000 meter hoogte. Het wrak werd twee dagen later, toen de bewolking was opgetrokken ontdekt en de eerste man die de plaats van het ongeluk bereikte was de plaatselijke arts. De piloot was nog in leven. Hij had een gebroken been en hij was aan het einde van zijn krachten door de twee dagen en nachten die hij in de bergen had doorstaan. Helaas

Geheel boven: Een Anson N5371 die op 23 augustus 1943 neerkwam op de Foel Fras. De piloot die, terwijl hij op een hoogte van 900 meter door het wolkendek vloog, schapen en rotsen onder zich zag, trok de knuppel naar achteren en kwam vervolgens veilig aan de grond met slechts een licht gewonde (G. McTigue). Boven: Alles wat er vandaag van over is – het onderstel en delen van de romp (A. W. Evans).

waren de beide andere bemanningsleden bezweken.

Het ongeluk, dat de noodzaak accentueerde van een goed en gespecialiseerd reddingsteam, vond plaats op 20 november 1942. Om twaalf uur werd gemeld dat een Henley sleepdoel van de RAF-basis Towyn was verongelukt op de berg Silyn in de westelijke uitlopers van de Snowdonia. Het SSQ-team van Llandwrog zocht vier uur lang zonder succes in de dikke mist. Om 19.00 uur kwam er bericht binnen dat vier uur eerder een Anson was verongelukt op de Moel Eilio, die was gevonden door de plaatselijke bevolking. Een bemanningslid leefde nog maar overleed voor hij voldoende hulp

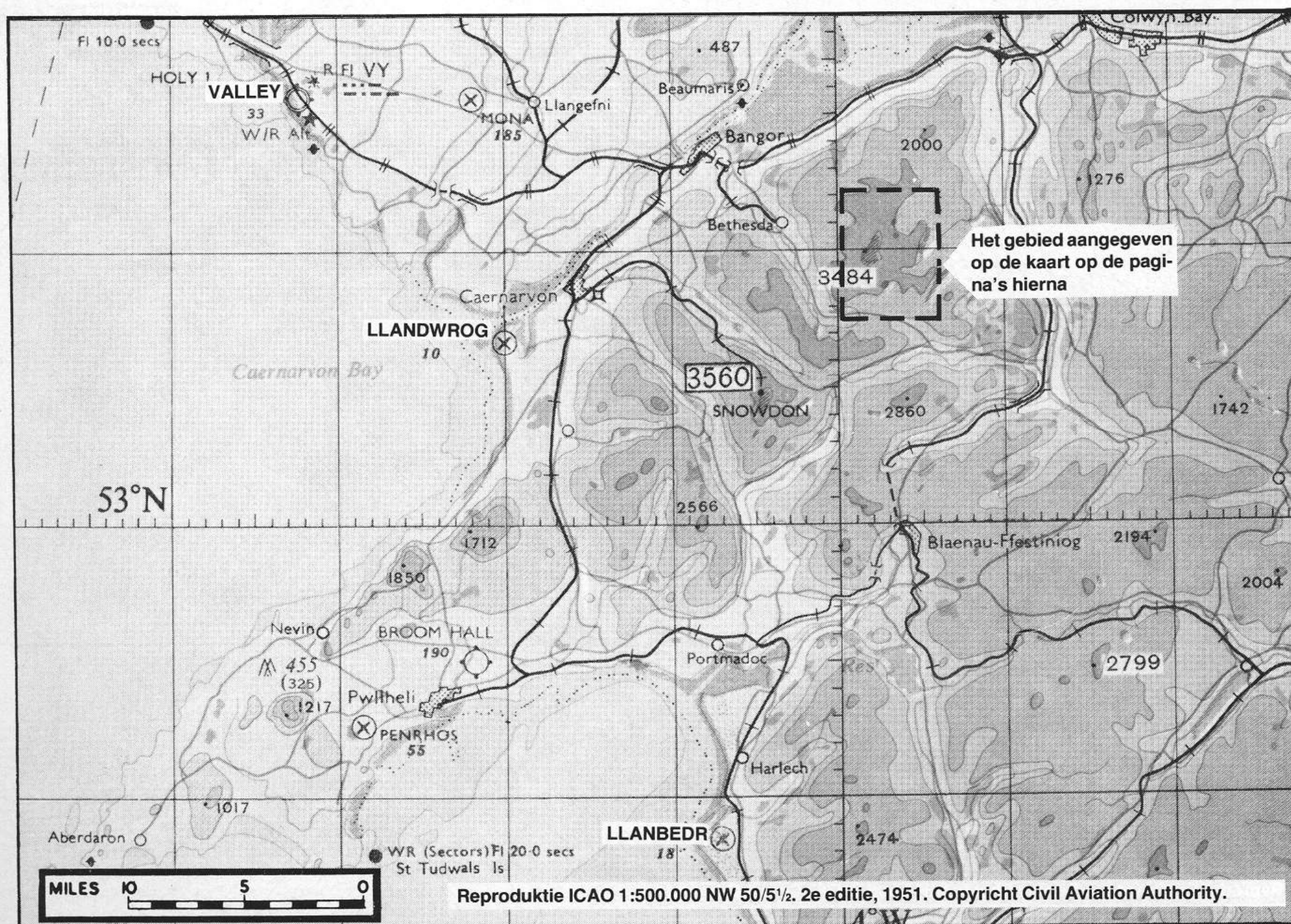
had kunnen krijgen. De officier-arts op Llandwrog die hem misschien had kunnen redden bevond zich bij de ploeg die naar de Henley aan het zoeken was. De volgende dag ontdekte men bij een zoekactie vanuit de lucht het wrak van de Henley dat beknelde lag in een ravijn bij de rotsen van Cwm Silyn. Een uitgezonden RAF team kwam tot de ontdekking dat het stoffelijk overschot van de piloot niet bereikbaar was omdat het op de top van een 16 meter hoge rots lag. De volgende dag vonden plaatselijke mijnwerkers het dode lichaam. Daarmee was het probleem opgelost, maar het was een klap in het gezicht voor de RAF dat het werk gedaan was door burgers. In januari daaropvolgend werd een kapitein-vlieger

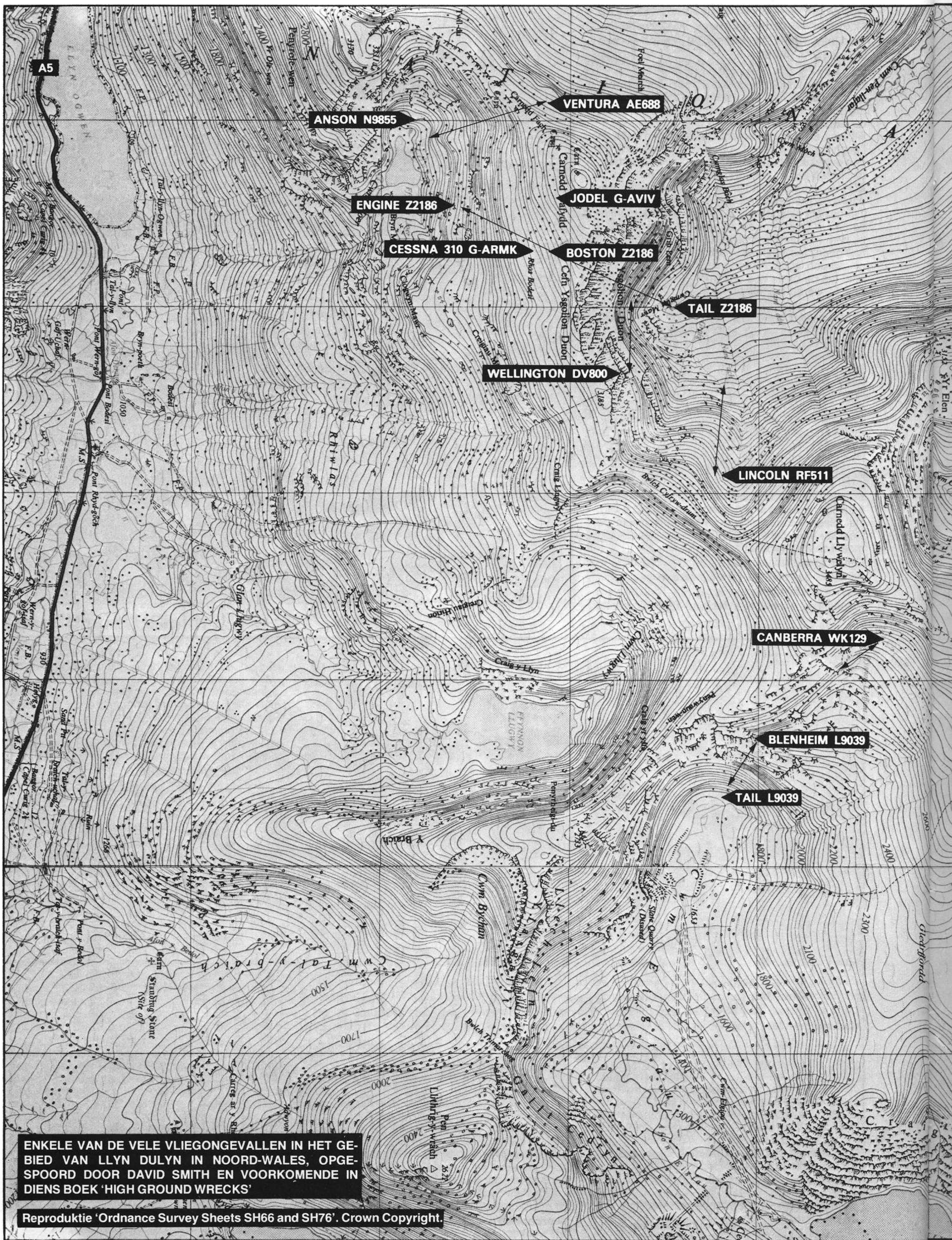
Rechts: De vleugel van de Boston Z2186 die op 17 oktober 1942 neerstortte op de Carnedd Dafydd, met (onder) het staartstuk liggende in een beekje (D. J. Smith).

George Graham, opgesteld officier van gezondheid in Llandwrog, de onderscheiding Member of the British Empire (MBE) uitgereikt voor zijn werk bij de reddingsdienst.

Hij was evenwel helemaal niet tevreden over de beschikbare faciliteiten voor het reddingswerk, en een ongeluk dat op 14 januari gebeurde illustreert de reden voor zijn ongerustheid. Een Anson EG110, verongelukte tijdens een nachtvlucht. Ondanks een hersenschudding en verwondingen aan zijn gezicht slaagde de piloot erin een boerderij te bereiken. Toen Graham en twee hospitaalsoldaten bij hem kwamen was hij helemaal in de war en hij had geen idee waar het vliegtuig en de drie bemanningsleden lagen. Met nog eens dertig man personeel die de basis had gestuurd, splitste de groep zich in vieren en kamde de bergen uit tot in de vroege morgen, zonder enig resultaat. Men dient te beseffen dat de mannen onvoldoende waren uitgerust. Gascapees en gewone legerschoenen zijn nauwelijks geschikt voor deze door harde januariwinden geteisterde bergtoppen, met daarbij nog het feit dat alleen de officier van gezondheid met bergbeklimmen enige ervaring had. Bij het eerste daglicht vertrok men weer in twee groepen. De eerste vond al gauw het wrak van de Anson waarvan een lid van de bemanning nog in leven was, maar omdat de arts bij de tweede groep zat moest daarmee eerst contact worden gezocht voor de man goede medische hulp kon krijgen. De verbinding tussen de groepen was zo slecht dat het nog eens anderhalf uur duurde voor de arts ter plaatse was. Het vervoer van de patiënt naar de ambulance nam ook nog eens drie inspannende uren in beslag. Het bleek niet mogelijk de steile helling van de Conway Valley af te komen en een burgervoertuig moest daarbij hulp bieden.

Om deze tekortkomingen te vermijden stelde Graham voor een eenheid op te richten speciaal uitgerust voor reddingswerk in de bergen. Toen dit werd toegestaan, voerde hij in februari 1943 zijn eerste

reddingsoefening uit. Een Amerikaanse jeep en een 27 pk Humber-ambulance met aandrijving op alle vier de wielen, werden als de meest geschikte voertuigen uitgekozen. Proeven werden ook genomen met radiozendapparatuur zodat zoekteams onderling met elkaar contact konden houden, alsmede met de voertuigen die zo ver mogelijk de bergen in zouden gaan. Verbeteringen aan de normale brancards werden ook voorgesteld wat later leidde tot een lichtgewicht versie die beter geschikt was voor het bergreddingswerk.

Vier maanden later was de eenheid gereed voor actie. Touwen, kaarten, kompassen en winddichte kleding werden verstrekt evenals draagbare radio's voor de zoekteams. Het is niet algemeen bekend dat de Amerikaanse luchtmacht een belangrijke bijdrage aan de uitrusting heeft geleverd. Een artikel over de eenheid geschreven door een Amerikaanse sergeant, die verschillende dagen bij de reddingsploegen had doorgebracht, verscheen in het tijdschrift *Yank*. Hij heeft hun prestaties goed samengevat: 'Er zijn heden ten dage Amerikanen die in dit land verongelukt zijn of hun vliegtuig met een parachute hebben moeten verlaten. Zij zullen waarschijnlijk nog lang aan de vriendelijke en flinke RMS kerels denken. De Amerikanen werden gevonden op de hellingen, verborgen in de koude mist die hen in deze vreemde bergen omhulde. Zij moesten door de pijn en de shock heen gedacht hebben dat dit een verschrikkelijke manier was om Engeland te bereiken. En dan kwam daar uit de mist, een groep vriendelijke Britten die de helling opklaarden om ze in witte lakens te wikkelen en ze slaap en herstel te bezorgen.'

Ondertussen bleven de ongelukken in de bergen van Wales doorgaan, maar zij werden allemaal snel gelocaliseerd. Behalve een Botha die 29 augustus verongelukte. Ondanks zoekacties vanuit de lucht werd het wrak pas 31 augustus gevonden. Heel de vierkoppige bemanning moet echter onmiddellijk de dood hebben gevonden. (Dit ongeluk kwam in 1975 in het nieuws toen een bergbeklimmer de ring met inscriptie van de piloot vond).

Een van de laatste ongelukken in 1943 was met een Anson uit Jurby op het eiland Man, dat op 30 november gebeurde. Twee leden van de bemanning liepen naar het dorp Bethesda. Zij waren echter niet zeker van de plaats van het ongeluk. Het zoeken duurde tot de volgende dag zonder succes. Maar op de morgen van de tweede december bereikte een derde bemanningslid Bethesda. De vierde man was nog steeds in leven toen men hem bij het wrak had achtergelaten. Het was duidelijk dat onmiddellijk naar hem moest worden gezocht. Vijf uur later vond men de Anson op een hoogte van 900 meter dicht bij de top van de Foel Grach, met de vierde overlevende die gewikkeld in een parachute in de gevechtsskoepel lag. Hoewel hij een gebroken voet had en aan uitdroging leed was hij in goede conditie en hij werd snel naar de ambulance overgebracht. Dit ongeluk was in de buurt van de Anson die in januari was neergestort en waar men eindeloos naar had gezocht. Het kleine gebied op de hellingen van de Foel Grach boven Llyn Dulyn, werd berucht als het kerkhof voor vliegtuigen. Er gingen er hier zes verloren en binnen een straal van 5 kilometer nog eens veertien. Gezegd wordt dat verraderlijke luchtstromingen hiervan de oorzaak zijn, maar het is pas sinds de laatste jaren dat het verschijnsel van golvende luchtstromingen in de bergen ten volle wordt begrepen.

Niettemin waren de activiteiten van het team niet zonder luchtiger momenten. Bij een nachtelijk alarm slaagde de jeep er niet in een scherpe bocht in Bangor te nemen en belandde in de etalage van een kruidenier. Het team heeft daarna een hele tijd blikjes sardines moeten eten die uit de puinhoop waren gered. Op een andere nacht werden ze voor een vliegtuigongeluk naar Snowdon geroepen. Het brandende wrak was boven op de berg zichtbaar, maar toen het bereikt werd was er geen spoor te vinden van de bemanning. Vele uren gingen er verloren bij het zoeken in het donker voordat men ontdekte dat het een Queen Bee radiografisch be-

Kapitein-vlieger George Graham (tweede van links), de officier van gezondheid op Llandwrog, met leden van de reddingseenheid (G. McTigue).

stuurd vliegtuig was bestemd als doelwit voor schietoefeningen. Het was door de basis in Anglesey verloren en daar had men niet de moeite genomen wie dan ook op de hoogte te stellen.

De belangrijkste medewerkers van de MRS in het vinden van vliegtuigen waren de leden van het Royal Observer Corps, die al het luchtverkeer volgden en die dikwijls aan konden geven waar het wrak ongeveer zou kunnen liggen. Ook schaapherders vonden nogal eens vermiste vliegtuigen. Een van die toestellen was een Thunderbolt van de Amerikaanse legerluchtmacht, die een week te voren verdwenen was. Zijn laatste positie was niet bekend en men wist niet waar moest worden gezocht. Hetzelfde was het geval met een Oxford die pas een maand later met de dode bemanningsleden door een schaapherder werd gevonden. Een andere toevallige vondst betrof een Amerikaanse C-47 die niet binnen was gekomen op de RAF-basis in Valley. Een zoekactie vanuit de lucht was zonder gevolg gebleven, maar elf dagen later vond een MRS groep op weg naar een ander karwei de C-47 op een rots boven Llyn Dulyn.

Een bijzonder afmattende redding op 20 februari 1944, was die van de bemanning van een Anson LT433. De gewonden hadden ruim 21 uur in het wrak gezeten voor ze werden ontdekt. Er waren in het donker drie tochten met een brancard nodig, waardoor het vervoer naar de ambulance in totaal

zes uur in beslag nam. De gewonde Nieuw Zeelandse bemanningsleden van een andere Anson hadden datzelfde jaar het goede idee om markeervloeistof in een berggrivertje te gooien om zo de plaats van het ongeluk aan te geven. De rivier was een van de vele die in de Llyn Dulyn uitmonden en de reddingsploeg kon zo het spoor naar het wrak volgen.

Tegen het einde van de oorlog ging het aantal ongelukken afnemen. Een van de laatste gebeurde in februari 1945 toen een Amerikaanse Marauder op het laatste stuk van zijn vlucht vanuit Florida, neerstortte op de top van de ruim 900 meter hoge Y Garn. Het was de droevige taak van de reddingsploeg de lichamen van de bemanning op te sporen in de met sneeuw bedekte berg. De laatste oproep voor het reddingsteam kwam op 17 mei 1945 voor een Mustang van de 4e Jagergroep die neergestort was in een bos bij Bala.

Op 7 juni 1945 werd Llandwrog opgeheven en de nieuwe basis van het team werd Llanbedr aan de kust van Noord Wales. Enkele jaren na de oorlog werd de basis verlegd naar Valley, waar het team nu nog zit.

Het werk van de MRT's bestond voornamelijk uit het vervoer van stoffelijke overschotten om de slachtoffers een behoorlijke begrafenis te bezorgen, maar af en toe redden ze ook iemands leven

De Humber-ambulance met de tent voor weer op verhaal komende overlevenden (G. McTigue).

De staart van een Beaufighter RD210 die op 10 februari 1945 neerstortte bij Aran Fawddwy.

en dat maakte het allemaal de moeite waard. De gevaren waaraan de mannen blootstonden waren groot, vooral in het begin toen ze nog niet behoorlijk getraind waren in het berg beklimmen. Als het weer omslaat, wat in ieder jaargetijde kan gebeuren, zijn de bergen in Wales gevaarlijk en heel dikwijls moest men in het holst van de nacht er op uit voor een reddingspoging op de zeer steile rotspunten. Wanneer men nu een wandeling gaat maken in dit rotsachtige gebied zijn er nog resten van vliegtuigen te vinden die overal verspreid liggen in deze beruchte bergen.

Soms gebeurde het dat vliegtuigen zo dicht bij elkaar verongelukten dat men op één plek een Ventura vleugel en een onderstuk van een Anson zij aan zij ziet liggen. Hier en daar ligt een verschromten rood en blauw schild van de RAF tegen de achtergrond van de grijze rotsen, deerniswaardige overblijfselen die de enige herinneringen zijn aan een groep dappere luchtvaarders.

David Smith, de schrijver van bovenstaand artikel is dank verschuldigd aan twee vroegere leden van de MRT in Llandwrog voor hun hulp bij het tot stand komen van het artikel. Het zijn Gregory McTigue, die gedurende de hele oorlog lid was van het team en die voor zijn verdienste de Britisch Empire Medal kreeg, en John C. Barrows die er in 1944 bijkwam.

Smith heeft onlangs een tweede en vermeerderde uitgave van 'High Ground Wrecks' gepubliceerd. Dit is een uitgebreide en geïllustreerde gids van de lokatie van meer dan 600 in Groot-Brittannië neergestorte vliegtuigen. De lijst omvat opgaven van bijna alle in de oorlog gebruikte vliegtuigen, alsmede van enkele plaatsen waar na-oorlogse militaire en burgervliegtuigen zijn neergestort. De lijst is verdeeld in gebieden die betrekking hebben op Noord-, Zuid- en Midden-Schotland, de Schotse eilanden, de Border Hills, de westelijke Pennines, het Lake District, Noord-, Midden- en Zuid-Wales, Dartmoor, de Yorkshire Moors, het Peak District en Zuidwest-Engeland, Ulster en Ierland.

De interesse in vliegtuigwrakken is de laatste jaren

Het wrak van een Whitley BD232, neergestort op 26 september 1962. Het staartstuk ligt op de voorgrond met in de verte, op de achtergrond, het Llyn Dilynmeer. (J. I. Cross).

sterk toegenomen en hoewel Smith dit apprecieert zal hij door sommige geestdriftige belangstellenden waarschijnlijk worden gekritiseerd voor het verstrekken van al deze informatie (inbegrepen het aangeven van kaartcoördinaten). Hij ziet echter geen reden om al deze gegevens achter te houden. Zijn persoonlijke mening is dat de wrakken met rust moeten worden gelaten, behalve voor voorwerpen die voor het publiek tentoongesteld kunnen worden. Uitgebreide plunderingen heb-

ben al plaats gevonden en hij vindt het meenemen van voorwerpen om ze te laten vergaan in schuren en garages, of om ze later toch maar weg te gooien totaal zinloos. Smith doet daarom een beroep op de verzamelaars om, als ze iets meenemen dit te doen met het voornemen de dingen te bewaren aangezien de overblijfselen in de bergen beschouwd moeten worden als een herinnering aan de luchtvaarders van wie er zoveel bij de ongelukken zijn omgekomen.

De wapens van de grote mannen

Van alle bevelhebbers uit de Tweede Wereldoorlog wordt de herinnering aan George S. Patton het meest gekenmerkt door zijn gepraal met vuurwapens. Zijn revolvers met ivoren handgreep werden een symbool voor zijn flamboyant leiderschap en bezorgden hem een indruk naar buiten die de troep makkelijk kon herkennen.

De pistolen die hij op foto's meestal droeg hoorden niet bij elkaar. De een was een .45 Long Colt Single Action 1873 Army model en de andere een .357 Magnum Smith & Wesson revolver; beide worden nu tentoongesteld in het Patton Museum in Fort Knox, Kentucky.

Aan Patton was natuurlijk ook het standaard .45 semi-automatisch pistool, model 1911 uitgereikt. Ons werd verteld dat hij de tuimelaar zo dun gevild had dat het pistool regelmatig rakelings langs zijn dij afging als hij met zijn voet stampte. Hoewel het uit verschillende bronnen komt, is dit verhaal over een uitstekende 'pistolero' die in 1912 al aan de Olympische Spelen deel nam moeilijk te geloven. De Colt .45 Auto is een wapen dat moeilijk onveilig kan worden gemaakt. De greepveiligheidspal zou er af gehaald moeten worden evenals de rustpal.

Hoe het ook zij, het feit blijft dat Patton aan revolvers de voorkeur gaf en hij kocht dan ook een nieuwe Colt Single Action in 1916 bij de Shelton Payne Arms Company in El Paso, Texas. De .45 Colt deed nog steeds dienst als persoonlijk reserve-wapen en hij droeg het op de traditionele 'Western' manier als een 'Five-shooter'; het wapen hing op zijn rechterheup toen hij in 1916 naar Mexico ging als adjudant van generaal Pershing, nadat de brigade van Pancho Villa het grensstadje Columbus had aangevallen.

Hij toerde uitgebreid door Noord-Mexico (in een

Geheel boven: De op maat vervaardigde leren koppel waaraan generaal Patton zijn met ivoren handgrepen uitgevoerde .45 Colt en .357 S & W Magnum droeg. 'Tio' Sam Myers uit El Paso maakte de gesp en de patroonhouders uit Pattons officierspistoolkoppel uit 1910. De holsters zijn van het type 'Border Patrol', met metaal versterkt volgens een patent van Myers uit 1938. Het geheel werd toepasselijk gefotografeerd tegen de achtergrond van een 'Tanker Jacket', compleet met drie sterren en het embleem van het 7e Leger. Boven: De .357 Magnum werd in 1935 door Patton gekocht, spoedig nadat Smith & Wesson het model 27 in de verkoop brachten (Foto's Maria Albertson).

Dodge reisbus uit 1916) en later dat jaar leidde Patton persoonlijk de aanval op de rancho San Miguelito. In het vuurgevecht dat ontstond werden 'Generaal' Julio Cardenas en twee lijfwachten gedood, waarop Patton twee kerven in de linkerhelft van de ivoren greep van zijn Colt aanbracht.

De .357 Magnum Smith & Wesson werd Patton toegezonden op 18 oktober 1935, toen hij als officier van de inlichtingendienst op Hawaii zat. Deze werd samen met de Colt in een bijpassende holster gedragen die was gemaakt door S. D. Myers; de Smith & Wesson had een ivoren greep met zijn initialen om op de Colt te lijken. Op de koppel zaten verder een handboeijasje met een kompas en een opschuifbare patronenhouder voor twaalf .45 patronen, beide van Myers. Toen de familie Patton de riem en de pistolen in 1952 schonk aan het West Point Museum zater er negen patronen in de houder en die zitten er tegenwoordig nog in.

Generaal Patton begon de Tweede Wereldoorlog ook met een .38 Colt Detective Special van het verouderde model met lange kolf die hij had aangeschaft voordat de vorm van de greep in 1934 werd veranderd. Hij droeg dit pistool meestal alleen in stafkwartieren achter de linies. Patton had ook nog een klein automatisch pistool, een .32 Colt, dat hij onder zijn overhemd droeg en dat hij snel kon trekken uit een ceintuurholster.

In 1944 werd de .380 Colt Government verstrekt, tezamen met een pistoolkoppel voor opperofficieren, die was ontworpen en vervaardigd door de Swank Leather Company volgens nauwkeurige aanwijzingen van generaal George Marshall. Deze koppel werd evenzeer een rangonderscheidings-teken voor een opperofficier als diens generaals-sterren. Pattons pistool had een ebbenhouten kolf met ivoeren sterren en hiermee staat hij meestal op foto's die van hem werden gemaakt (met zowel drie als vier sterren op de greep) voor zijn dood in 1945. Pattons tegenhanger was ongetwijfeld Veldmaarschalk Montgomery. De botsingen van hun persoonlijkheden zijn bekend en vastgelegd en hoewel beide mannen in hoog aanzien stonden bij hun

Links: Hoewel Patton hier al een vier sterren generaal is, is zijn .380 Colt nog uitgerust met drie sterren op de handgreep (US Army).

Boven: De Colt Single Action revolver die in 1916 werd gekocht voor gebruik tijdens de Amerikaans-Mexicaanse strafexpeditie tegen Pancho Villa. Let op de twee inkepingen die Patton in de kolf aanbracht. Hoewel oorspronkelijk behorend tot de Pattoncollectie in West Point, bevinden zijn vuistvuurwapens zich thans in het Patton Museum in Fort Knox in Kentucky (Maria Albertson).

Boven: De karakteristieke officierspistoolkoppel, vervaardigd door de Swank Leather Company, met de zelden geziene .38 Colt Detective Special. Deze 2-inch Colt was gebaseerd op de kast van de Police Positive.

soldaten, gaat de vergelijking in elk geval wat wapens betreft niet verder.

Montgomery is nooit gefotografeerd met het officiële Britse officierswapen uit die tijd, de .38 Webley & Scott. Toen wij de zoon van de veldmaarschalk, burggraaf van Alamein, vroegen of er nog vuurwapens van zijn vader bestonden, antwoordde hij dat, toen zijn vader was gestorven en de kluis hier in Islington Mill werd geopend hij daarin als eerste voorwerp een revolver zag liggen.'

Ik overhandigde het wapen onmiddellijk aan het plaatselijke politiebureau', vertelde hij, 'en verzocht vervolgens of het kon worden overgebracht naar

Het .380 Colt semi-automatisch pistool, dat werd gevonden in de kluis van veldmaarschalk Montgomery.

het Imperial War Museum, dat het nu in bezit heeft. Ik ken de geschiedenis van de revolver niet, noch weet ik hoelang hij in het bezit van mijn vader is geweest.'

Wij namen contact op met de afdeling vuurwapens van het Imperial War Museum en ontdekten dat de 'revolver' in feite een .380 Colt automatic No. 22766 was, geleverd door Wilkinson op Pall Mall. Hoewel dit model in 1944 aan de Amerikanen is verstrekt, is het goed mogelijk dat Monty het tijdens de oorlog cadeau kreeg; de geschiedenis ervan is een raadsel door de inscriptie van de wapensmid.

De veldmaarschalk had altijd een wapen bij de hand in zijn Humber stafauto. Verrassend genoeg, gezien zijn groot patriotisme, koos hij de Amerikaanse .30 M1 karabijn, ongetwijfeld een handig wapen dat door officieren zeer werd gewaardeerd. Het zat in klemmen voor de neergelaten kap van zijn auto. Later werd het voertuig ook nog uitgerust met twee klemmen op een stang achter de voorste zitplaatsen. In deze toestand (zij het zonder wapens) wordt de auto tentoongesteld in het National Motor Museum in Beaulieu, Hampshire.

Koning George VI had van Winston Churchill al een dergelijke karabijn gekregen voor persoonlijk gebruik. In 1940 schreef Churchill: 'Zijne Majesteit heeft een schietbaan laten aanleggen in de tuin van Buckingham Palace waar hij en andere leden van de familie, alsmede zijn adjudanten ijverig oefenden met pistolen en tommy-guns'. Het kostte ons nogal wat tijd voordat men van de zijde van het Paleis toegaf dat er inderdaad een schietbaan was aangelegd. Deze lag aan de rechterkant van het grasveld voor het paleis (vanaf de Mall ziet men de achterkant), omdat daar al een aarden wal was. Tegenwoordig is er geen spoor meer terug te vinden, maar de plaats is aangegeven op de luchtfoto. 's Konings .30 M1 karabijn no. 2387, die was vervaardigd door de Inland Division, werd na de oorlog, samen met zijn Stengun, permanent uitgeleend aan het Imperial War Museum in Londen. Het laatste wapen, een MK II No. E2D, werd compleet overgedragen in een bijpassende houten kist (naar men zegt gemaakt door de koning zelf, die een enthousiast timmerman was) met drie reservemagazijnen en een apart gedeelte voor de munitie. Tijdens de oorlogsjaren had Winston Churchill altijd een vuurwapen in zijn nabijheid, hoewel hij zijn oude Duitse semi-automatische Mauser-pistool had verloren tijdens de Boerenoorlog in Zuid-Afrika.

De Mauser No. 13769, was op 30 december 1898 verkocht aan een zekere Mr. Balfour met de instructie om er W. L. S. Churchill in te graveren. Het

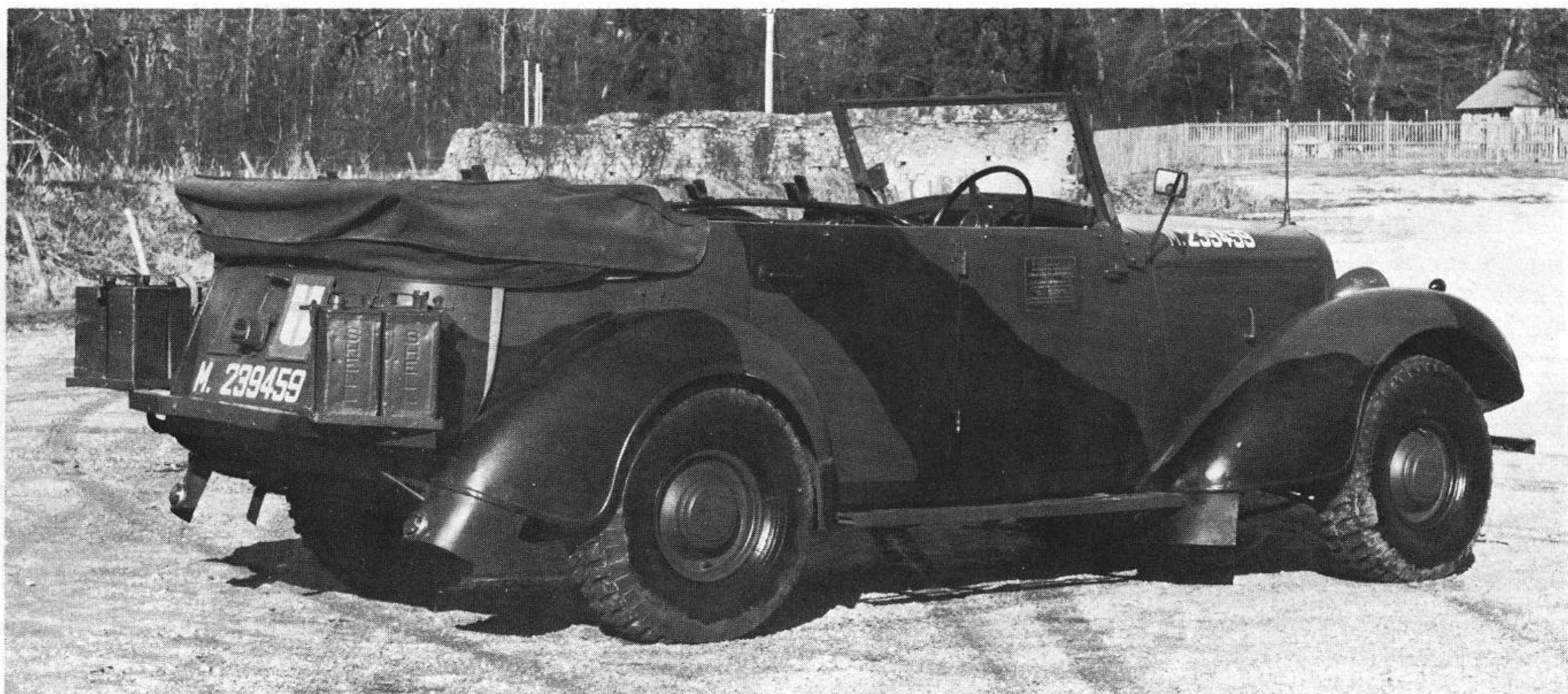

Monty 'ongewapend' tegenover de zwaar bewapende Patton. Een ongedwongen foto genomen in Frankrijk op 20 augustus 1944 (IWM).

Midden: Generaal Eisenhower biedt de veldmaarschalk een .30 M1 karabijn aan tijdens een inspectiereis langs de 2e en 3e Amerikaanse pantserdivisie op 24 en 25 februari 1944 (Keystone). Rechts: Ofschoon er geen afdoend be-

wijs voor bestaat is de karabijn achterin Monty's Humber hoogstwaarschijnlijk dezelfde. Foto genomen in Coudré bij Caen op 11 juli 1944 (IWM).

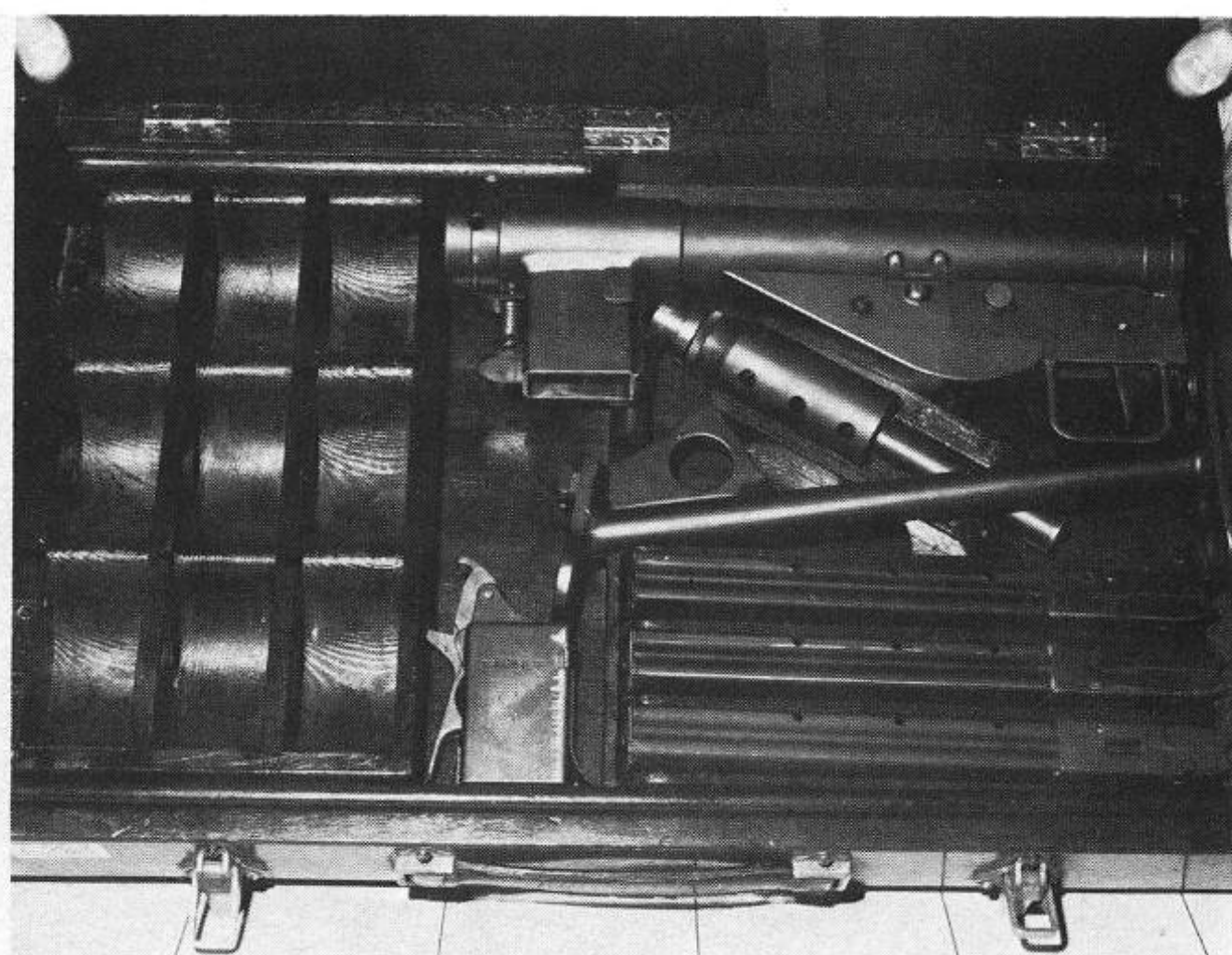
Boven: Veldmaarschalk Montgomery's Humber stafauto, thans in het National Motor Museum in Beaulieu, zonder de M1 karabijn. Merk op dat aan de pardestang achter de voorbank klemmen zijn bevestigd voor een Lee-Enfield geweer. Onder: Buckingham Palace met de plaats waar zich in de oorlog de schietbaan bevond. Ons werd meegedeeld dat de locatie

mede werd bepaald door een reeds bestaande aarden wal, die als kogelvanger dienst zou doen. (De moderne voorschriften voor een schietbaan in de open lucht vereisen een gevarenzone tot vijf kilometer achter de kogelvanger.

De .30 M1 karabijn van koning George VI wordt hier getoond door John Turner van de vuurwapenafdeling van het Imperial War Museum.

De uiteengenomen 9 mm Sten MKII in de houten kist die, naar men aanneemt, zelf door de koning werd vervaardigd.

pistool reisde met de jonge Churchill naar Omdurman, waar hij ter hij ter nauwernood aan de dood ontsnapte. De Derwisjen vochten fanatiek en hij werd alleen niet in stukken gehakt omdat hij zijn vijanden van dichtbij met de Mauser beschoot.

In 1899 was Winston Churchill vast besloten reportages te maken over de oorlog tegen de Boeren in Zuid-Afrika en in oktober vertrok hij als correspondent met de *Donattar Castle*. Na aankomst verzekerde hij zich van een plaatsje in de gepantserde trein, die uit Estcourt vertrok, maar 22.5 km noordwaarts, bij Chieveley, liep de trein in een hinderlaag en werd Churchill gevangen genomen.

Na zijn gevangenneming werd de Mauser door een onderofficier van de Royal Irish Fuseliers in een kamp van de Boeren gevonden. Het wapen vond zijn weg naar Engeland terug en werd op 23 december 1907 om 21.30 uur door onderbrigadier T. Phizacklea afgenomen van een zekere Matthew Dodds in Marilene Street 36 in Stockton-on-Tees, op het moment dat Dodds dreigde zijn vrouw en dochter ermee dood te schieten! Dodds weigerde de naam van de onderofficier te noemen maar stemde de volgende morgen erin toe een verklaring over de geschiedenis van de 'revolver' te tekenen.

Toen de Mauser op 22 maart 1971 werd geveild door Sotheby's in Londen, werd hij voor 4.100 pond gekocht door Carl Foreman, de producent van de film 'Young Winston'. Er bestaat echter in sommige kringen twijfel over de echtheid van het wapen, al lang voordat de politie van Caracas in Venezuela in januari 1978 een 12-jarige jongen arresteerde die in het bezit was van een Mauser, model 1898, automatisch pistool waarin stond gegraveerd: 'Winston Spencer Churchill' . . .!

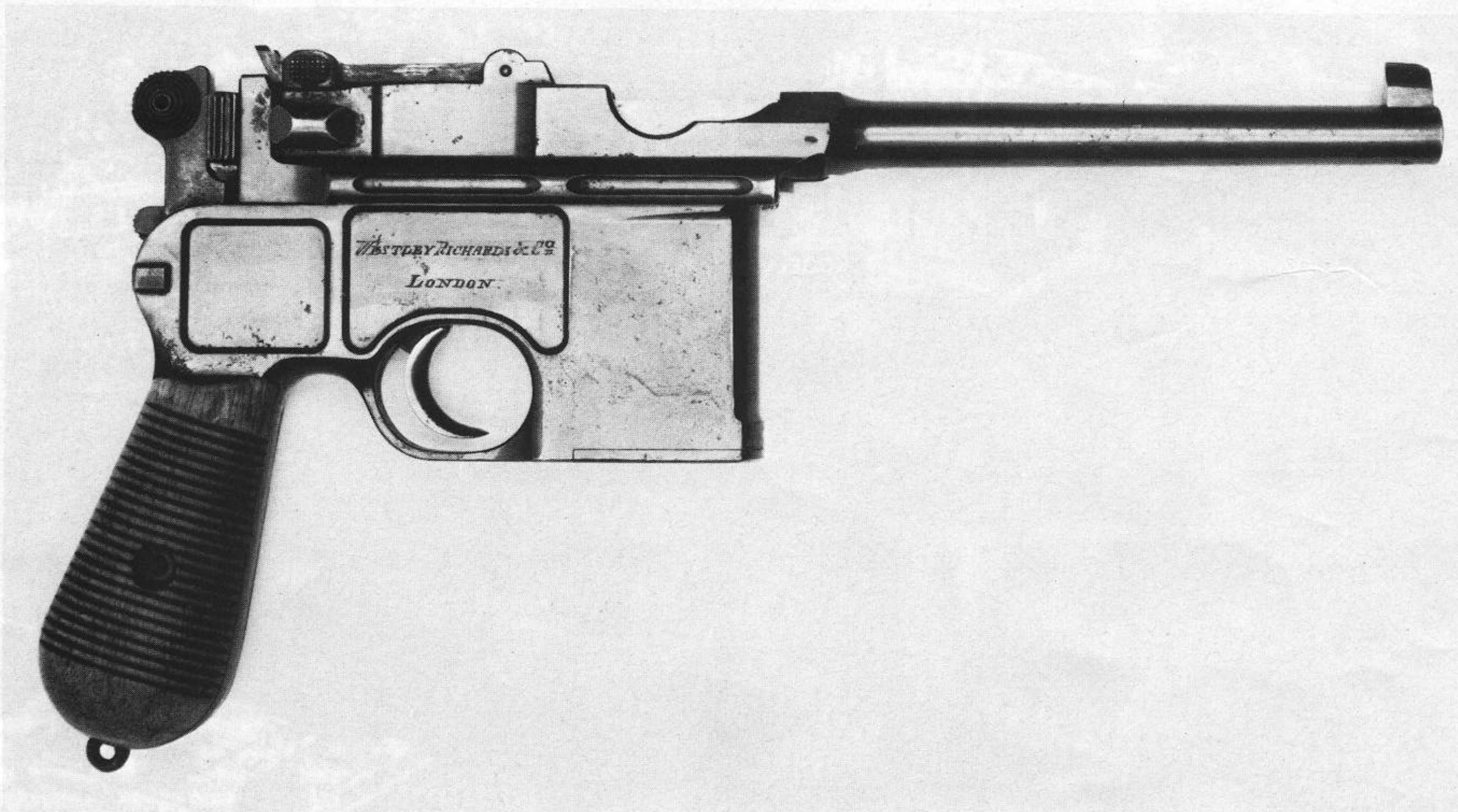
Tijdens de Tweede Wereldoorlog had de Premier een eigen lijfwacht, hoofdresearcheur W. H. Thompson. Thompson was ook al Churchill's lijfwacht geweest tussen 1921 en 1932; hij droeg toen de .32 Webley & Scott MP semiautomatisch pistool, dat voor de oorlog het officiële wapen van de Special Branch was. Bill Thompson vertelde ons in 1977 (hij was toen 87 jaar oud) dat Churchill hem had gevraagd zijn eigen pistolen over te nemen, een .45 Colt en een .38 Webley & Scott alle twee semi-automatische pistolen. Thompson schreef ons dat hij die wapens met zich mee droeg en dat Churchill regelmatig oefende met beide wapens.

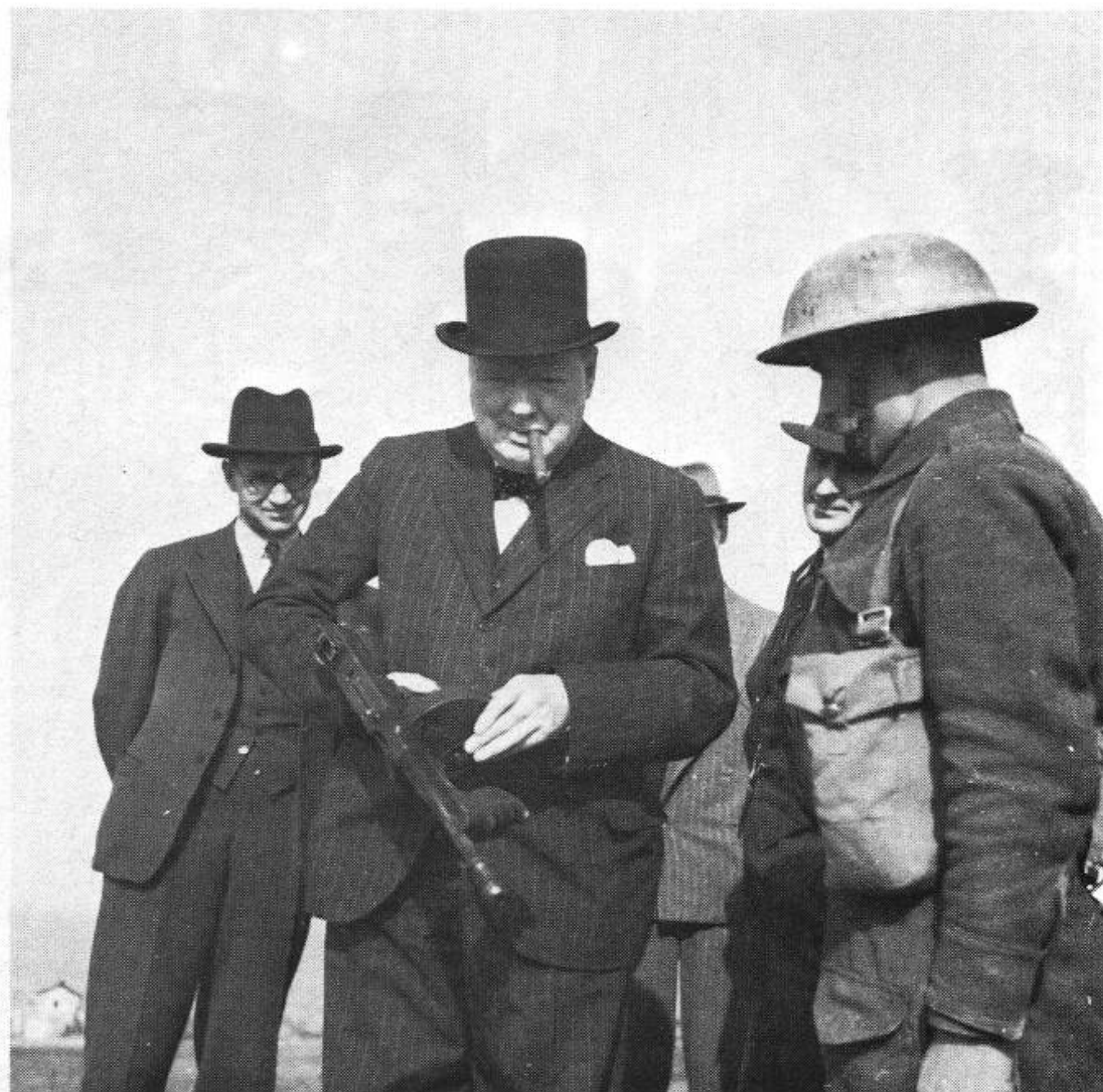
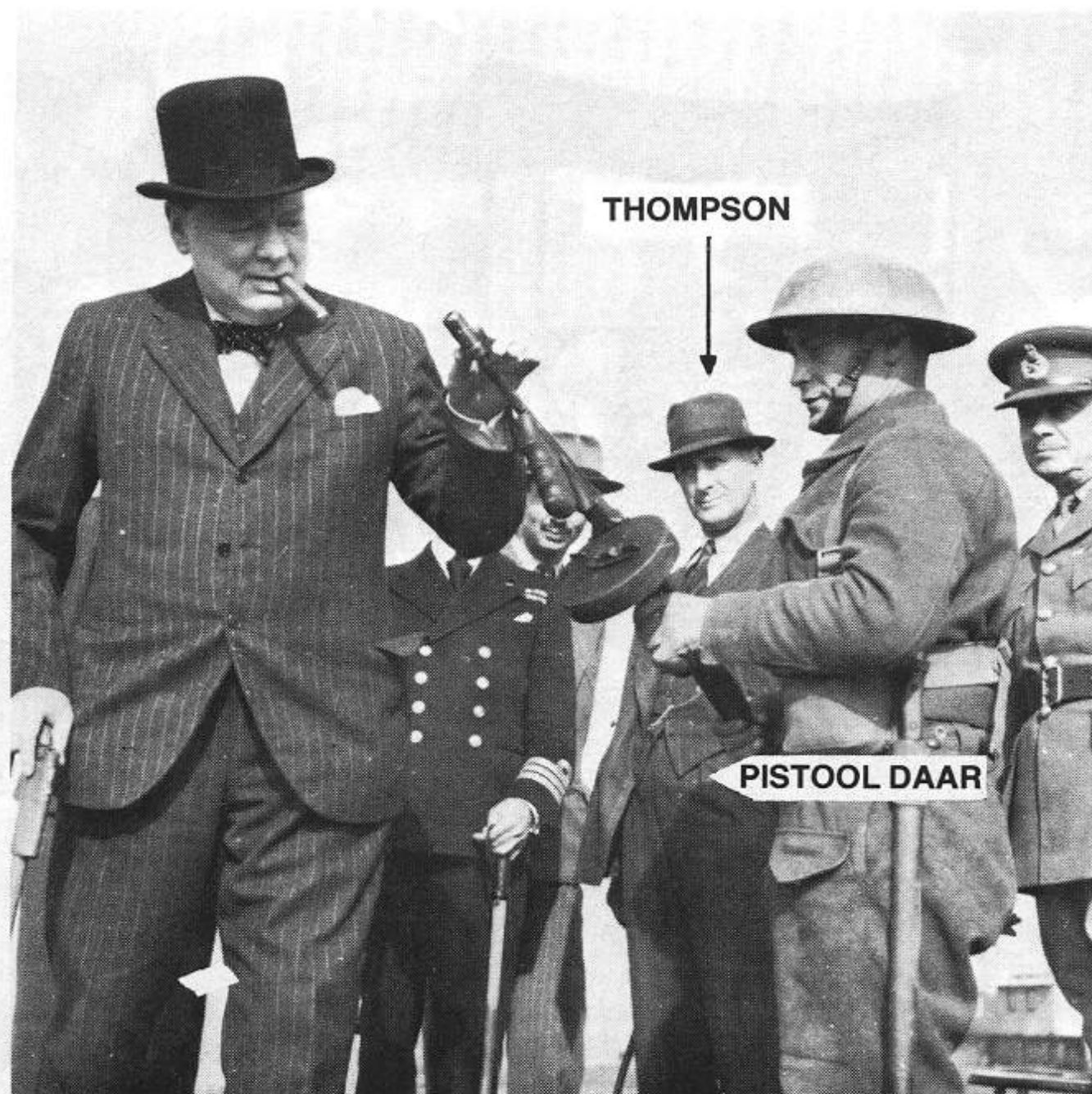
'In augustus 1939,' vervolgde Thompson zijn brief, 'ontving ik een telegram van Churchill, waarin hij

vroeg of ik hem wilde ontmoeten op het vliegveld Croydon. Dat deed ik en hij vroeg mij hem naar Chartwell te volgen. Daar vertelde hij mij dat hij in Frankrijk informatie had gekregen dat de Duitsers hem wilden vermoorden. 'Ga je pistool halen Thompson, en bescherm me 's nachts; overdag kan ik wel voor me zelf zorgen.' Nadat ik hem had verteld dat ik geen pistool had stuurde hij me naar zijn secretaresse om voorlopig zijn Colt te gebruiken. Zij was bepaald niet beleefd en wilde precies weten wie ik was. Toen ze echter tevreden gesteld was, gaf ze me de Colt, die ik twee weken later weer inleverde toen ik officieel teruggeroepen werd naar de Special Branch en een .32 Webley & Scott en twee magazijnen kreeg. Er werd nog een officier aan mij toegewezen om te helpen bij de bescherming van Churchill en hijzelf werd ook van een .32 Webley & Scott voorzien.

Vanwege de gevaren die aan Downing Street 10

De 7.63 mm Mauser Mo. 13769, thans in bezit van filmproducent Carl Foreman. Op de voorzijde van de kast staat gegraveerd 'W.L.S. Churchill' (Sotheby's).

waren verbonden, verhuisden wij uiteindelijk naar een gedeelte van een gebouw aan het einde van Whitehall, dat wij de 'The Annexe (het bijgebouw)' noemden. Er werden voorzieningen getroffen opdat ik hier kon slapen in een klein kamertje, waarvan het grootste deel bestemd was voor de door de mariniers te leveren wacht.

Iedere dag keken mijn collega en ik zowel onze eigen pistolen als die van Winston na. Gedurende de eerste twaalf maanden van de oorlog oefende Winston helemaal niet, maar zodra hij premier was geworden en naar Chequers ging, zocht hij regelmatig een rustig gedeelte van het terrein op, waar hij zijn beide pistolen gebruikte en langdurig oefende. Op een dag, toen de Stengun inmiddels bekendheid had gekregen, vroeg hij mij er een te bemachtigen om ermee te kunnen schieten. Hij was echter allerm minst gelukkig met de Stengun en gebruikte hem niet meer tot 26 oktober 1941. Toen waren generaal Alan Brooke en nog enkele anderen te gast op Chequers en zij gingen met Winston meer naar een demonstratie van de Bombard mortier, bij welke gelegenheid Winston besloot de Stengun mee te nemen om ermee te schieten evenals met zijn twee pistolen. Wederom beviel de Stengun hem blijkbaar niet en terwijl hij bezig was met zijn twee pistolen legde hij één ervan op een geïmproviseerde zitplaats naast zich. Het pistool was al geladen en een van de secretarissen pakte het wapen op, waarop Winston zeer luid en met boze stem riep 'leg dat pistool onmiddellijk neer en blijf voortaan van mijn wapens af! Thompson en ik zijn de enige die ze mogen aanraken'. Hij scheen heel erg boos en stelde voor dat zijn gasten naar Chequers zouden terug keren. We gingen toen naar een rustig plekje op het landgoed en daar zette hij de oefening voort. Hij gebruikte de Stengun echter nooit meer. Brooke, die zag dat ik de Stengun van de achterbank van de auto haalde had, geloof ik, de indruk dat wij dit wapen altijd bij ons hadden. Dit was echter de enige keer, want het meenemen van zijn Colt, mijn eigen pistool en ook nog een Stengun zou nogal wat problemen hebben gegeven in het openbaar en in burgerkleding.

De reizen naar het buitenland tijdens de oorlog bezorgden mij nogal wat last met het dragen van Staten kwam ik als mijn eigen pistool. In de Verenigde Staten kwam ik in contact met mijn collega's die de president moesten beschermen en zij waren

Boven: Wij hebben eindeloos veel moeite gedaan er achter te komen waar deze beroemde foto's op 31 juli 1940 werden genomen. De onderschriften spreken slechts van de 'noord-oostkust'. De enige herkenningstekens zijn de twee gebouwen onder aan de foto's. Wij ontdekten tenslotte dat zij waren gemaakt op de zeeboulevard in Hornsea in Yorkshire. Na al deze moeite besloten wij, om de foto te reconstrueren, onze eigen stand-in als Winston Churchill te laten optreden, compleet met een Thompson (onder).

Churchill schiet met een Sten – Thompson let op de schietschijf.

nogal verbaasd over het kleine kaliber van het pistool dat ik bij mij had en af en toe lieten zij hun minachting blijken omdat zo'n klein wapen werd gebruikt.

'Op een vrijdag in 1943 vertelde een van de secretarissen mij dat Churchill, die naar Chequers zou vertrekken, later zou komen. Dit gaf mij de gelegenheid om voor het vertrek thee te drinken, wat ik deed in de garage waarvan ik in die tijd het gebruik had. Korte tijd later ging de telefoon en mij werd verteld dat de premier stond te wachten om naar Chequers te vertrekken. Terwijl ik over een bank leunde om door de telefoon te kunnen praten, viel mijn pistool uit zijn holster en gleed naar beneden langs de binnenzijde van mijn linker broekspijp. Ik volgde het pistool met mijn hand, in de wetenschap dat de veiligheidspal vast zat en het pistool niet zou afgaan. De haan raakte de grond evenwel het eerst waardoor het wapen afging. De kogel raakte mijn linkerkuit en, omdat ik gehurkt zat, schoot deze vervolgens door m'n rechterknie en eindigde uiteindelijk in mijn heup waarbij gelukkig niet de slagader werd geraakt. Winston was erg bezorgd over het gebeurde en belde dagelijks naar het ziekenhuis totdat ik aan de beterende hand was.'

'Toen de tijd naderde dat ik uit het ziekenhuis ontslagen zou worden en ik mij weer bij Churchill zou melden, stelde ik mij de vraag wat zijn reactie zou zijn, en ik vroeg hem: 'Sir, vertrouwt u mij nog steeds de zorg voor Uw pistolen toe?' 'Ja', antwoordde hij, 'je bent altijd zeer voorzichtig geweest, maar ik zou graag het pistool willen zien dat je toen droeg.' Ik had het bij me omdat tevoren al was verteld dat hij het wilde bekijken. Nadat hij het onderzocht had zei hij dat het niet deugde en dat ik een ander pistool moest hebben. Veel pistolen waren aan het begin van de oorlog ingeleverd bij Scotland Yard en lagen daar opgeslagen. Ik bekeek er een paar en koos toen een Luger die ik tot het einde van de oorlog bij me droeg. Ik kreeg van de Special Branch afzonderlijk toestemming voor de Luger – een wapen dat officieel niet werd ge-

De generaals Eisenhower en Bradley 'vechten het uit op verschillende wapens' met Winston Churchill tijdens een inspectiebezoek aan de 2e Amerikaanse pantserdivisie in maart 1944 (IWM). Boven: Schieten met de .30 M1 karabijn. Onder: Een tafel vol met wapens naar keuze.

bruikt – nadat Winston hem had bekeken en Robert Churchill (de wapensmid die verbazingwekkend veel leek op de Premier) hem grondig had nagezien.

'In het buitenland had Winston gedurende de oorlog nooit geschoten, totdat hij bij een ontmoeting met een aantal Amerikaanse generaals, die aan het oefenen waren met een toen zeer geprezen Amerikaanse karabijn werd uitgenodigd zijn vaar-

digheid te tonen. Zoals gewoonlijk was hij zeer trefzeker en hij werd gefeliciteerd door de aanwezige generaals. (Dit gebeurde in maart 1944 toen Churchill een inspectie-bezoek bracht aan de 2e Amerikaanse pantserdivisie op Salisbury Plain. Daar schoot hij tegen de generaals Bradley en Eisenhower met een Thompson, een Garand-geweer en een M1 karabijn.) (Zie de foto, 'Desondanks gingen de jaren verder,' vervolgde Thomp-

Vurende met de .45 Thompson model 1928 A1. Het vroegere type magazijn kon 20 patronen bevatten. Tijdens de Tweede Wereldoorlog werden meer dan 1.750.000 Thompsons van diverse types gefabriceerd, waarbij de kostprijs daalde van 209 dollar in 1939 tot 45 dollar in 1944.

Rechercheur Richards (met gezicht naar de camera) als lijfwacht van Winston Churchill voor het Claridges hotel in september 1945. Richards draagt het 7.65 mm Menta semi-automatisch pistool. De Menta is een onbekend Duits pistool, vervaardigd door Becker & Hollander in Suhl. Het komt soms ook voor onder de namen Beholla, Leonhardt of Stenda. Zijn faam ontleent het aan het feit dat men een bankschroef, een hamer en een drevel nodig heeft om het uit elkaar te nemen.

son, 'en we brachten slechts weinig tijd door op Chequers, zodat Winston nauwelijks gelegenheid had met zijn Colt te schieten. Begin 1945 gingen we echter naar Chequers en tot mijn verbazing vroeg Winston mij een doel neer te zetten op 25 yards afstand, dicht bij het huis. We oefenden een poosje en toen er een nieuwe schietschijf was geplaatst schoot hij met zijn Colt. Op één na waren alle schoten in de buurt van de roos. Dit was de laatste keer dat we schoten, want toen de oorlog was geëindigd nam ik, reserve-officier zijnde, mijn ontslag.

Ik overhandigde Churchill zijn twee automatische pistolen en hij bedankte me voor de wijze waarop ik voor ze had gezorgd. Ze werden daarna aan een secretaris gegeven, in een doos opgeborgen en weggelegd. Ik keerde terug naar de Special Branch, diende mijn ontslagbrief in en gaf de Luger met de twee magazijnen met patronen terug.'

Toen wij naar de Special Branch schreven om er achter te komen waar Thompson's Luger nu was, antwoordde men dat alle dossiers uit de betreffende periode niet meer bestonden. De reden van ons verzoek was dat Thompson's verhaal, wat betreft het pistool dat hij gebruikte, lijnrecht in strijd is met de visie van ex-rechercheur Roy Astley Richards. Richards vertelde dat het Webley & Scott semi-automatisch pistool Model 1911 'zeer onpractisch was voor beschermingstaken, omdat bij gespannen haan deze dikwijls bleef haken aan een deel van de kleding'. 'Daarom', aldus Richards, 'leende ik tot het einde van de oorlog mijn pistool (een 7.65 mm Menta semi-automatisch pistool No. 8787, gemaakt door Becker & Holland met als vergunning het Thames Valley Firearms certificaat no. 8000) aan W. H. Thompson de officier die benoemd was tot lijfwacht van Winston Churchill. Thompson droeg het pistool en gebruikte het om de Premier te beschermen.' Toen hij ontslag nam gaf hij volgens Richards het wapen terug met de mededeling: 'Ik had het altijd bij me.'

Rechercheur Richards (Churchill's nieuwe lijfwacht van juni 1945 tot april 1946) droeg de Menta om hem te beschermen in Parijs en in Brussel waar hij het ereburgerschap van die steden ontving. In 1969 ging Astley Richards met pensioen, maar hij moest ondanks zijn achtendertig dienstjaren als eigenaar afstand doen van zijn wapen en dit inleveren bij de Thames Valley Constabulary. Hierop werd in zoverre teruggekomen dat hem in een brief uit januari 1970, toestemming werd gegeven het wapen in zijn bezit te houden, mits er een stalen pen

Tom Collins toont de Menta in zijn winkel aan de New Kent Road 171 in Londen.

in de loop werd gezet. Aangezien Richards bezwaar had tegen wat in feite de vernietiging van zo'n historisch wapen zou zijn, gaf hij het pistool terug aan de Southern Armoury in New Kent Road in Londen, waar hem het wapen begin 1941 ook was verstrekt. Daar toonde de oude wapensmid Tom Collins ons het pistool dat zich in diens collectie bevindt.

Naar wat ons is verteld over Winston Churchill's vaardigheid met wapens, moet hij weinig behoefte hebben gehad aan een lijfwacht. Een van de bekendste foto's van Churchill werd gemaakt op 31 juli 1940 in Hornsea, aan de noordoost kust van Engeland, waar hij de verdediging tegen een mogelijke invasie inspecteerde. Churchill kreeg daar een Thompson machine-pistool ter inspectie aangeboden. Kapitein Horton fotografeerde de gehele scene. Op de beroemde foto is de rest van de groep meestal weggetoucheerd. Ook op de foto door de Duitsers gebruikt op pamfletten die zij boven Engeland uitstrooiden.

Op de weg terug van het strand stopte Churchill om de Home Guard in Seaton te inspecteren, ongeveer 1,5 km uit de kust; zonder zijn tommy-gun was

hij machteloos toen een kleine jongen, Dennis Vickerton, hem onder schot hield!

Generaal Alan Brooke, Chef van de Imperiale Generale Staf herinnerde zich ook een bezoek aan Chequers in maart 1941: 'De Premier, die bronchitis had, kwam naar het diner in zijn 'zeemeerminnenpak', een lichtblauw pak uit één stuk, zoals het kruippakje van een kind. Hij was goed op dreef en na het diner liet hij zijn geweer halen om mij een demonstratie van geweerexercitie te geven. Hierna volgden enkele bewegingen met de bajonet. Het was een van de eerste keren dat ik Winston meemaakte in een van zijn werkelijk luchthartige buien. Ik was geschokt toen hij gekleed in zijn zeemeerminnenpak die bajonetexercities uitvoerde, in de voorvaderlijke hal van Chequers. Ik herinner me dat ik me afvroeg wat Hitler gedacht zou hebben van deze demonstratie van wapenbeheersing.' Bij Sir Winston's dood in januari 1965, bevond zich in Chartwell, zijn landhuis in Westerham in Kent, een aardig wapenarsenaal. Daar bleven de wapens tot 1974, toen in Groot-Brittannië het wapenbezit met betrekking tot privé-collecties aan banden werd gelegd, in het bijzonder wat betreft semi-

en geheel automatische wapens (de laatste staan geclassificeerd als verboden wapens volgens paragraaf 5 van de Britse vuurwapenwet uit 1968). Het gevolg was dat de plaatselijke politie haar bezorgdheid uitsprak over de veiligheid van de collectie en opdracht gaf de wapens in bewaring te geven bij een erkende geweermaker. Aldus werden de wapens op aanwijzingen van de kleinzoon, ook een Winston Churchill, toevertrouwd aan de zorg van Cogswell & Harrison Ltd. in Piccadilly in Londen, totdat een beslissing zou zijn genomen over de uiteindelijke bestemming. Toen het niet mogelijk bleek de verzameling in Chartwell te houden werden tien wapens op 15 juli 1975 geveild bij Sotheby's. Het waren de volgende vuurwapens:

Veilingnummer 40. Een 9 mm Sten Mk. III Machinepistool, serie no. L.B.-A56843, met vaste loop, zwarte lak, afneembare kolf, 29½ in., met magazijn.
Verkocht voor 100 pond

Veilingnummer 41. Een Sten Mk. III Machinepistool, serie no. L.B.-A42485, 29½ in.
Verkocht voor 100 pond

Veilingnummer 42. Een 9 mm Patchett Machinepistool, serie no. 8930, geheel gelakt, met geruite plastic pistoolgreep en scharnierende kolf, 19 in., met bajonet in schede en twee magazijnen.
Verkocht voor 100 pond

Veilingnummer 43. Een 9mm Lanchester Machinepistool, serie no. P.G.8, afgewerkt met handelslak, magazijnhouder met inscriptie; 'Sterling, Lanchester Sub Machine Gun', de grendel met inscriptie 'To The Rt. Hon. Winston Churchill, P.C., C.H., M.P., 'We shall fight on the beaches, on the landing ground . . . in the fields . . . in the streets . . . in the hills . . . we shall never surrender' House of Commons, 4th June 1940'; lade half van walnoten hout met vingergreep, ijzeren beugel en afneembaar magazijn voor 50 patronen, 33½ in.
Verkocht voor 520 pond

Veilingnummer 44. Een mahoniehouten kist, de deksel met een lopen plaat met inscriptie Sten, van binnen compartimenten met een schroeven draaier, vier magazijnen, twee magazijnladers en een afneembare Stenkolf, 27¾ x 11 in.
Verkocht voor 140 pond

Veilingnummer 45. Een .30 M1 Karabijn met gewone 18 inch loop en sluitstuk, rechte vergrendeling, lade driekwart van de lengte, uitsparing in de kolf voor een geweerriem, ijzeren gesp met riemwartel, geruite kolfplaat en origineel magazijn, 5-in., in canvas.
Verkocht voor 280 pond

Veilingnummer 46. Een Webley & Scott semi-automatisch Pistool, serie no. 130104, gepolijste haan, de linkerzijde van de kast bestempeld met 'Webley & Scott Ltd., London & Birmingham, 7.65 M/M & .32 Automatic Pistol', geruite hard rubberen handgrepen, 6 in., ongev. 85% blauw gelakt, beide handgrepen afgebrokkeld, zonder magazijn.
Niet verkocht- later weggegaan bij een privé-verkoop

Veilingnummer 47. Een Webley & Scott semi-automatisch Pistool, serie no. 55419, met 3¾ inch loop, de slede met stempel 'Webley & Scott Ltd. London & Birmingham 9mm Automatic Pistol' en gegraveerd 'W.S.C. from J.M.B. 1911', geruite hoornen handgrepen, de handgreepbeveiliging met inscriptie 'The Rt. Hon. W.S.? Churchill MP, House of Commons, Westminster', gepolijste haan, 8½ 8½ in. ongev. 70% blauw, in lederen doos gevoerd met fluweel.

Verkocht voor 300 pond

Veilingnummer 48. Een .303 Ross M1910 Mk.III Bolt-action Geweer met 30¼-inch loop, het sluitstuk bestempeld met 'Ross Rifle Co. Canada M-1910 Patented', rechte vergrendeling, instelbaar

Boven: Snel het pistool trekken! Een kleine jongen (Dennis Vickerton, thans wonende in Siggles-thorne) houdt de eerste minister onder schot in de hoofdstraat van Seaton village in Yorkshire (IWM). **Onder:** Kinderen uit het plaatsje helpen de scène te laten herleven.

achterviezier, lade geheel van walnoten hout met pistool handgreep, de kolf met ovalen zilveren plaat met inscriptie 'To Rt. Hon. W. L. Spencer Churchill with the compliments of Colonel The Hon. Sam Hughes M. P. Minister of Militia and Defence for Canada 14th Februari 1914', magazijn en geblauwd stalen beslag, 50½ in.; en een Mauser '98 Bajonet, 16 in.

Verkocht voor 750 pond

Het Rossgeweer en het Lanchester machinepistool werden gekocht door het Imperial War Museum, hoewel de wapens momenteel niet tentoongesteld worden. De twee Stenguns en de Patchett (de oude naam voor het Sterling machinepistool) gingen gezamenlijk naar de geweermakers Roberts uit King Street in Londen en Weller & Duffy uit Birmingham, bij wie ze in 1978 te koop waren. Het intrekken door het Ministerie van Defensie van alle vergunningen voor wapens waarvan het bezit verboden is, betekent echter dat er in Groot-Brittannië nauwelijks privé-kopers zullen zijn. Bepaalde musea mogen nog wel volautomatische wapens heb-

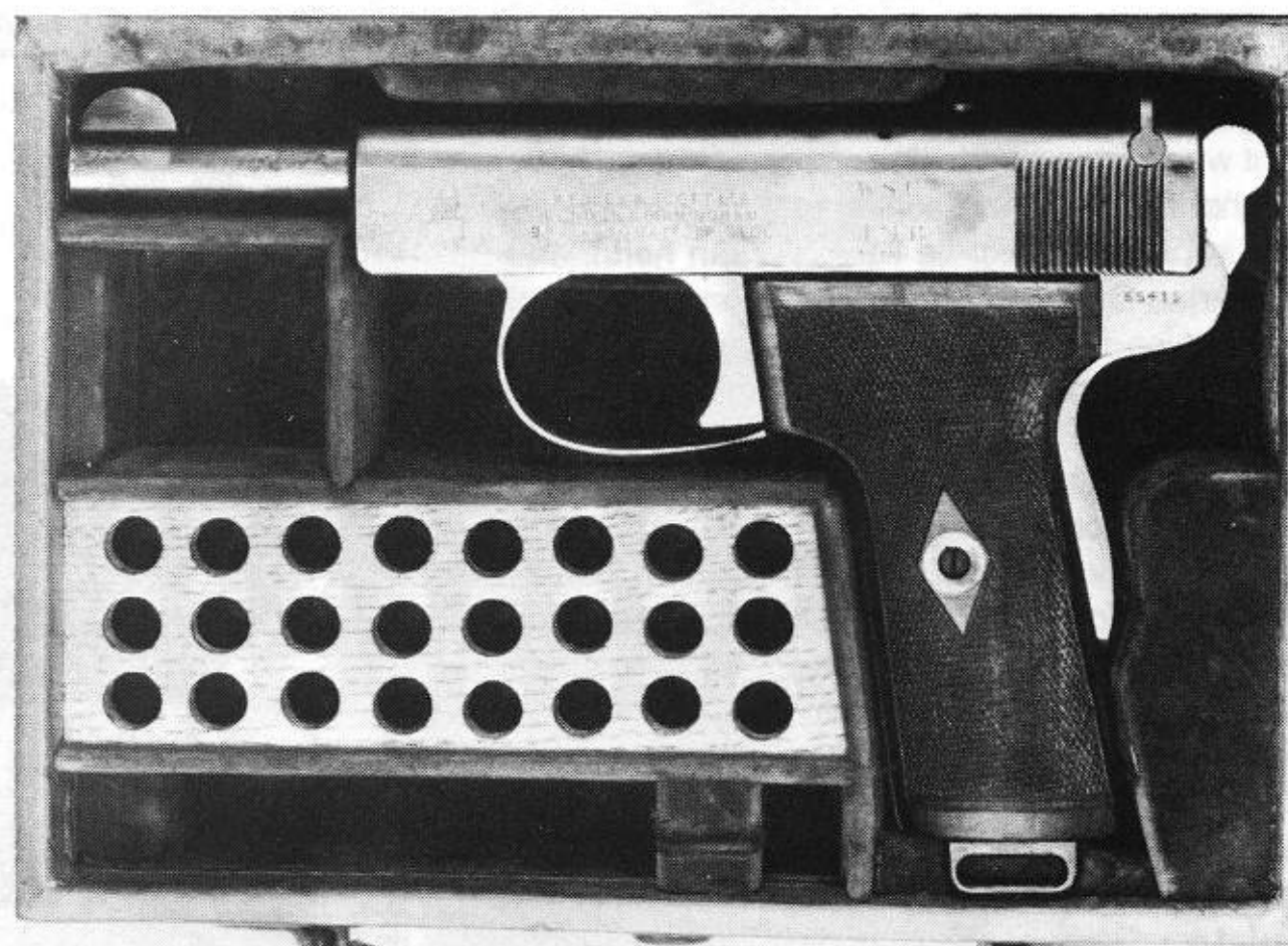
ben hoewel die, als ze worden tentoongesteld, meestal onklaar zijn gemaakt.

De 9mm Webley & Scott werd gekocht door de geweermakers Holland & Holland uit Burton Street in Londen en is sindsdien weer verkocht.

Winston Churchill behield vier vuistvuurwapens van zijn grootvader; een .45 Wilkinson revolver die hij had gebruikt in Noordwest India in 1897, een .45 Colt automatisch pistool dat hij had gebruikt in de loopgraven in de Eerste Wereldoorlog en twee wapens die hij na de oorlog had gekregen, een 9mm Browning en een Colt .45 Commander.

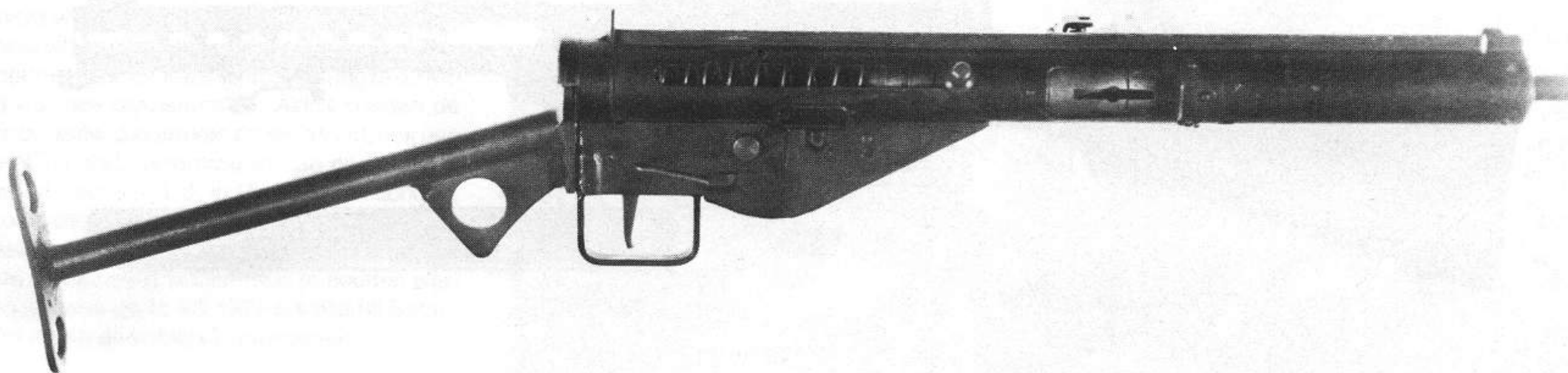
Generaal Eisenhower was ook een van de persoonlijkheden uit de Tweede Wereldoorlog die, als de tijd het toeliet, het pistoolschieten met graagte beoefende, maar ook hij maakte zich niet al te druk om van officiële schietbanen gebruik te maken. Kapitein Harry Butcher, zijn aide-de-camp, vertelt dat zij verschillende malen in 1942 oefenden bij Telegraph Cottage (een weekendhuisje van de generaal bij Coombe Hill in Zuid-Londen) met een .22 pistool

Hij vertelt ook een amusant incident dat plaatsvond

De Sotheby-veiling van Winston Churchills persoonlijke wapens op 15 juli 1975. Van boven naar beneden: Veilingnr 43 – De Lanchester. Dit wapen was een Britse navolging van het Duitse Bergmann machinepistool. Het werd voor de Britse marine vervaardigd door de Sterling Engineering Company Ltd. Veilingnr 45 was de .30 M1 karabijn, zonder inscriptie, die waarschijnlijk deel uitmaakte van een aantal dat in 1940 aan Churchill werd aangeboden. Veilingnr 42, de Patchett, was genoemd naar

zijn ontwerper, George Patchett, die voor zijn uitvinding 116.975 pond ontving na een jarenlang durend proces tegen de Britse regering. Veilingnr 48 was het Canadese .303 Ross-geweer. Veilingnrs 46 en 47 waren de Webley & Scott semi-automatische pistolen. Boven links: De 7.65 mm en (boven rechts) de 9 mm uitvoering. Webley & Scott staakten in 1939 de productie van alle automatische pistolen. (Foto's welwillend afgestaan door Sotheby Parke Bernet & Co. Londen).

Churchill's Sten no. A42485, te koop bij Weller & Dufty's in Birmingham. Op het wapen is thans ter herinnering een plaatje met inscriptie aangebracht.

op 19 december 1943 in Italië toen deze training goed van pas kwam:

'Nadat Ike zondagmiddag was teruggekeerd van het front, bezocht hij voor de eerste maal het jachthuis, waar hij zijn kwartier opsloeg. Ik had dit afgelegen oude gebouw gevonden tussen de heuvels van de bergrug achter Caserta.

'Misschien had ik de baas en ook mijzelf het gebouw wat te mooi voorgesteld. In elk geval, toen hij bij het 'droomhuisje' arriveerde was hij moe en een beetje mopperig.

'Hij ging daarom zitten in de eerste de beste kamer waar hij binnenkwam – de zitkamer met een Italiaanse kachel – die warm was en gezellig, dacht ik. Hij was niet van plan op te staan op mijn uitnodiging mijn 'droomhuisje' te inspecteren.

'Kort daarna kwam iemand van Eisenhower's staf naar beneden gerend, roepende: 'Er zit een rat in de badkamer van de generaal', daaraan toevoegend bang te zijn voor ratten. Hij droeg Telek (Ike's hond), die de rat had ontdekt en wilde hem niet loslaten.

'De rat zat op een wc-bril en was een perfect doelwit voor Ike, die zijn bril opzette, gromde dat er te weinig licht was, zorgvuldig mikte en schoot. Hij raakte de bril onder de rat, die tegen een pijp opsprong. Altijd al graag de trekker overhalend, mikte hij nogmaals zorgvuldig en schoot nu z'n staart eraf. De rat sprong nog 30 cm hoger tegen de pijp op. Ike schoot weer. Na een laatste schot viel de rat op de grond en bleef bibberend liggen. Een soldaat fungeerde als 'mobiele reserve' en met een groot stuk brandhout maakte deze het werk af'.

Na een brief van ons aan Harry Butcher in Santa Barbara in Californië om meer details van het incident was hij zo vriendelijk ons een schets te geven van het huis waar de schietpartij plaatsvond. Helaas kon hij zich niet de ligging ervan herinneren. Mej. Anna Ortolani op het Britse Consulaat Generaal in Napels deed echter navraag voor ons en ontdekte dat Ike gebruik had gemaakt van de 'casina di caccia di San Silvestro', het jachtslot van Prins Umberto in het San Silvestro-reservaat. We zijn haar en de directeur van het toeristenbureau in Caserta dank verschuldigd voor de foto van het historische toilet! Generaal Eisenhower's pistool bevindt zich nu op de Amerikaanse Militaire Akademie.

Een wapen uit het bezit van een oorlogsleider dat in Londen tentoongesteld is, is het Schmeisser MP 38 machinepistool, dat werd buitgemaakt op een Duitse parachutist tijdens een aanval op Narvik in 1940 en dat werd geschonken aan de opperbevelhebber van de Poolse troepen, generaal Sikorski. De generaal stierf op 4 juli 1943 maar het pistool, met bijbehorende plaat met inscriptie, bleef in Londen.

Het San Silvestro jachthuis waar Eisenhower in 1943 enkele schoten loste.

Vier pistolen die Winston Churchill's kleinzoon heeft behouden. Boven links: Een .45 Commander met ivorenhandgrepen, no. 28131-LW, een geschenk van Colts. Links onder: Het veel gebruikte .45 semi-atutomatische overheidsmodel, no. C15566, dat Churchill in de Eerste Wereldoorlog bij zich droeg en dat hij zeer waarschijnlijk in WO II geruikte voor schietoefeningen. Boven rechts: De .45 Wilkinson Model 1892, no. 9027, gebruikt aan de noord-westgrens van India toen Churchill bij het 4e regiment Huzaren zat. Beneden rechts: Een 9 mm Browning, no. A13709, aan Churchill geschonken door de FN-fabrieken.

Boven: Het toneel van de schietparij in Italië en (onder) generaal Eisenhowers .380 Colt semi-automatisch pistool, thans in West Point in de Verenigde Staten.

Het is te bezichtigen in het Sikorski Museum op Princes Gate in Londen.

Bij de tegenstanders zijn natuurlijk de wapens van Adolf Hitler het interessantst. Wij kwamen drie pistolen op het spoor, waarvan de herkomst tot de Führer is te herleiden.

Het indrukwekkendst is een speciaal Walther PP model van 7.65 mm met diep ingesneden graveerwerk en twee ivooren handgrepen met initialen. Hitler kreeg dit op zijn 50ste verjaardag van de Walther-fabriek in Zella-Mehlis. Het pistool heeft geen serienummer maar wel de inscriptie 'Ehrengabe der Familien Walther'. Heinz Linge, Hitlers bediende staat in voor de echtheid van het wapen. Het hele pistool is een meesterwerk van graveerkunst. Grote aandacht is besteed aan alle delen van het wapen, aan de zijkant van de trekker, de beugelkrop, de moeren van de kolfplaat en zelfs aan de uitholling voor de veiligheidspal. Het pistool werd in 1945 in Duitsland door een Amerikaanse kolonel in beslag genomen die het meenam naar de Verenigde Staten. Later werd het wapen, samen met andere persoonlijke dingen van Hitler, gekocht door een handelaar in antieke vuurwapens in Cleveland in Ohio. Aan het einde van de jaren zestig kocht Andrew Wright het pistool, voor zijn museum met voorwerpen uit het Derde Rijk op het terrein van zijn boerderij in Swift Current in Saskatschewan in Canada. Vanwege zijn waarde wordt de Walther echter niet tentoongesteld maar bewaard in een bankkluis.

Generaal Wladyslaw Sikorski krijgt hier door een delegatie van de Poolse Zelfstandige Brigade Jagers op 9 juli 1940 de 9 mm MP38 aangeboden. Het wapen was op 28 mei bij Narvik in Noorwegen buitgemaakt door jagers van het 2e bataljon. Rechts: Het wapen, thans onklaar gemaakt, wordt hier getoond door kapitein Milewski van het Sikorski-museum. De zoon van de redacteur houdt de M1 karabijn vast die luitenant-generaal Wladyslaw Anders in 1945 in Italië ontving van generaal Mark Clark.

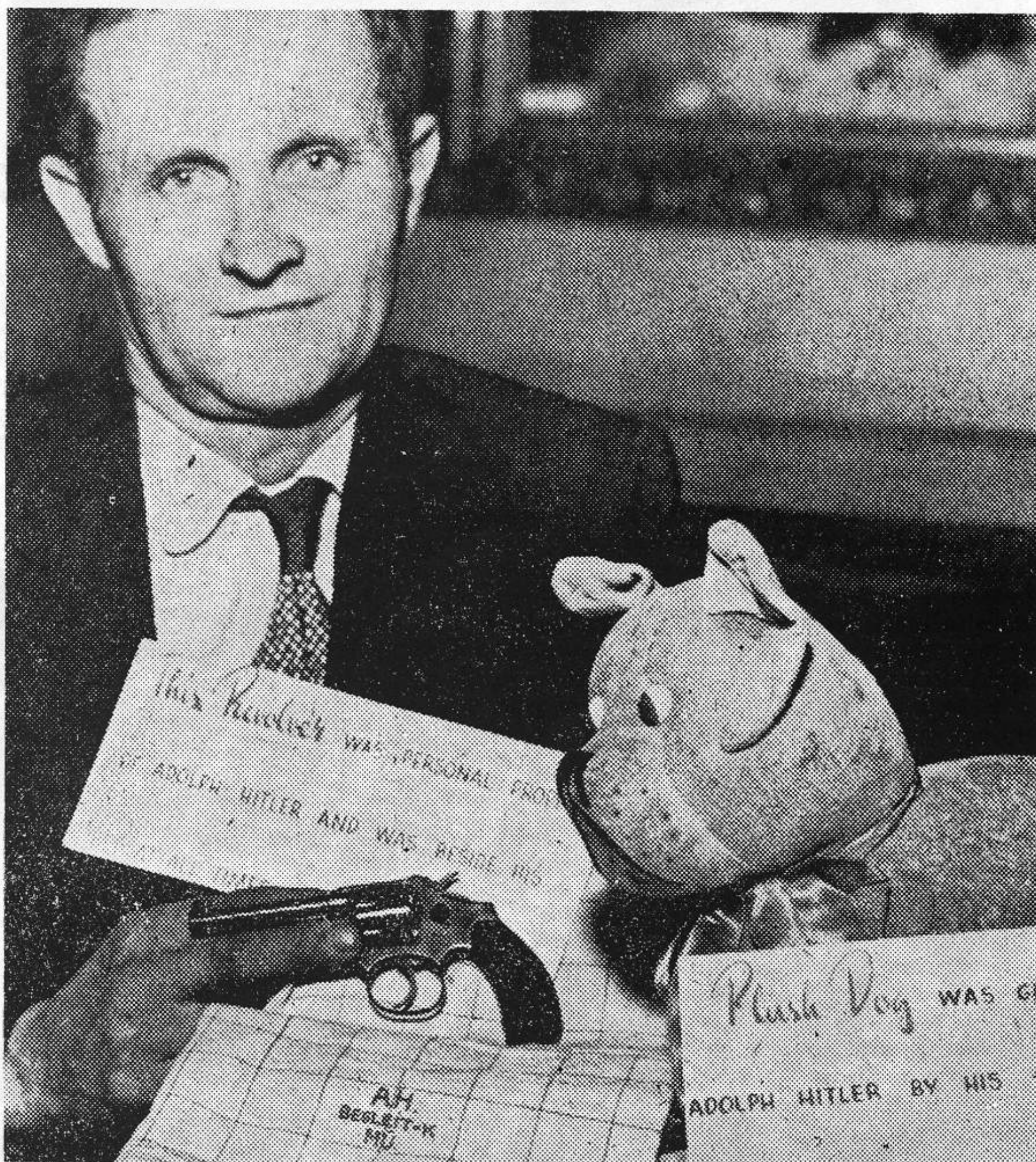

De weelderig gegraveerde, ongenummerde 7.65 mm Walther PP, aan Adolf Hitler door de Walther Waffenfabrik aangeboden bij zijn 50e verjaardag op 20 april 1939. Het wapen is nu in bezit van Andrew Wright, die in Canada het Wright Historical Museum beheert.

Wright gelooft dat zijn Walther misschien het pistool is waarmee Hitler zelfmoord heeft gepleegd. Er zitten sporen van menselijk bloed onder de handvaten, dat volgens een laboratoriumanalyse van dezelfde bloedgroep is als dat van Hitler. De redactie van Toen en Nu heeft echter vrij zekere aanwijzingen dat het wapen dat Hitler gebruikte op 30 april 1945, waarschijnlijk het meest beruchte uit de geschiedenis, is meegenomen door iemand die in de bunker aanwezig was. De huidige Duitse bezitter wil niet bekend worden en heeft niet willen ingaan op ons verzoek om een foto.

Andrew Sivi uit Jamestown in New York was jeepchauffeur voor de kapitein van zijn hoofdkwartier in de 45ste 'Thunderbird' Divisie. In München werd hij vooruitgestuurd met de opdracht kwartieren te zoeken voor de volgende dag en Hitler's huis op de Prinzregentenplatz 16 werd uitgekozen als hoofdkwartier van de divisie. De 65-jarige Anny Winter, Hitlers huishoudster, woonde nog steeds in het gebouw en werd spoedig bevriend met soldaat eerste klas Sivi. 'Volgens de huishoudster', aldus Sivi, 'zag ik er Duits uit en had ik vriendelijke ogen'. Van haar kreeg hij verschillende van Hitler's bezittingen, waaronder een 1904 Smith & Wesson .22 pistool no. 709 'in een mooie zwarte doos met gouden scharnieren van Hitler's bureau', zegt Sivi. 'Het kwam uit dezelfde la als zijn medailles waaronder het IJzeren Kruis'. De huishoudster vertelde hem dat met dit wapen Hitlers nicht Geli Raubal in het gebouw zelfmoord had gepleegd in de nacht van 17 op 18 september 1931, hoewel dit niet overeenstemt met Heinrich Hoffmanns beschrijving van het wapen: 'een klein 6.35 mm pistool'.

Alle voorwerpen werden door het Amerikaanse leger vrijgegeven als toegestane oorlogsbuit en kort nadat soldaat Sivi in september 1945 de dienst had

Andrew Sivi houdt hier de .22 Smith & Wesson revolver vast, die doorgaat voor het wapen waarmee Geli Raubal in 1931 zelfmoord pleegde in de Prinzregentenstrasse 16 in München.

verlaten, werd zijn verzameling door het leger tentoongesteld in Buffalo. De waarde werd geschat op 50.000 dollar. Sivi vertelde ons dat hij de collectie, met het pistool, zou verkopen als hij er een goede prijs voor zou krijgen.

Een ander interessant Duits wapen is het pistool van Albert Speer, tegenwoordig in het luchtmachtmuseum op de Wright-Patterson luchtmacht-basis in Ohio.

De Duitse minister van bewapening, Albert Speer, vierde op 19 maart 1945 zijn 40ste verjaardag met een informele bijeenkomst op zijn ministerie aan de Pariser Platz in Berlijn. Terwijl de gebroken ruiten waren dichtgemaakt met karton en de centrale verwarming buiten bedrijf was wegens kolengebrek, gaf generaal Leeb, een officier waarmee Speer goed kon samenwerken, hem een gegraveerd 7.65 mm Walther PP automatisch pistool no. 215361P. Hij gaf het, zei hij, met dank voor Speer's medewerking.

In april 1945 had Albert Speer een voorlopig ontsnapingsplan met een lange-afstandswatervliegtuig dat gedurende de oorlog had gevlogen tussen Noord-Noorwegen en het Duitse weerstation op Groenland. Hij zou daarna toe moeten worden gevlogen door de Duitse ster-piloot Werner Baumback. Toen Hitler echter zelfmoord pleegde en Admiraal Dönitz zijn opvolger zou worden, zag Speer van dit plan af. Toen Duitsland zich overgaf op 7 mei 1945 was Albert Speer een lid van Dönitz regering. Britse troepen omsingelden Flensburg, maar gedurende twee weken heerste er onduidelijkheid over de vraag of hij zou worden gearresteerd of niet. Speer kreeg toestemming het aanbod van de Hertog van Holstein aan te nemen om op kasteel Glücksburg bij de Deense grens te verblijven.

Daar discussieerde hij vrijelijk over de effecten van en zijn maatregelen tegen de bombardementen op Duitsland met leden van het Amerikaanse team dat de gevolgen van strategische bombardementen

Het 7.65 mm Walther PP semi-automatisch pistool dat eens toebehoorde aan Hitlers minister voor bewapening, Albert Speer, die het aan generaal Anderson gaf. Thans in het museum van de Amerikaanse luchtmacht.

moest nagaan en dat aan generaal Eisenhower's staf was toegevoegd. Generaal F. L. Anderson, hoofd operatiën van de 8^e luchtmacht, kwam persoonlijk Albert Speer bedanken voor zijn hulp bij deze discussies. Anderson zei van Albert Speer: 'Als ik had geweten wat deze man voor elkaar kreeg had ik de hele Amerikaanse 8^e luchtmacht op hem

afgestuurd alleen maar om hem onder de grond te werken.'

In een opwelling, getroffen door het bezoek van zijn voormalige vijand, gaf Albert Speer de Walther die hij twee maanden eerder had gekregen aan Anderson. In een kamer op de eerste verdieping van kasteel Glücksburg schreef Speer een brief waar-

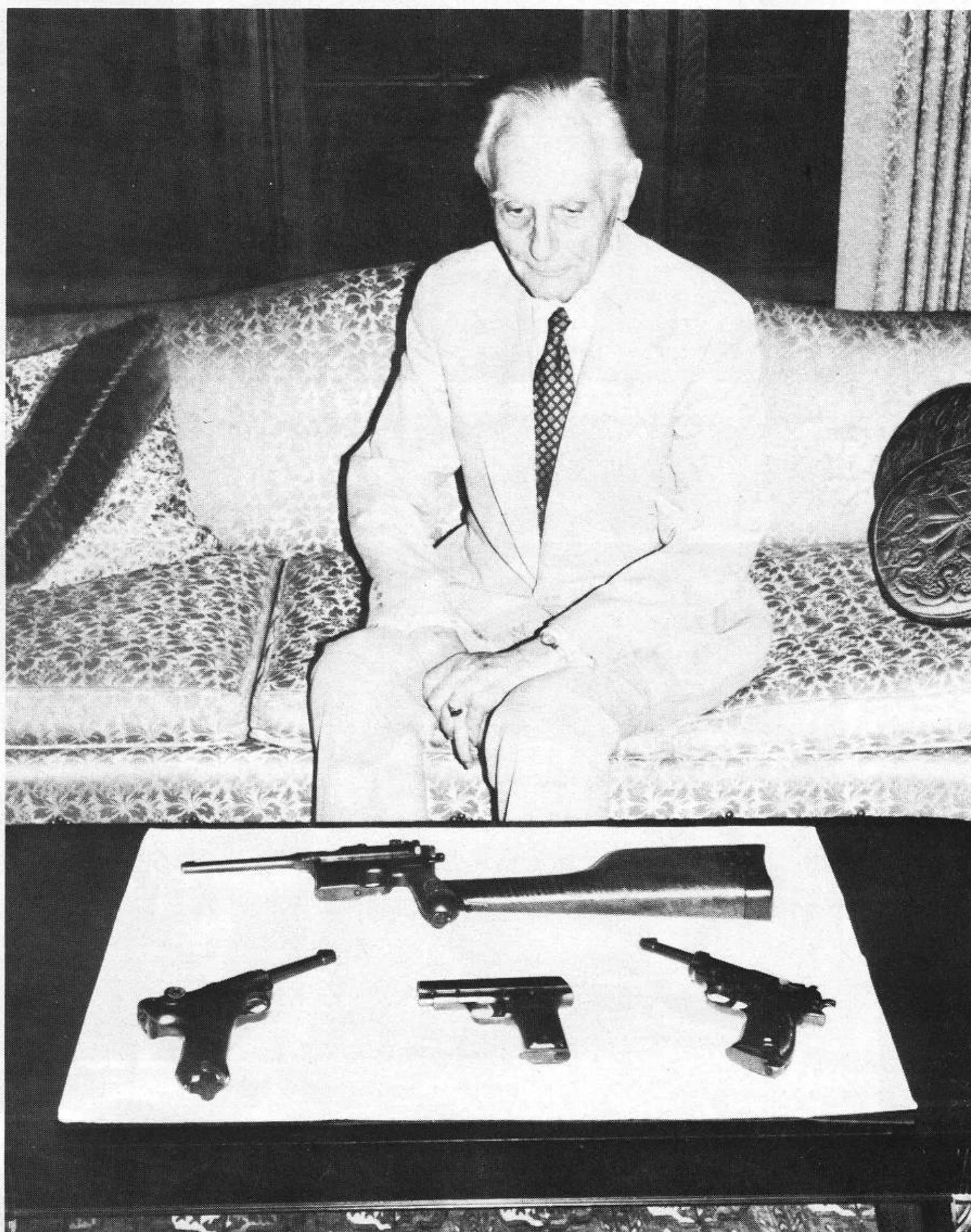

Toen Hermann Göring op 8 mei 1945 bij Fischhorn in Oostenrijk door militairen van de 36e infanteriedivisie van het 7e Amerikaanse Leger gevangen werd genomen, overhandigde hij deze .38 Smith & Wesson revolver. Thans in het museum in West Point.

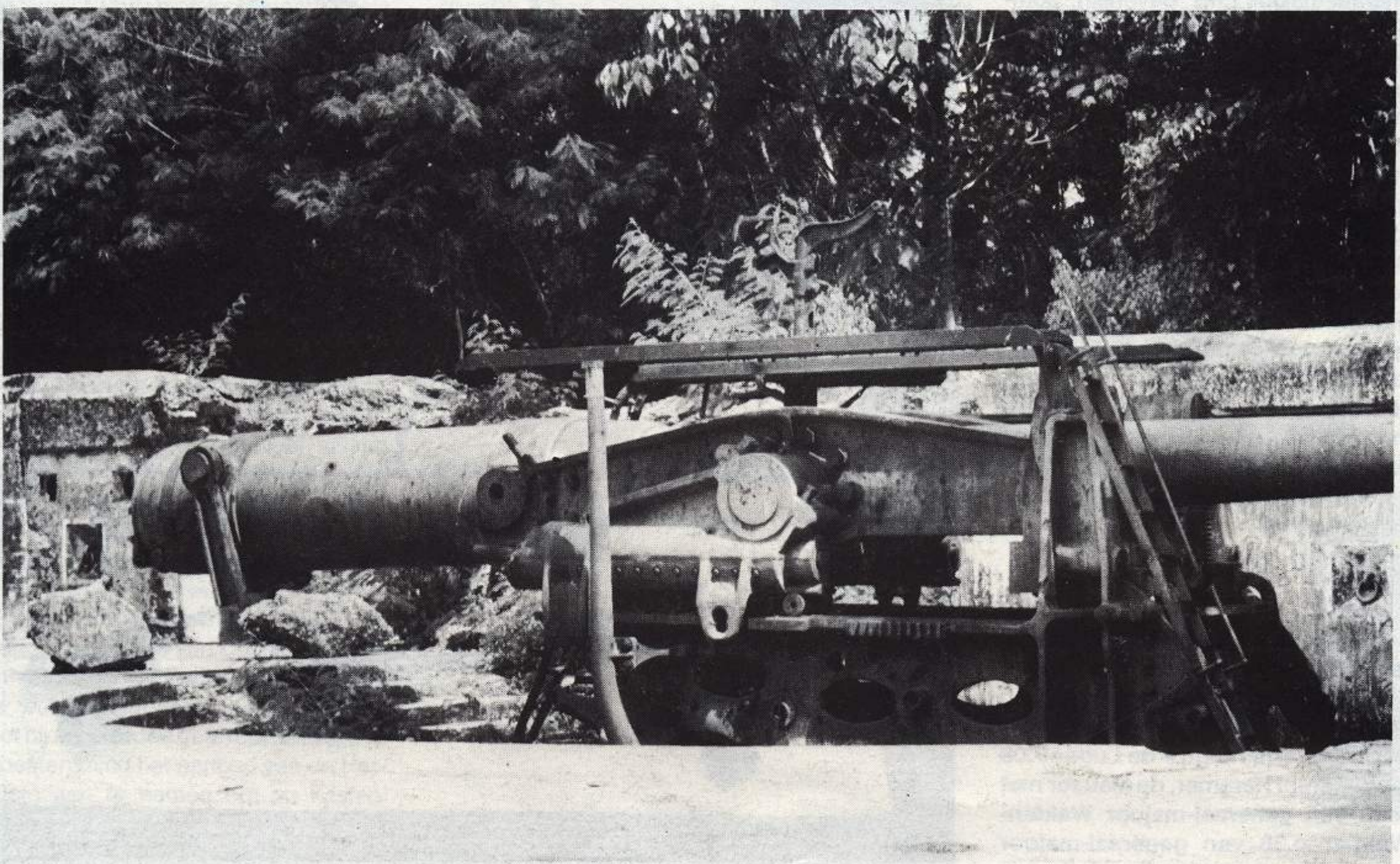
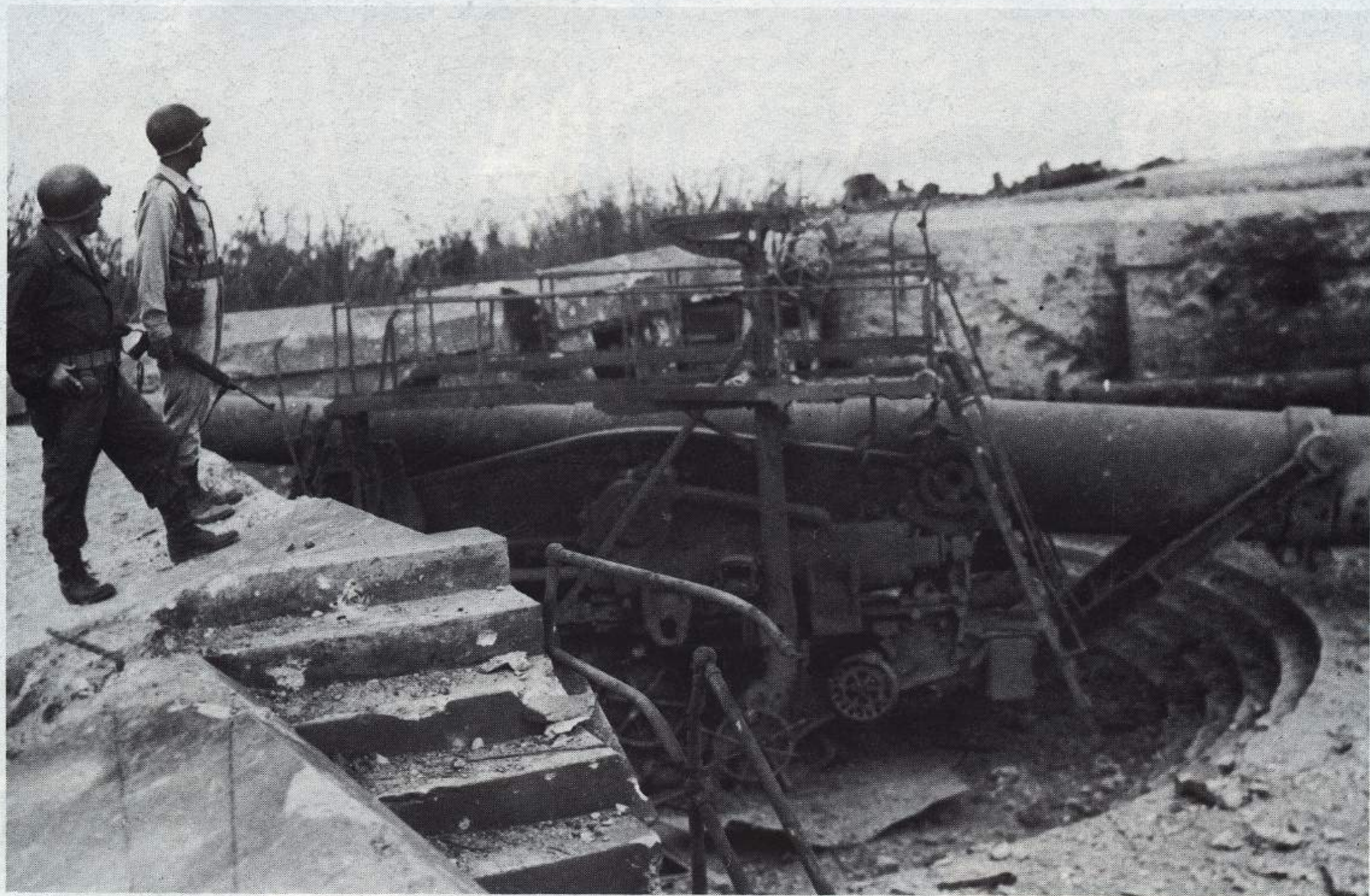

in hij de overdracht ervan bevestigde. Generaal Anderson gaf het pistool later aan het luchtmacht-museum en daar wordt het momenteel tentoongesteld samen met de brief en een vertaling ervan. De overgave van een persoonlijk wapen, of het nou een zwaard is van een Japanner of een sabel van een Westerse officier, is altijd een teken geweest van het neerleggen der wapens. Zulke persoonlijke wapens worden altijd hogelijk gewaardeerd door hun ontvanger. Zo ook de vier pistolen die generaal-majoor Robert V. Hasbrouck kreeg na de overgave van het Duitse LIII Pantser Korps dat opgesloten zat bij de Roer, waarop vier Duitse generaals op 16 april 1945 zijn commandopost bij Minden bezochten. Generaal-majoor Fritz Bayerlein, commandant van het LIII Pantser Korps, overhandigde een Spaanse Royal die hij had gekregen tijdens de Spaanse Burgeroorlog. Luitenant-generaal Ernst Hammer van de 190^e Infanterie Divisie gaf zijn 9 mm Luger en generaal-majoor Siegfried Waldenberg van de 116^e Pantser Divisie gaf een 7.63 mm Mauser compleet met houten holster die tevens als schoudersteun kon worden gebruikt. Hiet vierde pistool, een 9 mm Walther P.38 werd overgedragen door de commandant van de 180^e Infanterie Divisie, generaal-majoor Bernard Klosterkemper. Zoals duidelijk wordt door deze verschillende pistolen, heerste er onder Duitse generaals geen uniformiteit wat betreft hun persoonlijke wapens. 'Ik heb ze gehouden tot de dag van vandaag ... op een plank met een foto van de overgave ... als souvenirs aan een treffende oorlogservaring', aldus generaal-majoor Hasbrouck.

Boven: Generaal-majoor Hasbrouck aanvaardt de overgave van het LIII Pantserkorps op 16 april 1945. Rechts: Robert Hasbrouck in zijn huis in Washington met de vier wapens die hem in Minden werden overhandigd – de Luger P.08 van luitenant-generaal Hammer, de Mauser met schoudersteun van generaal-majoor Waldenburg, de Walther p.38 van generaal-majoor Klosterkemper en de Spaanse Royal (in het midden) van de commandant van het korps, generaal-majoor Bayerlein.

Nummer 23: De Amerikaanse aanval op Corregidor

Verschijnt over drie maanden